

**MATERIÁLY
XVI MEZINÁRODNÍ VĚDECKO - PRAKTICKÁ
KONFERENCE**

AKTUÁLNÍ VYMOŽENOSTI VĚDY

22 - 30 června 2020 r.

Volume 5
Pedagogické vědy

Praha
Publishing House «Education and Science»
2020

Vydáno Publishing House «Education and Science»,
Frýdlanská 15/1314, Praha 8
Spolu s DSP SHID, Berdianskaja 61 B, Dnepropetrovsk

Materiály XVI Mezinárodní vědecko - praktická konference «Aktuální vymoženosti vědy», Volume 5 : Praha. Publishing House «Education and Science» -112 s.

Šéfredaktor: Prof. JUDr Zdenák Černák

Dr. Ephieva M.K. PhD

Náměstek hlavního redaktora: Mgr. Alena Pelicánová

Zodpovědný za vydání: Mgr. Jana Štefko

Manažer: Mgr. Helena Žáková

Technický pracovník: Bc. Kateřina Zahradníková

**Materiály XVI Mezinárodní vědecko - praktická konference ,
Aktuální vymoženosti vědy po Pedagogické vědy.**

Pro studentů, aspirantů a vědeckých pracovníků

Cena 50 Kč

ISSN 1561-6940

© Authors , 2020

© Publishing House «Education and Science» , 2020

PEDAGOGICKÉ VĚDY

Distanční vzdělávání

The Master of Linguistics Nauryzbayeva A.M., 1-year student Myrzageldi A.A
Taraz State University named after M.Kh.Dulaty, Kazakhstan

MODERN METHODS OF DISTANCE LEARNING

Distance education is a fairly popular form of training, which allows you to comfortably and without unnecessary time / financial costs to get a new profession or improve qualifications.

The possibility of getting an education without the need for regular attendance at home has many obvious advantages:

- as for students - saving the time required on the road to the audience, a convenient curriculum, low cost of training (compared with the traditional form of training).
- and for educational institutions - the ability to place more students in classrooms than students in a hospital, as well as solving other business and economic problems.

But distance learning, along with the listed advantages, has obvious disadvantages. In particular, most employers still relate to this form of training with a certain degree of distrust. Therefore, students experience some difficulties with finding a real place of work, in accordance with their qualifications. Universities have to develop and introduce new teaching methods and technologies that make virtual classes as effective as possible.

Modern technical capabilities make it possible to conduct classes with students online, quickly transfer tasks and check them verbally and in writing. Moreover, preparation for lectures and seminars, in any case, is carried out using the Internet and modern means of technical communication, which no longer cause active resistance in society and, on the contrary, are strongly encouraged.

The methodology for conducting distance learning, in essence, differs only in the form of the supply of educational material: printed educational materials at DO are

transformed into electronic information carriers. The main features of distance learning is a set of methods developed taking into account the features of the classes:

- Training using technical resources. The peculiarity of the method lies in the self-learning and self-control of the student, with the involvement of teachers and consultants;
- The method of individual learning, in which distance learning is conducted with one student, according to an individual plan. This method increases the level of knowledge of the student, as it helps to optimize the learning process;
- The virtual lecture method is also implemented using voice communication tools: skype, vibe. The advantage of this method is that any lecture can be recorded by students for re-listening and self-fixing of the material;
- The method of collective online seminars, using voice electronic communications, where students have the opportunity to hear and see not only the teacher, but also each other.

At the present stage of the development of society, information technologies have a great impact on our lives; in this situation, knowledge of foreign languages is necessary for successful activities. Modern world educational standards are aimed at preparing a highly qualified, thinking person and creatively developed, able to quickly adapt to the world. Modern youths are aware of this, so many students are devoting more and more time to studying not only English, but one or more foreign languages. In connection with the increasing need for learning foreign languages, noticeable changes have occurred in the teaching methodology today.

Here we will dwell on the stages of the teacher and the pedagogical features of preparation for distance learning. Stages of work. Selection of technical equipment: for the learning process to be successful, communication between the teacher and the student should be carried out with the availability of additional technical means, primarily the student's computer. The computer must have a webcam, as well as fast Internet. Guided by our own experience, we advise you to pay attention to the presence of headphones and a microphone for both the teacher and the student, which greatly improves the sound quality of speech.

Conducting a trial lesson: the first trial lesson can be very short, during this period the teacher should get acquainted with the student, discuss the schedule of individual

classes, determine their duration and regularity. And the most important thing is to identify the goal of learning a foreign language, set goals, identify the strengths and weaknesses of training, and adjust the individual program for classes.

Determination of the main teaching methods and techniques: after conducting a trial lesson, the teacher should determine suitable methods and techniques for further work with the student in accordance with his individual characteristics, interests, goals, select material and various programs depending on the level of knowledge of a foreign language. For individual lessons, we recommend using the communicative method, which is aimed at quickly and effectively mastering the skills of oral communication - speech and its perception by ear, this allows you to quickly start communicating in a foreign language in real life situations in a short time period.

Training of the main types of speech activity Do not forget about listening to online lessons. The teacher should prepare a set of exercises in advance for listening to various monologues, dialogues, and excerpts from songs, while inserting the missing words into the lyrics or completing various tasks. In addition, within the framework of this lesson, you can watch movie clips and small videos with the subsequent training of the listener. Over the years of teaching, we came to the conclusion that watching various films in foreign languages is one of the best options to replenish your vocabulary with modern colloquial expressions of any foreign language.

Summing up the work in the lesson: this stage of the work is to identify the degree of student mastery of new material in order to make changes in the methodology of work in accordance with its individual characteristics. One of the fastest forms of checking vocabulary and grammar skills are various online tests, where immediately after completion you can find out the result.

Preparation of the used online material: in order for the lesson to meet modern requirements, the teacher can recommend:

- Before starting the online lesson, select the material that the teacher plans to use in the lesson. During the lesson, this material can be used electronically through an additional option in the Skype program "screen sharing";
- in the learning process, adhere to the work on the planned materials: it can be textbooks in PDF format of foreign publishers, all kinds of methodological development of lessons, dialogs, visual materials, books for reading and so on.

Formation of positive emotions: individual lessons should take place in a calm and friendly atmosphere, with the experience of positive emotions. Such exercises contribute to maintaining interest in the subject, positive emotions provide the most rapid memorization of the material.

Thus, from the above it follows that, despite the existing difficulties and disadvantages of online classes, distance learning has many advantages in that it erases spatial barriers and allows you to learn a language with its native speakers from different countries. Students get the opportunity to develop such skills as tolerance, willingness to seek a compromise solution and to respect other people's opinions. Therefore, we can conclude that distance learning helps to solve some of the psychological problems of youth, expands their communicative sphere, and promotes the development of motivation for learning.

Literature:

1. Andreev A.A., Soldatkin V.I. Distance learning: essence, technology, organization. MESI Publishing House, 1999. - 196 p.
2. Zaichenko T.P. Basics of distance learning: theoretical and practical basis: a training manual. - St. Petersburg.: Publishing House of the Russian State Pedagogical University named after A.I. Herzen, 2004. -- 167 p.
3. Ivanchenko D.A. System analysis of distance learning: monograph. - M.: Soyuz, 2005. -- 192 p.
4. Vishtak N.M., Shtyrova I.A., Gritsyuk S.N. METHODS AND FORMS OF DISTANCE LEARNING IN ADDITIONAL VOCATIONAL EDUCATION // Modern high technology. - 2016. - No. 6-1. - S. 107-110;

Problémy tréninku

Ибраева Г. М.

Бастауыш сынып мұғалімі

Қазақстан Қарағанды. №95 мектеп-гимназия

ОҚУШЫЛАРДЫҢ БІЛІМ ДЕҢГЕЙІН АРТТЫРУДАҒЫ

МҰҒАЛІМ ІС-ӘРЕКЕТІНІҢ МАҢЫЗЫ

Қазіргі мектептерде тәрбиенің сапасына, әдіс-тәсілдерінің мазмұнына, мақсатына зор көңіл бөлуде және жаңаша көзқарастар қалыптастырылуда. Жаңа талап негізі қарқынды өркениет бағыттарынан қалыспай, терең білімді игеру. Осыған орай, қазақ мектептерінің оқыту жүйесінде әлемдік және ұлттық негізде жеке тұлғаны дамыту үшін өте орынды жағдайлар жасалып, нәтижелері көрінуде болашақ ұрпақты тәрбиелеу ең басты міндеттердің бірі- мектеп оқушыларының іс-әрекетін ізгілендіріп, рухани дамуының дұрыс жолға қойылуы. Ол үшін оқушылардың жеке тұлғалық қасиеттерін гуманистік бағытта тәрбиелеп, олардың алдын-ала шығармашылықпен дамытуына жол ашу.

Тәрбие процесінің барлық кезеңінде белгілі бір сапалар қалыптасады, бірақ әр жеке сыныпта тәрбие әдісі өзгеріп отыруы тиіс. Бірінші сыныпқа дәл келетіні, үшінші сыныптағыларға сәйкес келмейді, ал бесінші сыныптағылар оны қабылдамауы мүмкін. Тәрбиеленушілердің жекелік және тұлғалық ерекшеліктері. Жалпы әдістер, жалпы бағдарламалар тәрбиелік өзара әрекеттегі тек бастама ғана. Жекелік және тұлғалық түзетулер қажет. Инабатты тәрбиеші өз әдістерінше әр тұлғаның өзіне тән қабілеттерін дамытуға, оның өзіндік қасиеттерінің сақталуына, "мендік" белгілерін қалыптастыруға мүмкіндік беретін әрекеттерді жасайды.

Педагогтің өз еңбегіне, сапалы көрсеткішіне зерттеу және талдау жасау біліктілігіне қарай шығармашылық мынандай деңгейлерге бөлінеді:

1. Ақпараттық – өндірушілік: педагог басқаның тәжірибесін ескере отырып, нәтижеге жету жолындағы педагогикалық міндеттерді шешеді, нақты ситуацияларды шешудің тиімділігін талдауды біледі. Бұл педагогикалық шығармашылықтың төменгі деңгейі болып табылады.

2. Бейімділік- болжаушылық: педагог өзіне белгілі ақпараттан оқушылардың потенциялық мүмкіндіктері мен өзіндік жеке қасиеттерін ескере отырып, өзара әрекет әдістерін, құралдарын, тәсілдерін іріктеп, өзгертіп пайдалана біледі. Бұл деңгейде пәнаралық байланыс, саралап оқыту, білім, білік дағдыларын меңгерту жұмыстары жүреді. Бірақ әліде болса оқушының жеке басын дамытуды оптималды болжау жағдайы жетіспейді.

Бұл педагогикалық шығармашылықтың I деңгейі.

3. Ұтымдылық: педагогтің құрастырушылық – болжаушылық қабілеті байқалады, яғни жаңашылдық, педагогикалық үрдісті мақсатты, ұйымдастыру, педагогикалық міндеттерді шешудің қалыптан тыс түрлерін қолдану, т.б. Бұл II деңгейі.

4. Зерттеушілік: педагог өзінің ізденісінің тұжырымдамалық негізін анықтай біледі, оларды еркін қисындырады. Оның нәтижесін зерттеу негізінде өзінің жүйесін дайындайды. Бұл деңгейде педагог шығармашылықтың жоғары категориясына жақын. Бұл педагог өзінің тәжірибесін жинақтай біледі. Егер оны әріптестері мойындаса, оның идеясы басқа мұғалімдердің жұмысында тиімді нәтиже беруі мүмкін.

Бұл педагогикалық шығармашылықтың « жоғары » деңгейі.

5. Креативтік. (шығармашылықты елестете білу) – болжаушылық: педагог жоғары міндеттерді ұсыну және оларды шешудің әдістерін негіздеу қабілеттерін көрсетеді. Мұндай қызмет нәтижесінде өмірлік шығармашыл инновациялық тұлға қалыптасады. Бұл деңгейде педагог қызметінде өзара әрекет жасау әдісі орын алады. Принцип бойынша бұл әдістерді оның оқушылары да меңгереді. Олар тұрақты жағдайда өз мүмкіндіктері бойынша өзіне – өзі іштей жарысқа түсу үрдісінде нәтижеге жетуге тырысады.

Мұғалім сабағына қатысу және талдау жасау, бағыт – бағдар беру мектеп басшыларының қызметінің негізгі және маңызды кезеңі болуы тиіс. Ол үшін бұл жұмысқа уақытты аямау керек, өйткені сол арқылы мұғалім еңбегінің сапасы және нәтижесі анықталады.

Мұғалімнің эмоциялық жағдайы, оның дайындық дәрежесі және көбеюі баламен жұмыс жүргізудегі басты одақтас болатындығын әкімшілік білуі тиіс және мұғалімді соған бағыттауға тілектес бола білуі керек. Сондай-ақ олардың тұлғалық қасиеттерін аша отырып, оқушыларға сапалы білім беру және

шығармашылдығын қалыптастыруда жан – жан жақты көмек ұйымдастыру сапалы еңбекке қол жеткізудің бірден-бір жолы болмақ.

Қазіргі заманымызда оқушының білім деңгейін көтеру мәселесі ең басты мәселелердің бірі болып отыр. Оқушының білім деңгейін көтерудегі басты тұлға – ұстаз екені бәрімізге белгілі.

Оқушының білім деңгейін көтеру дегеніміз – оқушыны жан-жақты тәрбиелеп, ғылым негіздерінен берік білім беру, болашақ қоғамға пайдалы қызмет ететін азамат етіп шығару. Оқушының бойындағы білімін ары қарай тереңдетіп, жетілдіре түсу.

«Бір мақсатқа біріккен әрекеттердің жиынтығын ғана іс-әрекет деп», - анықтама берді психолог Ф.Н. Гоноболин. Ол белгілі бір ұзақ уақытқа созылуымен сипатталады. Педагогикалық іс-әрекет туралы айтқанда біз мұғалімнің бір рет жасаған әрекетін емес, ұзақ уақыт бойы педагогтік толып жатқан қылықтары мен әрекеттерінен тұратын оның мектепке жасаған күнделікті жүйелі еңбегін айтамыз.

Сонымен, оқушылардың білім деңгейін арттырудағы мұғалімнің іс-әрекеті дегеніміз – оқушының білімін жетілдірудегі, түрлі қажеттерді өтеуге байланысты белгілі мақсатқа жетуге бағытталған процессті айтамыз.

Қолданылған әдебиеттер тізімі

1. Нағымжанова Қ.М. Инновациялы-креативті технологиялар. - Өскемен, , 2005.
2. Мұқаметқали М. Мұғалімдерді кәсіби педагогикалық инновациялық іс-әрекетке даярлау жолдары - Өскемен, 2004.
3. Дарменова Қ. Көрнекілік арқылы ойлау қабілетін арттыру / Қ. Дарменова // Бастауыш мектеп.- 1991.- № 4.- 12-14 бет.

Магистр педагогики Султанбекова Ж. Х.

*Ө.Сұлтангазин атындағы Қостанай мемлекеттік педагогикалық
университеті, Қостанай*

ТАНЫМДЫЛЫҚ БЕЛСЕНДІЛІКТЕРІН АРТТЫРУ ҚҰРАЛЫ РЕТІНДЕ АЙНАЛАМЕН ТАНЫСТЫРУ ОҚУ ІС-ӘРЕКТІНДЕ ОЙЫН ТӘСІЛДЕРІН ПАЙДАЛАНУ

Ойын тәсілдері-бұл балаларды оқыту мен дамытуға бағытталған ойын міндеттерін қою және тиісті ойын әрекеттерін орындау арқылы сюжеттік ойын ойының бірлескен дамыту тәсілдері.

Өткен ғасырлардың 20-жылдарында Л.С. Выготский балалар ойынының мазмұны мен динамикасының өзгеруіне назар аударған. Осы кітаптың тарауларының бірі Л.С. Выготскийдің «Педагогикалық психология» еңбегінде ойынның педагогикалық маңызы туралы зерттеулер енгізген."Бұрыннан табылған, -деп жазады Л.С.Выготский, -ойын кездейсоқ нәрсе емес, ол әр түрлі халықтардың мәдени өмірінің барлық кезеңдерінде пайда болады және адам табиғатының жойылмайтын және табиғи ерекшелігі болып табылады. Ойындар мінез-құлықтың жоғары формаларын ұйымдастырады, мінез-құлықтың өте күрделі міндеттерін шешумен байланысты, ойнаудың шиеленістігін, анықтылығы мен тапқырлығын, әртүрлі қабілеттер мен күштердің бірлескен және үйлесімді әрекетін талап етеді».

Е.А.Крюкованың жіктелуі бойынша оқу ойындары жағдайлық, рөлдік және іскерлік болып бөлінеді. Бұл ойындардың барлығын біріктіреді. Педагогикалық ойындар әртүрлі: дидактикалық мақсаттар; ұйымдастыру құрылымы; оларды қолданудың жас ерекшеліктері; мазмұнның ерекшелігі.

Сюжеттік ойынның ерте мектепке дейінгі жастағы артықшылығы оларды балаларға қосымшаларды оқытуда екі негізгі мәселені шешуде қолдануға негіз болды:

- біріншіден, ойынның арқасында оқытуды бала үшін саналы және қызықты жағдайға айналдыру;
- екіншіден, балаларға оқудан ойынға табиғи ауысуды қамтамасыз ету және ойынның қалыптасуына ықпал ету.

Әдістер мен тәсілдер ойын, сөздік, көрнекі және практикалық болып бөлінеді. Оларды бөлек қарастырайық.

1. Балаларды оқытудағы ойын әдістері мен тәсілдері
- дидактикалық ойындар
- ашық ойындар
- көңілді ойындар, драматизация.

Тәрбиеші математикалық іс-әрекет тәсілін көрсеткен жағдайда, түсіндіру, назар аудару үшін дағдыны пайдалану керек. Балабақша күн тәртібіне әртүрлі ойын түрлері енгізілген: сюжеттік-рөлдік ойындар, драмалық ойындар, дидактикалық, қозғалмалы ойындар. Егер оларды айналамен таныстыру қызметпен байланыстырса, бұл іс-әрекет бала үшін қызықты, тартымды болады, жарқын эмоционалдық пікір тудырады. Міне, сол себепті, педагог проблемалы жағдайды жасау үшін барлық жастағы топтарда сабақта қандай ойын тәсілдерін қолдана алатынын алдын ала ойлауы керек. Ерекше атмосфера қуанышты көңіл-күй туғызады, сабаққа деген қызығушылықты арттырады, балалардың танымдық білімді, дағдылар мен іскерлікті неғұрлым тиімді меңгеруіне, олардың қабілеттіліктерін қалыптастыруға ықпал етеді. Тағы бір тәсіл-қандай да бір қуыршақтың сабақтарына "қатысуы". Балалар, әрине, мұны жанды және мүдделі қабылдайды. Үшінші тәсіл де бар: кіші топтың тәрбиеленушілерін аңдармен жағдайды қызықтыруға болады.

Ойын түрі балаларды қызықтырады, эмоционалдық қайырымдылықты арттырады, эстетикалық және адамгершілік тәрбиеге ықпал етеді.

Бала өмірінде байыту, дамыту құралы ретінде маңызды орын сюжеттік-рөлдік ойын алады.

Ұйымдастырылған оқу-қызметінде өткізілетін кез келген ойын әдістемесінің негізінде келесі қағидаттар жатуы тиіс:

- дидактикалық материалдың өзектілігі балаларға тапсырманы ойын ретінде қабылдауға, сенімді нәтиже алуға қызығушылықты сезінуге, сенімді нәтиже алуға көмектеседі;
- жинақтау есту қабілеті бұзылған балалар тобын бір топқа, бір балаға қарағанда жоғары деңгейдегі міндеттерді шешуге қабілетті біртұтас ағзаға біріктіруге мүмкіндік береді;

- жарыс балада немесе балалар тобында тапсырманы жылдам әрі сапалы бәсекелес орындауға ұмтылыс жасайды, бұл бір жағынан тапсырманы орындауға уақытты қысқартуға және екінші жағынан нақты қолайлы нәтижеге қол жеткізуге мүмкіндік береді.

«Айналамен таныстыру» танымдық белсенділікті қамтамасыз ететін:

1. Ойындар қойылған мақсаттар мен балалардың мүдделерін ескере отырып әзірленуі тиіс.
2. Ойын технологиясын енгізу балалардың шығармашылық, трансформациялық қызметін қамтамасыз етуі керек
3. Ойындарды таңдау кезінде балалардың жеке ерекшеліктері мен дайындық деңгейін ескеру қажет.
4. Педагогикалық ойындар белгілі бір оқу-тәрбие міндеттеріне, білімге, шеберлікке, дағдыларға, стандарт талаптарына сай болуы тиіс.
5. Педагогикалық ойындар оқылатын материалға сәйкес болуы тиіс.
6. «Айналамен таныстыру» ұйымдастырылған оқу-қызметінде де ойын жағдайлары жеке сатыларда жасалады немесе бүкіл сабақ ойын түрінде өтеді.

Әрбір педагог тікелей оқу іс-әрекеттерін, режимдік сәттерді өткізген кезде мультимедиялық құралдарды топтарда пайдалануға мүмкіндігі бар.

Балабақшадағы тікелей тәрбие іс-әрекетінің өзіндік ерекшелігі бар, ол үлкен иллюстрациялық материалдарды қолдана отырып, эмоционалды болуы керек.

Мұның бәрі мультимедиялық мүмкіндіктерімен АКТ-ны қолдануды қамтамасыз ете алады, ал компьютер тек тәрбиешіні толықтыруы керек, оны алмастырмауы керек. Жұмыс барысында тәрбиешілер мен педагогтар қосымша білім беруде АКТ-ны интерактивті оқыту құралы ретінде тікелей білім беру қызметінің бір бөлігі ретінде пайдаланып, ол балалардың танымдық белсенділігін ынталандыруға және жаңа білімді игеруге қатысуға мүмкіндік береді. Жұмысым барысында АКТ-ны пайдаланудың артықшылықтары бөлінді. Балалардың танымдық белсенділігін арттырудың негізгі құралдарының бірі презентациялар, слайд-шоу, мультимедиялық фотоальбомдар, электрондық құралдар және білім беру ресурстары болып табылады. Осының барлығы тәрбиешілерге білім беру қызметін алуан түрлілікке, оны дәстүрлі емес, жарқын, қанық етуге мүмкіндік береді.

Көрнекілік

материалды қисынды, ғылыми, бейнефрагменттерді пайдалана отырып

түсіндіруге көмектеседі, бұл жаңа материалды берудің әртүрлі тәсілдерін пайдалануға мүмкіндік береді.

Пайдаланған әдебиеттер

1. Выготский Л.С. Педагогическая психология. М.: «Просвещение», 1991 г.
2. Практическая психология образования / Под редакцией И. В. Дубровиной: Учебник для студентов высших и средних специальных учебных заведений. -М.: ТЦ «Сфера», 1999 г.
3. Пискунов А.И. История педагогики и образования. -М.: 2001г.

Абельмажинов А.Б.

Колледж сферы обслуживания им. И. Даутова

ст. преподаватель Буняшин И.В.

СКГУ им. М. Козыбаева

преподаватель Зазулина Н.С.

Петропавловский строительно-экономический колледж

ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ ШКОЛА В СИСТЕМЕ ПОДГОТОВКИ МОЛОДЕЖИ К СЛУЖБЕ В АРМИИ

Молодежь - это социально-возрастная группа, которая характеризуется своим положением в обществе и возрастными ограничениями: переходом от детства и юности к социальной ответственности. Некоторые ученые понимают молодежь как группу молодых людей, у которых есть возможность социального развития общества, она предоставляет им льготы, но ограничивает возможности активного участия в определенных сферах общественной жизни [1].

Важнейшей функцией любого государства является воспитание и обучение молодых людей, подготовка их как граждан и патриотов страны.

Во все времена военное образование оказывало решающее влияние на уровень боеспособности и боеготовности Вооруженных сил, поскольку, благодаря передовому научно-техническому прогрессу, оно в основном использовалось при создании новейших образцов вооружения и военной техники, разработке стратегии и тактики вооруженной борьбы и обеспечении безопасности государства.

В ходе военного образования осуществляется усвоение систематизированных военных знаний, умений и способностей, осуществляется военно-профессиональная подготовка различных категорий военнослужащих для выполнения обязанностей воинской службы по предназначению. Предназначение войск Республики Казахстан состоит в обеспечении государственной и общественной безопасности, защиты прав и свобод человека и гражданина [2].

Ценности, которые были актуальными для молодого поколения 20 лет назад, существенно изменились, сдвинувшись в сторону прагматизма. Коллективный

успех, который являлся первостепенным ранее, сегодня значительно уступает индивидуальному и многие представители подрастающей молодежи ориентированы на удовлетворение собственных потребностей.

Значимость и необходимость воспитывать в подрастающем поколении патриотические чувства в настоящее время вышла на первый план в связи с многочисленными попытками диверсифицировать историю, исказить множественные ее факты. Актуальной целью управленческих решений стало проведение модернизации методического содержания системы патриотического воспитания в муниципальном образовании, осуществление поиска инновационных путей работы с детьми и молодёжью, не только посредством традиционных мероприятий, но и с учётом информационно-коммуникационных технологий.

Патриотическое воспитание – это непростой педагогический процесс, который в конечном итоге поможет: избавиться от жестокости, равнодушия, эгоизма и повысить патриотическое сознание. Повысить престиж военной службы в Вооруженных Силах Республики Казахстан, повысить потребность в духовном обогащении; сформировать сильную патриотическую позицию; воспитывать уважение к труду, личности труда.

В настоящее время именно воспитание детей является делом родителей и зачастую не входит в воспитание самого ребенка, а значение подчеркнутого патриотического воспитания резко возрастает. Это особенно ценно, поскольку его основной целью является подготовка молодежи к гражданской и военной службе, а также оперативность, а также качество образования, подготовки кадров и укрепление связей между учебными заведениями и различными военными институтами. Эти параметры во многом определяют гражданственность и любовь к Родине, духовный и интеллектуальный потенциал подрастающего поколения, а значит и будущее нашей страны.

Старшекласников сейчас отличает потребность в знаниях, которые способствуют успеху в жизни. Социально-нравственные качества старшекласников формируются ускоренными темпами. Этому способствуют изменения характера деятельности, положения в обществе, коллектива и интенсивности общения. Моральные концепции и оценки становятся более заметными, а этические убеждения-более сильными. Есть желание выразить свою индивидуальность [3].

Не теряет своей актуальности и проблема совершенствования всей системы военно-патриотического воспитания молодежи, которая должна позволить реализовать интересы безопасности Республики Казахстан в современных условиях. В рамках системы военно-патриотического воспитания предусмотрено начальное военное обучение, которому подлежат лица допризывного возраста. Как правило, это обучающиеся различных образовательных организаций, в которых результатом обучения является освоение следующих компетенций:

- готовность к служению Отечеству, ответственность перед Родиной и ее защита;
- активная гражданская позиция, знание своих конституционных прав и обязанностей, патриотизм.

Поэтому система подготовки учащихся к военной службе должна эффективно работать в любом общеобразовательном учреждении. А также подготовка школьников к обороне Родины - это длительный, непрерывный, сложный процесс, имеющий комплексный характер, основанный на единстве целей, задач, принципов, форм, методов и средств, реализуемых во взаимодействии всех звеньев, участвующих в нем. Определение сущности образования, в основе которого лежит целевая часть, позволяет нам обратиться к содержанию, которое во многом обусловлено необходимостью реализации взаимосвязанных основных задач в процессе обучения [4].

Поэтому значительная роль в воспитании патриотизма сегодня принадлежит школам. Возрождение общества и государства на основе патриотизма позволит решить важнейшую для казахстанской армии задачу – сформировать духовный потенциал, готовность и способность военнослужащих защищать Родину.

Список использованной литературы:

1. Сухомлинский В. А. Как воспитать настоящего человека: Педагогическое наследие / Сост. О.В. Сухомлинская. — М.: Педагогика, 2019. — 288/
2. Иргалиев, А.С. Диагностика психологической готовности призывника к прохождению военной службы [Текст] / А.С. Иргалиев, С.С. Рамазанов // Единая образовательная среда как фактор социализации обучающихся под общ. ред. И.М. Ильковской. — 2019. — С. 218–223.
3. Зотова, Т.В. Воспитание человечности у подростков и их родителей / Т.В. Зотова. — М.: Ликбез, 2016. — 63с/.
4. Махин В. Уроки мужества и патриотизма. - Общенациональная

ежедневная газета «Казахстанская правда» от 19.02.2016г №43-45 стр. 3.

Докторант - Шабáев Ю.Н.
Магистрант - Мкртчян З.А.

*Национальный университет обороны имени Первого Президента Республики
Казахстан - Елбасы, г. Нур-Султан*

ВОСПИТАТЕЛЬНАЯ РАБОТА КАК ОСНОВА ПОВЫШЕНИЯ БОЕВОЙ ПОДГОТОВКИ ВОЕННОСЛУЖАЩИХ ПО КОНТРАКТУ

*«Одна минута решает исход баталии,
один час - успех кампании, один день - судьбы империи.
Я действую не часами, а минутами»*

генералиссимус А.В.Суворов

Межобщинный конфликт, имеющий давние исторические и культурные корни, приобрёл новую остроту в годы [перестройки](#) (1987-1988) в СССР, на фоне резкого подъёма национальных движений, как в [Армении](#), так и [Азербайджане](#). В [1991-1994 годах](#) (Бишкекское соглашение о прекращении огня от 12 мая 1994 года - трёхстороннее соглашение о [прекращении огня](#), заключённое между [Арменией](#) и [непризнанной Нагорно-Карабахской Республикой](#) с одной стороны и [Азербайджаном](#) с другой) эта конфронтация привела к масштабным [военным действиям](#) (после этого 2-5 апреля 2016 года) за контроль над [Нагорным Карабахом](#) и некоторыми прилегающими территориями, которая завершилась победой Армении несмотря на малочисленность армии, нехваткой вооружения и военной техники. Эта победа есть результат осознания борьбы за собственную землю и наличия глубоких военных знаний.

Военная доктрина Республики Армения - составная часть концепции национальной безопасности [Армении](#), которая представляет собой совокупность официальных концептуальных взглядов, включающих военно-политические, военно-стратегические, военно-экономические и военно-технические основы обеспечения военной безопасности Республики Армения. Доктрина государства развивает и конкретизирует положения [Стратегии национальной безопасности Республики Армения](#) утверждённой Президентом Армении в 2007 году, которая относится к военной сфере [1].

Согласно доктрине, [Республика Армения](#) является гарантом и обеспечивает безопасность народа [Нагорно-Карабахской Республики](#) и избранного им пути развития.

Доктрина имеет оборонительный характер. Она нацелена на последовательную защиту фундаментальных ценностей национальной безопасности Республики Армения, обеспечение военной безопасности посредством расширения возможностей и взаимосовместимости Системы военной безопасности Республики Армения, укрепление мира и стабильности в регионе.

Республика Армения является членом Организации Договора о коллективной безопасности (ОДКБ), региональной международной организацией, провозглашаемыми целями которой являются «укрепление мира, международной и региональной безопасности и стабильности, защита на коллективной основе независимости, территориальной целостности и суверенитета государств-членов, приоритет в достижении которых государства-члены отдают политическим средствам».

Для выполнения указанных целей Организации государства-члены [2]:

- принимают совместные меры к формированию в ее рамках действенной системы коллективной безопасности, созданию коалиционных (региональных) группировок войск (сил) и органов управления ими;
- координируют и объединяют свои усилия в борьбе с международным терроризмом и экстремизмом, незаконным оборотом наркотических средств и психотропных веществ, оружия, организованной транснациональной преступностью, нелегальной миграцией и другими угрозами безопасности государств-членов.

Несмотря на вышеизложенное, все государства, в том числе и Республика Армения должны иметь свою сильную и подготовленную армию для сохранения территориальной целостности и национальной безопасности.

В настоящее время в Вооруженных Силах большая роль отведена военнослужащим проходящим службу по контракту. Необходимо отметить, что в частях постоянной готовности, в основном, несут службу военнослужащие по контракту.

Повышение степени боевой подготовки в частях и подразделениях прямо сравнено с уровнем воспитательной работы и воинской дисциплины. Для

выполнения задач в мирное и военное время военнослужащие по контракту должны получить такое воспитание, которое имеет особую, воинскую направленность. Укрепление воинской дисциплины, воспитание и формирование личности человека - патриота, любящего свое Отечество, преданного своему народу и всегда действующего во имя своей Родины, будет повышать свой уровень боевой подготовки.

Боевая подготовка - это один из основных видов подготовки Вооруженных Сил представляющий собой целенаправленный организованный процесс воинского обучения и воспитания личного состава, слаживания (боевого слаживания) подразделений, воинских частей, соединений и их органов управления (штабов) для выполнения боевых и других задач в соответствии с их предназначением. Боевая подготовка является основным содержанием повседневной деятельности командиров, органов управления (штабов) и войск. Она проводится как в мирное, так и в военное время и обусловлена потребностями государства в качественно подготовленных военнослужащих, подразделениях, частях и соединениях, способных успешно выполнять возложенные на них задачи [3].

Целью боевой подготовки является, обеспечение постоянной боевой готовности войск: поддержание, совершенствование и достижение требуемого уровня военно-профессиональной подготовки личного состава, его физической выносливости, слаженности экипажей, расчетов, подразделений, частей и их органов управления (штабов) для выполнения боевых и других задач в соответствии с их предназначением.

Основными задачами боевой подготовки является:

- поддержание высокой постоянной боевой готовности подразделений и частей к выполнению боевых задач (задач по предназначению);
- привитие офицерам, прапорщикам, сержантам (старшинам) твердых профессиональных знаний и умений; развитие у них командирских качеств, педагогических навыков по обучению и воспитанию подчиненных, а также навыков по управлению экипажами, расчетами, подразделениями, частями, соединениями и огнем при выполнении поставленных задач и в ходе их дальнейшего совершенствования;
- подготовка военнослужащих к самостоятельному выполнению своих должностных и специальных обязанностей в ходе выполнения боевых

(специальных) задач, а также умелому применению штатного вооружения и военной техники по боевому предназначению в составе экипажей, расчетов, подразделений;

- слаживание экипажей, расчетов, подразделений, частей и соединений, совершенствование их полевой выучки; освоение новых образцов вооружения и военной техники; привитие личному составу знаний и навыков в проведении технического обслуживания штатной техники и вооружения, а также поддержание ее в готовности к боевому применению при соблюдении требований безопасности;

- подготовка частей и подразделений к участию в вооруженных конфликтах и действиям в составе объединенных (разноведомственных) группировок по поддержанию (восстановлению) мира и безопасности на заданном направлении;

- проверка, в ходе обучения, существующих уставных положений по организации и ведению боя; выработка новых способов боевого применения войск;

- слаживание органов управления (штабов) подразделений и частей, обучение их умению управлять войсками в различных условиях обстановки и выполнять мероприятия, обеспечивающие живучесть органов управления (штабов);

- обучение военнослужащих строгому и точному выполнению требований законов и общевоинских уставов Вооруженных Сил; воспитание у личного состава высоких морально-боевых качеств, чувства ответственности за защиту Отечества, бдительности, дисциплинированности, исполнительности и, самое главное, войскового товарищества;

- выработка у личного состава высокой психологической устойчивости, смелости и решительности, физической выносливости и ловкости, смекалки, умения преодолевать трудности общевойскового боя, способности переносить физические и психологические нагрузки в сложных условиях обстановки;

- обучение военнослужащих выполнению норм международного гуманитарного права и правил поведения при ведении войны (в ходе вооруженных конфликтов);

- обеспечение подготовки резервов; разработка средств и приемов совершенствования методических систем обучения и воспитания, отдельных методов с учетом специфики войск, особенностей подготовки военных специалистов различного профиля;

- дальнейшая разработка и конкретизация содержания обучения и воспитания в соответствии с происходящими изменениями в жизни общества и его Вооруженных Сил, с учетом совершенствования вооружения и военной техники, способов боевых действий, необходимости постоянного повышения боевой готовности.

Для реализации указанных задач командиры и воспитательные органы должны повышать уровень воспитательной работы в частях и подразделениях.

Воспитание военнослужащих - неотъемлемая составная часть воспитания общества, всех его членов. Оно представляет собой многосторонний процесс развития личности каждого воина и воинских коллективов в целом. Успех в воспитательной работе зависит от того, насколько глубоко командиры и их заместители по воспитательной работе, а также и другие офицеры хорошо знают методологические, теоретические и военно-научные основы этого процесса.

Воспитание военнослужащих по контракту представляет собой стройную систему работы, состоящую из взаимосвязанных и взаимообусловленных элементов. Основными компонентами этой системы являются цель и задачи воспитания, его содержание, методы и формы, а также результаты воспитания, их анализ и соответствующее корректирование воспитательного процесса.

В свою очередь процесс воспитания, выступающий в качестве целостной системы, осуществляется в определенных условиях взаимодействия его субъектов и объектов, а именно, в специфических условиях системы воспитания, сложившейся в войсках.

Субъектом воспитательного процесса являются командиры, их заместители по воспитательной работе (по морально-психологической обеспечению). Их личная воспитанность, педагогическое мастерство в решающей степени определяют успех дела воспитания.

Объектом системы воспитательной работы являются военнослужащие по контракту и воинские коллективы, усилиями которых выполняются основные задачи, стоящие перед подразделением.

Первоначальной работой с военнослужащими по контракту является - построение взаимоотношения в воинском коллективе.

Термин «взаимоотношения» означает различные связи и стороны взаимодействия между людьми. По своему содержанию он широк и включает в себя разнообразные формы и виды психологических связей людей [4].

К основным функциям межличностных взаимоотношений военнослужащих по контракту в воинском коллективе относятся [5]:

- обмен информацией;
- взаимодействие;
- взаимопонимание;
- влияние на эмоциональные переживания.

Взаимоотношения в воинском коллективе могут протекать (см. рис. 1):

- сверху вниз (начальник - подчиненный);
- снизу вверх (подчиненный - начальник);
- по горизонтали (между военнослужащими при отсутствии между ними подчиненности).

Рисунок 1. - Взаимоотношение в воинском коллективе

Взаимоотношения в воинском коллективе могут быть:

- 1) официальными;
- 2) неофициальными;
- 3) деловыми;
- 4) личными;
- 5) рациональными;
- 6) эмоциональными.

Официальные взаимоотношения между военнослужащими возникают в результате их служебно-должностной деятельности. Они регламентируются и регулируются общевоинскими уставами вооруженных сил, правилами, положениями и нормами поведения.

Чтобы вести эффективную воспитательную работу с военнослужащими по контракту, необходимо, прежде всего, четко представлять ее цели и задачи, которые обусловлены требованиями вооруженных сил и характером современной войны к личным качествам воина.

Цели и задачи определяют содержание воспитания, включающего нравственное, воинское, правовое, эстетическое и физическое воспитание. Каждое из этих направлений реализуется с учетом особенностей его содержания и методики.

Все составные части воспитания представляют содержательную сторону единого воспитательного процесса и проводятся в жизнь комплексно, в неразрывной взаимосвязи с тем, чтобы военнослужащий по контракту воспитывался не только как носители определенной суммы знаний, но прежде всего как гражданин с присущими ему идейными установками, моралью и интересами, высокой культурой труда и поведения, что будет влиять на повышение боевой подготовки подразделений и части в целом.

В содержании воинского воспитания важное место занимает пропаганда важности целей боевой подготовки. Освоение этих целей обеспечивает преемственность в работе по формированию у военнослужащих по контракту высоких морально-боевых качеств защитников Родины, что способствует глубокому осознанию ими своих служебных обязанностей.

Исходя из вышеизложенного следует понимать, что организация воспитательной работы с военнослужащими по контракту является одной из важнейших задач для повышения боевой подготовки. Четкое планирование, тщательная организация на должном уровне боевой подготовки способствует выполнению поставленной задачи и достижению цели войсками в мирное и военное время.

Литература:

1. Военная доктрина Республики Армения от 7 февраля 2007 года № 37-Н, раздел I, глава I.
2. Устав Организации Договора о коллективной безопасности от 7 октября 2002 года, статьи 3 и 7.
3. [Электронный ресурс] https://okp.mil.ru/separated_commandant_regiment/service/combat%20_training.htm.
4. Гурин В. Социально-психологические основы взаимоотношений в воинском коллективе и пути их укрепления//Ориентир - 2001. - № 7. - С.22-26.
5. [Электронный ресурс] <http://voenn.info/docs/ogp/ogp - kl/> 2007.

К.п.н., доцент Купербаева А.Ж.

Алматинский технологический университет, Казахстан

МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВАНИЯ И ОСОБЕННОСТИ ВКЛЮЧЕНИЯ ИНКЛЮЗИВНОГО ОБУЧЕНИЯ В УЧЕБНЫЙ ПРОЦЕСС

В настоящее время в Казахстане провозглашен принцип приоритета интересов личности над интересами общества через гарантированное соблюдение прав и свобод каждого. Отношение к лицам с ограниченными возможностями основывается на идее социальной реабилитации, которая предполагает достижение лицами с ограниченными возможностями максимальной самостоятельности и независимости в обществе.

Поскольку образование в Казахстане доступно всем, то стал вопрос о создании таких типов учебных заведений, где бы ребята, независимо от их физиологических или психологических возможностей, получали адекватную социализацию и обучались [1]. Появляется такое понятие как инклюзивное образование. Инклюзивное образование в Казахстане — реальная возможность адекватной социализации ребят [2].

В основу инклюзивного образования положена идеология, которая исключает любую дискриминацию учащихся и обеспечивает равное отношение ко всем людям, но создает особые условия для учащихся, имеющих особые образовательные потребности [3].

И значит уже сегодня перед обществом и государством стоит задача реструктуризации всех социальных вузов с учетом создания благоприятной адаптивной среды для лиц, имеющих ограничения здоровья, или, говоря современным языком, - формирования инклюзивного социального пространства.

Необходимы внедрение современных стандартов архитектурной доступности, формирование образовательных программ и методик в соответствии с различными видами нозологий, оснащение специальной техникой и программным обеспечением, адаптация спортивной и культурной среды. Чтобы поднять такой огромный пласт, нужны системные разработки, системный подход» [4]

Преподаватели вузов должны помнить, что студентам с ограниченными возможностями здоровья необходимо преподносить материал с учетом ограниченных возможностей, воздействуя на все органы чувств, например, для глухих больше визуальных, тактильных приемов, тогда как для слабовидящих с пониженным слухом аудио или использование телетакторов, приставок к компьютеру и другие информационные технологии. Следовательно, вуз должен иметь все современные образовательные технологии и постоянно их совершенствовать и развивать.

Использование информационных и коммуникационных технологий

Информационно-коммуникационные технологии вполне приемлемы для организации обучения лиц с ограничениями здоровья. Однако, здесь необходима дифференциация ТСО в зависимости от степени ограничения здоровья.

Для глухих актуальным могут быть видеоматериалы с текстовым сопровождением. Также техническим решением для студентов с нарушенным слухом являются:

- [FM-системы индивидуального и коллективного использования](#). Передают звук (например, голос преподавателя) с микрофона напрямую на слуховые аппараты или звуковые процессоры кохлеарных имплантов студентов, что позволяет им слышать информацию предельно отчетливо, без искажений.

- [Акустические системы](#). Являются дополнительным элементом FM-системы. Создают комфортные условия слышимости для всех групп учащихся. Голос лектора с микрофона через FM-передатчик поступает на акустическую колонку, которая равномерно усиливает и распространяет звук по всему помещению.

- [Информационные \(индукционные\) системы \(индукционная петля\)](#). Обеспечивают качественную, без искажений, передачу аудиосигнала в условиях, когда применение FM-систем не является оптимальным. Универсальное решение для помещений любой площади. Различные модификации систем (переносная, портативная, стационарная, настенная) позволяют использовать их в любых ситуациях, когда есть необходимость передать звук высокой чёткости – от библиотек и учебных аудиторий, лекционных и конференц-залов до спортивных комплексов, а также при общении пользователя слуховых аппаратов или кохлеарных имплантов с администрацией учебных заведений и преподавателями [5].

Для слепых, слабовидящих студентов техническим решением получения знаний являются:

- [Компьютерный комплекс для слабовидящих.](#) Состоит из персонального компьютера с программным обеспечением экранного доступа и видеоувеличителя. Дополнительно может комплектоваться синтезатором речи, 3D-принтером шрифтов Брайля, читающими устройствами. Позволяет работать с графической, текстовой и печатной информацией. Применение такого многофункционального комплекса в условиях инклюзивного образования помогает студентам просматривать учебные пособия в удобном виде, и, таким образом, участвовать в рабочем процессе наравне с другими.

- [Устройство для прослушивания обучающих аудио-пособий.](#) Портативный тифлоплеер помогает студентам лучше запоминать учебный материал, позволяет воспроизводить важную информацию в удобное время и столько раз, сколько это необходимо. Большой объём памяти и интуитивно понятный интерфейс делают использование устройства удобным и комфортным [6].

Лица имеющие поражения нервной системы (синдром ДЦП), нарушение опорно-двигательного аппарата могут получать информацию наравне с другими обучающимися, однако требуют большей индивидуализации обучения. Необходимо:

- [Специальная мебель.](#)
- [Специальные клавиатуры.](#)
- [Интерактивная компьютерная доска с проектором.](#)
- [Сенсорные комнаты.](#)
- [Предупреждающие знаки.](#)
- [Противоскользящие покрытия.](#)

Дистанционные технологии обучения

Актуальными для лиц имеющих ограничения здоровья являются дистанционные технологии обучения. Сегодня с помощью ДО можно получить высшее образование, изучить иностранный язык, подготовиться к поступлению в вуз и т.д. Важно учитывать при этой форме инклюзивного обучения активную взаимную связь педагога и обучаемого. Необходимо продумать технологию контроля учебной деятельности студентов-заочников с тем, чтобы не пострадало качество подобного обучения.

При осуществлении дистанционного обучения информационные технологии должны обеспечивать:

- доставку обучаемым основного объема изучаемого материала;
- интерактивное взаимодействие обучаемых и преподавателей в процессе обучения;
- предоставление студентам возможности самостоятельной работы по усвоению изучаемого материала;
- оценку их знаний и навыков, полученных ими в процессе обучения.

Использование мультимедиа технологий

Понятие мультимедиа, вообще, и средств мультимедиа, в частности, с одной стороны тесно связано с компьютерной обработкой и представлением разнотипной информации и, с другой стороны, лежит в основе функционирования средств ИКТ, существенно влияющих на эффективность образовательного процесса.

Мультимедиа понимается следующим образом:

- технология, описывающая порядок разработки, функционирования и применения средств обработки информации разных типов;
- информационный ресурс, созданный на основе технологий обработки и представления информации разных типов;
- компьютерное программное обеспечение, функционирование которого связано с обработкой и представлением информации разных типов;
- компьютерное аппаратное обеспечение, с помощью которого становится возможной работа с информацией разных типов.

В широком смысле термин "мультимедиа" означает спектр информационных технологий, использующих различные программные и технические средства с целью наиболее эффективного воздействия на пользователя (ставшего одновременно и читателем, и слушателем, и зрителем).

Таким образом, использование средств ИКТ, ДО, мультимедиа в инклюзивном образовательном процессе способствуют: повышению мотивации студентов к обучению; реализации социальной цели, а именно — информатизации общества; интенсификации процесса обучения; развитию личности студента; развитию навыков самостоятельной работы с учебным материалом; повышению эффективности обучения за счет его индивидуализации.

Литература:

1. <https://www.nur.kz/1715660-inkluzivnoe-obrazovanie-v-kazahstane-i-za-rubezom.html>
2. <https://www.nur.kz/1715660-inkluzivnoe-obrazovanie-v-kazahstane-i-za-rubezom.html>
3. <https://www.nur.kz/1715660-inkluzivnoe-obrazovanie-v-kazahstane-i-za-rubezom.html>
4. Малофеев Н.Н. Специальное образование в России и за рубежом. http://ria.ru/edu_analysis/
5. Бут, Т. Показатели инклюзии: практическое пособие / Т.Бут, М.Эйнскоу; под ред. Вогана. – Перевод И.Аникеева / под общ. ред. М.Перфильевой. – М.:РООИ «Преспектива», 2013
6. Морозов Н. И. Правовое пространство инклюзивного образования / Н. И. Морозов. - (Педагогический поиск: проблемы и суждения) // Мир образования - образование в мире. - 2012. - № 1 (45).

Акмалдінова В. Є.

старший викладач кафедри організації авіаційних перевезень, факультет транспорту, менеджменту та логістики Національного авіаційного університету (м. Київ, Україна)

АЛГОРИТМ СТРУКТУРУВАННЯ ОСВІТНЬО-ІНФОРМАЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА НАЦІОНАЛЬНОГО АВІАЦІЙНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Сучасне освітньо-інформаційне середовище закладу вищої освіти має важливе значення у здобутті якісної освіти, ефективній організації освітнього процесу з професійної підготовки майбутніх фахівців різних галузей знань і спеціальностей. З огляду на це, розглянемо алгоритм структурування освітньо-інформаційного середовища на прикладі Національного авіаційного університету (НАУ), оскільки ми сприймаємо цей процес як важливу умову формування готовності студентів, зокрема майбутніх інженерів з авіаційних транспортних технологій, до професійної діяльності.

Передусім зазначимо, що сутність поняття «освітньо-інформаційне середовище закладу вищої освіти» у межах цієї локальної наукової розвідки будемо тлумачити як системно організовану сукупність умов задля здійснення ефективного освітнього процесу із формування готовності студентів до професійної діяльності.

Вивчення офіційного web-сайту НАУ [2] дало змогу з'ясувати, що алгоритм побудови освітньо-інформаційного середовища закладу передбачає низку етапів. Стисло їх схарактеризуємо.

Перший етап – визначення мети діяльності НАУ та стратегічних пріоритетів його розвитку з урахуванням об'єктивних світових тенденцій розвитку вищої освіти, загалом, та авіаційної галузі, зокрема. Такими документами є «Стратегія розвитку Національного авіаційного університету до 2030 року» (2018) [3] (рис. 1); «Доктрина розвитку Національного авіаційного університету на 2015-2024 роки» (2015) [1].

Рис. 1. Інтерфейс «Стратегії розвитку Національного авіаційного університету до 2030 року» [2]

Другий етап – виокремлення пріоритетної ідеї розвитку закладу, якою є місія НАУ – гідний внесок у розвиток суспільства на національному та міжнародному рівнях через як генерацію нових знань та інноваційних ідей, досліджень і практики, надання високоякісних освітніх та науково-дослідних послуг громадянам України та іноземцям при підготовці фахівців авіаційно-космічної галузі, а також візія – встановлення лідерських позицій НАУ в світовому науково-освітньому просторі та перетворення в глобальний інноваційний центр авіаційно-космічної галузі [3].

Третій етап – визначення цінностей, ключових принципів і наукових підходів до організації діяльності закладу, що включають:

фаховість;

прозорість;

чесність та відкритість до кожного з членів спільноти, яке засноване на взаємоповазі;

соціальну відповідальність за результати діяльності перед суспільством;

синергію наукових досліджень та освіти;

мультидисциплінарний, міждисциплінарний та трансдисциплінарний підходи;

партнерські зв'язки з усіма зовнішніми стейкхолдерами на глобальному рівні;
горизонтальне лідерство;
накопичення кадрового потенціалу; демократичну систему управління; інновації в усьому;
високу корпоративну культуру;
цілковиту підтримку обдарованої молоді;
студентоцентроване навчання [3];

Четвертий етап – розроблення напрямів досягнення мети й стратегічних пріоритетів розвитку закладу. Відповідно до «Стратегії розвитку Національного авіаційного університету до 2030 року» [3] таких напрямів визначено п'ять, одним із яких є освітній процес. Визначено, що концептуальним напрямом освітньої діяльності у НАУ є забезпечення якісної вищої освіти кожного здобувача задля їхньої конкурентоспроможності на глобальному ринку праці у авіаційнокосмічній галузі, інших галузях, що дасть змогу їм зробити позитивний внесок у розвиток суспільства [3].

П'ятий етап – визначення масштабу перетворень. Так, у п. 1.1 напряму «Освітній процес», передбачено цілковите запровадження нового рівня індивідуалізації для здобувачів освіти різного рівня через індивідуальні навчальні плани з персональними траєкторіями та можливість обирати програми відомих міжнародних університетів для отримання сертифікатів з дисциплін вільного вибору спільно з Prometheus, МОН України та міжнародними університетами – лідерами [3].

Шостий етап – формування готовності управлінського апарату та професорського-викладацького колективу НАУ до формування готовності студентів до професійної діяльності. Зокрема, на офіційному веб-сайті факультету транспорту, менеджменту та логістики НАУ зазначено, що на кафедрі організації авіаційних перевезень студенти можуть опанувати освітні програми «Організація перевезень і управління на транспорті (повітряному)» і «Транспортні системи» [4].

Узагальнюючи викладене, зазначимо, що алгоритмізація освітньо-інформаційного середовища НАУ створює підґрунтя для розв'язання таких завдань: представлення місії і візії університету; надання інформації про університет, освітню та наукову діяльність, заходи із забезпечення якості освіти;

висвітлення актуальної інформації для стейкхолдерів щодо організації освітнього процесу, зокрема на факультеті транспорту, менеджменту та логістики НАУ. Безсумнівно, це сприяє формуванню у майбутніх фахівців, зокрема майбутніх інженерів з авіаційних транспортних технологій, готовності до професійної діяльності в умовах освітньо-інформаційного середовища НАУ.

Література:

1. Доктрина розвитку Національного авіаційного університету на 2015-2024 роки. Офіційний веб-сайт НАУ. URL: <https://nau.edu.ua/ua/menu/un%D1%96versitet/doktryna-rozvytku.html>
2. Національний авіаційний університет. Офіційний веб-сайт. URL: <https://nau.edu.ua/>
3. Стратегія розвитку Національного авіаційного університету до 2030 року. Ухвалена 01.02.2018 року. Офіційний веб-сайт НАУ. URL: <https://nau.edu.ua/ua/menu/un%D1%96versitet/strategy-2030.html>
4. Факультет транспорту, менеджменту та логістики НАУ. Офіційному веб-сайт. URL: <https://nau.edu.ua/ua/menu/navchalni-pidrozdili/institutes/fakultet-transportnih-tehnologij.html>

Metodické základy vzdělávacího procesu

Джумашева А.С.

Тараз мемлекеттік педагогикалық университеті

«РУХАНИ ЖАҢҒЫРУ – ОЙ САНАНЫҢ КЕМЕЛДЕНУІ»

Рухани жаңғыру – Қазақстандықтардың салт-санасы мен дүниетанымын өзгертетін қозғаушы күш. Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаевтың мақаласын оқып шығып, осындай ой түйдім. Н.Ә.Назарбаевтың айтуынша, бұл ұлттық құндылықтарымызды ұмытпай, жаһандық жаңашылдыққа жетелейтін жол. Қазіргі қоғам көзқарасы қалыптасқан зерделі де, зерек тұлға тәрбиелеуі тиіс. Ол үшін ілім-білімге ұмтылып, жан-жақты жетілген жөн.

Аймағымыздағы келер ұрпақтың алдындағы ардың ісін арқалап жүрген зиялы қауым Н.Ә.Назарбаевтың «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» мақаласын ықыласпен түйсіне оқығаны анық болса екен деймін. Олай дейтінім, мақалада «Ұлттық салт-дәстүрлеріміз, тіліміз бен музыкамыз, әдебиетіміз, жоралғыларымыз, бір сөзбен айтқанда, ұлттық рухымыз бойымызда мәңгі қалуға тиіс» деген жолдардың астарында үлкен мағына жатыр. Шынында да рухы биік азаматтары бар елдің іргесі мәңгілік болары хақ.

Елбасының жыл басындағы халыққа Жолдауында Қазақстанның үшінші жаңғыруы басталды деп жарияланды. Қайта жаңғырудың екі процесі – саяси реформа мен экономикалық жаңғыру қолға алынып жатыр. Осы жұмыстарды жүзеге асыру үшін әрқайсымыздың санамыз ісімізден озып жүруі, одан бұрын жаңғырып отыруы тиіс, делінген мақалада. Шындығында ұлттық рухы, руханияты жоғары, мәдениеті озық ел көп нәрсеге қол жеткізетіні анық және ұлттық бірегейлікті сақтау ұлттық жаңғыру деген ұғымның өзі ұлттық сананың кемелденуін қажет етеді. Н.Назарбаев ұлттық мәдениетті сақтай отырып жаңғыру және ұлттың дамуына кедергі болатын өткеннің кертартпа тұстарынан бас тарту қажет екенін Қазақстандықтардың түсіне білуі керек екендігін баса айтады. Мақаладағы «Туған жер» бағдарламасын қолға алу ұсынысы жас ұрпақты тәрбиелеуге дәл және уақытында айтылған нақты тапсырма деп түсінемін. Әрбір адамның жүрегінде кіндік қаны тамған жеріне, өскен ауылына,

туған жеріне деген сүйіспеншілік, құрмет болмайынша – Отанға деген Ұлы ұғымға адал қызмет ету, жан дүниесімен беріле сүйюі екіталай болмақ.

«Қазақстанның қасиетті жерлерінің мәдени-географиялық белдеуі – неше ғасыр өтсе де, бізді кез келген рухани жұтаңдықтан сақтап, аман алып шығатын символдық қалқанымыз әрі ұлттық мақтанышымыздың қайнар бұлағы», – делінген мақалада. Мақалада: «Біз жаңғыру жолында бабалардан мирас болып, қанымызға сіңген, бүгінде тамырымызда бүлкілдеп жатқан ізгі қасиеттерді қайта түлетуіміз керек», – делінген. Расында, жастайынан дін мен дәстүрімізді, тағылымды тарихымызды оқып, сусындап өскен ұрпақ теріс ағымдар мен жат мәдениеттің жетегінде кетпейді. Салт-дәстүрі мен тарихына ерекше мән берген елдің тұғыры биік, іргесі берік болмақ. Неғұрлым тұтастыққа жету үшін елді айшықтап тұрған ұлттың танымдық, тәрбиелік маңызға бай әдет-ғұрып, салт-дәстүрлері қажет. Кез келген халықты өзінің төлтума рухани құндылықтары мен ізгі қасиеттері ғана біріктіре алады. Бұл мақалада осы ұстанымды айқын көрсетіп берді: «...Жаңғырған қоғамның өзінің тамыры тарихының тереңінен бастау алатын рухани коды болады...Жаңа тұрпатты жаңғырудың ең басты шарты – сол ұлттық кодыңды сақтай білу». Бұл – тектен тек айтыла салынған жүрек қалауы емес, бүгінгі өркениетті, озық технологиялы, жаһандық ықпалдасудан, керек десеңіз, түрлі қауіп-қатерден қорғану жолы. Осы орайда ұлтымыздың белгілі ұстазы Ахмет Байтұрсынұлының: «Қасыңнан да, досыңнан да бірдей сақтан», – деген сөзі ойға келеді. Сақтанудың басы – өзіңе қатысты рухани құндылығыңды түгендеп, кейінгіге мұра етіп қалдыру. Әр халық ел болып ғұмыр кешуі үшін жастардың санасына ұлттық құндылықтарын сіңіріп, рухани болмысымен өмір сүруге баулиды. Елбасының осы мақалада көтерген тағы бір маңызды, өзекті мәселесі – туған жерге деген махаббат. «...Қазақ «Туған жерге туыңды тік» деп бекер айтпаған. Патриотизм кіндік қаның тамған жеріне, өскен ауылына, қалаң мен өңіріңе, яғни туған жеріңе деген сүйіспеншіліктен басталады. Сол себепті, Туған жерге, оның мәдениеті мен салт-дәстүрлеріне айрықша іңкәрлікпен атсалысу – шынайы патриотизмнің маңызды көріністерінің бірі». Расында, өзінің туған жерінің, туған өлкесінің көркеюіне үлес қоса білген әрбір ер азамат бүкіл елдің игілігі үшін қызмет ете алады. Міне, патриотизм дегеніміз туған жерге деген сүйіспеншіліктен басталады.

Алаш арысы Әлихан Бөкейхан: «Халыққа қызмет ету – білімнен емес мінезден», деп бекер айтпаса керек. Осынау парасатты пікір Абайда да бар: «Атаның баласы

болма, адамның баласы бол». Бұл – ұрпақтан-ұрпаққа алмасып отырған «елдік сана» желісі. Сонымен қатар, «Туған жер» бағдарламасы еліміздегі жомарт жандардың өзінің туған еліне шарапатын тигізіп, қайырымдылық іс-шараларға үлкен үлесін тигізуге ықпал етеді деген сенімдеміз. Кез келген қоғам ұзақ уақыт бойы жинақталған тәжірибені келесі ұрпаққа ізгі дәстүрінсіз жеткізе алмай-тынын есте сақтағанымыз абзал. «Жаңғыру атаулы бұрынғыдай тарихи тәжірибе мен ұлттық дәстүрлерге шекеден қарамауға тиіс. Керісінше, замана сынынан сүрінбей өткен озық дәстүрлерді табысты жаңғырудың маңызды алғышарттарына айналдыра білу қажет. Егер жаңғыру елдің ұлттық-рухани тамырынан нәр ала алмаса, ол адасуға бастайды», – деп Н.Ә.Назарбаев кез келген қоғамдық, әлеуметтік үдеріске қазақы салт-санамен бейімделу қажеттілігін баса айтқан.

Егер халықтың дәстүрі болмаса қалай дамып, қалай өрістейді? Өткеннің тәлімді тәжірибесін алмай, алға қадам басуға бола ма? Кез келген халық шариятқа қайшы келмейтін дәстүрімен жаңаны жалғап барып қадам жасауы – оның өмір сүруінің алғашқы белесі. Осындай рухани тұтастық жоқ жерде ұлттық дүниетанымдық үзік пайда болады. Ұрпақ сабақтастығы деген халық болып ұйысып өмір сүру мүмкіндігі, жекешілдік емес, ұжымдық, елдік үрдіс болғандықтан ұлттық құндылықтарымызды дінімізбен сабақтастыра жаңғыртудың маңызы өте зор.

Дін – қоғамдық қатынас пен күллі адам жаратылысын біріктіруге, тұтастыруға жіберілген асыл илләһи құндылық. Адамзат баласы имандылықты өз табиғатын, әуелгі жаратылысын бұзбай, соған сай танып-біліп, сана-сезімімен қабылдағанда ғана ақиқатқа жетеді. Әрбір жанды-жансыз жаратылысты өз ерекшелігімен, қадір-қасиетімен жаратқан мейірімді Алла Тағала адамзат баласын да түрлі ұлттар мен ұлыстарға бөлген.

Н.Ә.Назарбаев «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» атты мақаласында қозғалған мәселелер мен қолға алынатын бастамалар дін қызметкерлерінің де жұмыс бағытын тағы да бір нақтылап берді. Бұл жаңа заманның өткеліне табан тіреп тұрып, имандылық қалыптастырған бұрынғы тамырымызды тектілікпен бекемдеп, жүйелеу жолындағы өзекті бастама деуге болады. Бір сөзбен айтқанда, мақалада жастарды тектілікке тәрбиелеудің жолдарын нұсқап, тұжырымды ой айтты. Бұл жөнінде ОҚО өңірінде рухани-мәдени саланың дамуына ерекше жағдай жасалынып келе жатқанын атап айтқым келеді. Рухани мол мұраға бай

өлке ретінде тарихи-мәдени мұраларды қорғау және пайдалану жөніндегі ғылыми-әдістемелік Кеңес құрылып, рухани мұраларымыз зерттелуде. Аймағымызда халықаралық ақындар айтысы, классикалық әндер, дәстүрлі орындаушылардың республикалық фестивальдары өткізілуде.

Жалғасын табатын жарқын істердің жүзеге асуына Н.Ә.Назарбаевтың халыққа Жолдауында айтылған Қазақстанның үшінші жаңғыруы бағдарламаларымен «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» мақаласы бағыт-бағдар болатыны сөзсіз. Қазақ елінің зиялы қауым өкілдері, білім алушылар рухани жаңғырудың, озық ой-сананың, ұлттық рух пен патриотизмді насихаттайтын жарқын істердің көшбасында жүреді деп сенеміз.

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР:

1. Назарбаев Н.Ә. Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру / Егемен Қазақстан, 12 сәуір 2017 ж.
2. Назарбаев Н.Ә. «Қазақстан-2050» Стратегиясы қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты. Қазақстан халқына Жолдауы / 14 желтоқсан 2012 ж. http://www.akorda.kz/kz/official_documents/strategies_and_programs
3. Қазақстан. Ұлттық энциклопедия /Бас ред. Б. Аяған. Алматы. 2004 ж. – 238 б.
4. Латын әліпбиі: рухани тәуелсіздік жолы / Қазақ үні, 11 сәуір 2017 ж. – 7 б.

Үмбетәлі Алуа Болатқызы

Тараз мемлекеттік педагогикалық университеті

БЕЙНЕЛЕУ ӨНЕРІН ПЕДАГОГИКАЛЫҚ – ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ ТҰРҒЫДА ОҚЫТУ МАҢЫЗДЫЛЫҒЫНЫҢ ЕРЕКШЕЛІГІ

Білім беру саласында әлемдік білім кеңістігіне толығымен кірігу үшін үлкен міндеттерді шешу қажеттігін ескеруді алға тартады. Соңғы нәтижеге бағытталған орта білімді дамытудың негізгі мақсаты, міндеттері мен бағыттарында үздіксіз білім беру жүйесінің қорытынды нәтижесі болып табылатын өзекті үш іргелі білім беру мақсатын белгілейді. Біріншіден, дүниетанымдылық, екіншіден, шығармашылық, үшіншіден, құзыреттілік көзқарастар. Осы аталған үш іргелі білім беру мәселелері бейнелеу өнерінде айшықты орын алады. Ал бейнелеу өнерін педагогикалық-психологиялық тұрғыда оқыту айырықша нәтижесін береді. Сондықтан да бейнелеу өнерін оқытуда педагогикалық-психологиялық тұрғыда негіздеу қажеттілігі анықталуда.

Бейнелеу өнерінің өзекті тамыры халық шығармашылығында жатыр. Ерте кезде қолөнер кәсіпшілігінде шеберлік өнері шеберден оқушыға, көбінесе күнделікті тіршіліктегі іс-әрекеттер арқылы әкеден балаға тікелей ауысып отырған. Демек халық педагогикасы арқылы ұрпақтан-ұрпаққа жалғасып келе жатқан өнерді одан әрі жалғау үшін оқушыларды психологиялық тұрғыда бейімдеу қажеттілігі туындайды. Бейнелеу өнерін психологиялық тұрғыда оқыту алдымен адамның психологиялық сезім мүшелерімен байланысты болады. Олар, сезім, қиял, елестету, қабылдау, түйсік, ес, есіту сияқты көптеген психикалық құбылыстарын жетілдіру тікелей бейнелеу өнерінің негізінде жүзеге асыруға болады.

Қазақстан Республикасының жалпы білім беретін мектептері тұжырымдама-сында: «Жалпы білім беретін мектептің мақсаты – жас ұрпақты ұлттық игіліктер мен адамзат мәдени мұрасының сабақтастығын сақтай отырып, тәрбиелеу және әрбір шәкіртті тұлға деп санау, оның жан-жақты дамуына мүмкіншілік жасау»– деп көрсеткен. Көркемдік талғамның жетілуіне, әсемдікті түсініп, қабылдауға және оны өз қолымен жасай білуге үйреткен тәлімдік тағылымдар адамзат тарихының барлық кезеңінде маңызды мәнге ие болып келген. Демек бейнелеу

өнерін педагогикалық-психологиялық тұрғыда оқытудың маңыздылығын айқындау қажеттілігі туындайды. Бейнелеу өнері де үлкен шығармашылық ғылым саласы болып табылады. Ой, қиял, ес, елестету, сезіну сияқты психологиялық процестер бейнелеу өнерімен тікелей байланысты. Өйткені, кез-келген суретші қиялы арқылы ойында жүрген дүниелерді бейнелеп өмірге әкеледі немесе өмірде көрген оқиғасын елестету арқылы туындыларын жазады. Осы психологиялық процес арқылы дүниеге алуан түрлі шығармалар мен туындылар келеді. Сол туындылар арқылы яғни шығармаларды көру арқылы адамның ойлау, қиялдау, сезіну, сүйсіну, түстерді ажрату сияқты көптеген психикалық процестерін дамытады.

Әдебиеттерді зерделеу мен сараптама жасау арқылы отандық ғылымда теориялық және практикалық деңгейде адамдардың бейнелеу қабілеттіліктерінің дамуын жас ерекшеліктеріне байланысты ерте жастан қолға алу мәселелері психологиялық-педагогикалық тұрғыдан қолдау тауып, біртіндеп өз шешімін тауып келе жатқандығына көз жеткіздік.

Бейнелеу өнері сабағында оқушылардың сурет салмай шулағанын тәртіпке келтіру үшін, екі бағасын қойып тәртіпке шақыруы, не болмаса сабақтан шығарып жіберу сияқты тосыннан ойлап табылған әдістер педагогикалық жүйеге қарсы әдістер. Сондықтан оның басқаша тиімді жолдарын қарастырған дұрыс. Өйткені, бала психологиясы өте тез қабылдағыш болып келеді. Оқушыны түзеймін деп одан әрі сабаққа деген ынтасын жоғалтып алуымыз мүмкін. Сондықтан да оқушылармен қалай қарым-қатынаста болудың психологиялық-педагогикалық шарттарын пән мұғалімі міндетті түрде жетік меңгерген болуы шарт.

Сурет, кескіндеме, графика өнерінен эстетикалық ләззат алған Қазыбек би өзі сурет сала алмаса да көргеніне риза болып былай деп жазады: «Екі жылдың ішінде сәулет өнерінен де, әуез өнерінен де ұстаз жалдап оқыдым... Мен тек Рафайіл, Тидзиан, Леонардо да Винчи, Микеланджело Симони сияқты кереметтердің өнеріне сүйсінумен ғана шектелдім» – деп өзінің ойын осылайша тұжырымдайды. Біз сол Батыс Еуропаның бейнелеу өнерінің атақты суретшілерімен қоса Қазақ халқының суретшілері Ә. Қастеев, Қ. Телжанов, А. Ғалымбаева, Г. Исмаилова сынды көптеген суретшілердің туындыларымен таныстыра отырып оқушыларды қазақы бейнелеу өнерінің шығармаларымен таныстырып, талдап өтуіміз қажет.

Бейнелеу өнерінің аса маңызды міндеті мен шынайы мүмкіндігі адамға болмыс философиясын түсінуге, табиғаттағы әлеуеттер қалай жүзеге асырылатынын, қандай жетіспеушіліктер мен қарама-қайшылықтар біздің алға қарай қозғалуымызға кедергі болатындығын ұғынуға көмектесуде. Бұл үшін адамның көркемдік талғамы мен эстетикалық тәрбиесін қалыптасу қажетігі туындайды.

Кеңес психологиясында біз адамның эмоциялары мен сезімдерін төменгі және жоғарғы деп бөлуді кездестіреміз. Төменгілеріне ағзаның сыртқы әсерлерді бейнелеу кезіндегі физикалық жағдайынан туындайтын эмоциялар мен сезімдер жатады. Жоғары эмоциялар мен сезімдер – адамның қоғамға және жеке адамдарға, өзінің тәртібіне, өнер туындыларына және шынайылықтың эстетикалық қасиеттеріне қатынасын бейнелейтін біздің рухани өміріміздің құбылыстары. Оларға интеллектуалды, саяси, адамгершілік және эстетикалық эмоциялар мен сезімдер жатады. Біздің пікірімізше, эстетикалық сезім мәселесі екі өзара байланысқан аспектіге ие. Бір жағынан, эстетикалық сезім шынайылықты бейнелеудің өзіндік ерекше нысаны болып табылады. Мұндай жағдайда адамның рухани субъективтілігі мен эстетикалық сезімдер тудыратын қоғамдық шынайылықтың ерекшеліктерінің өзара байланысы туралы мәселе туындайды.

А.Полуяновтың тұжырымдамасында бүгінгі күнгі бейнелеу өнерін оқытуды үш бағытқа бөледі. Автор бірінші, жеңілдетілген дәстүрлі кәсіби білімге арналған бағыт – оқушының сурет салуға деген қызығушылығын жоюға және нәтиженің күрт төмендеуіне алып келеді. Екінші, бейнелеу өнерінің студиялар мен үйірмелері жағдайындағы және шығармашылық өзін-өзі көрсетуін дамытуға арналған бағыт та мектеп практикасында кері нәтиже беріп, оқушыларды оқытатын орындар болмағандықтан, шығармашылық жетістіктердің жойылуына алып келеді. Үшінші бағыт-өнер шығармаларын түсіндіруді мақсат етіп қояды. Бұл бағыт білімнің жүйелілігін қамтамасыз етеді, бірақ, оның негізінде жататын классификациялау әдісі оқыту психологиясына сай келмейді. Себебі, терминдерді есте сақтаудың қиындығы шамадан тыс асып кетеді де, оқушыда өнерге деген парасаттылық қатынас қалыптастырады .

Қашан да бейнелеу өнерін педагогикалық-психологиялық тұрғыда оқыту өзінің нәтижесін беріп келген. Бірінші кезекте бейнелеу өнері барлығымызға белгілі педагогика саласымен тығыз байланысты болып келеді. Бейнелеу өнерін оқыту мәселелері педагогика ғылымында қарастырылады. Бейнелеу өнерін оқытуда да

өзіндік принциптер мен категориялар бар. Оқытудың принциптері әр уақытта жемісті жетістігін берген. Бейнелеу өнерін оқытуда да өз нәтижесін берерін ғылыми тұрғыда зерттеп, зерделеп анықтау жүргізілгенде көз жеткізуге болады. Ал, психология ғылымымен байланысын алатын болсақ онда психология ғылымының адам бойындағы қасиеттермен тікелей байланысты болмақ. Біз бейнелеу өнерін оқытуда оқушылардың елестету қабілеттері арқылы суреттер салғызу, және сол суреттерін талдату арқылы олардың сөйлеу қабілеттерін де дамытуға қол жеткізуімізге болады. Ғылыми еңбектерге талдау жасағанымызда әрбір бейнелеу өнері сабақтары педагогикалық-психологиялық тұрғыда өтпейді. Демек әр уақытта бейнелеу өнерін оқытуда педагогикалық бағыт бірінші кезекте тұрса, екінші психологиялық бағыт тұрады. Педагогиканың оқыту заңдылықтарын ескере отырып және оның принциптерінің негізінде жүйелеу тиіс.

Жалпы бейнелеу өнерін педагогикалық-психологиялық тұрғыда оқыту өзінің маңыздылығымен айқындалады. Өйткені бейнелеу өнері педагогикалық критерилерсіз, категорияларсыз, заңдылықтарынсыз өтілмейді. Ал психологиялық негіздер бейнелеу өнерінде кеңінен қолданылатындығына көз жеткіздік. Демек бейнелеу өнерін педагогикалық-психологиялық тұрғында оқыту қажеттігі және оның маңыздылығы айқын көрінеді.

Пайдаланылған әдебиеттер:

- 1.Калыбекова А. Теоретические и прикладные основы народной педагогики казахов. – Алматы: Баур,2006. – 328с.
2. Полуянов Ю.А. Изобразительное искусство: содержание, методика и организация занятий в начальной школе. – М. Воронеж: Модэк, 1999. -480 с.

Уразова Г.М., Үсен Б.М.

Тараз инновациялық гуманитарлық университеті

ЖАСТАРДЫ ПАТРИОТТЫҚҚА ТӘРБИЕЛЕУДІҢ НЕГІЗІ – ЭТНОПЕДАГОГИКАЛЫҚ ТӘРБИЕ

Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың Мемлекеттік бағдарламасының негізгі міндеттерінің бірі қазақстандық патриоттыққа, биік мәдениетке, адам құқықтары мен бостандықтарын құрметтеуге тәрбиелеу. Бұл жастарға этнопедагогикалық негізде білім беріп, патриоттыққа тәрбиелеу бағытында ұйымдастырылатын іс-шараларға нұсқау, әрі оның қажеттілігін айқындайтын бағдарлама деуге болады. Сол сияқты тәрбие тұжырымдамасында тәрбие процесін ұйымдастырудың қағидаларында этникалық қағида, этникалық мәдениет негізінде жалпы ұлттық мәдениеттің қалыптасуына ықпал жасайтын мәдениет жасаушы ортаны қалыптастыру көрсетілген. Біз тәрбиенің қойған мақсатына және одан туындайтын міндеттерге сүйене отырып, тәрбие жұмысының бағыттарының ішінде мынадай бағыт айқындалғанын білеміз: - азаматтық-патриоттық; құқықтық; -полимәдениеттік тәрбие; -гуманизм; қазақ халқының тарихы мен салтын, тілін сүю және құрметтеу; -таңдаулы дәстүрлерін сақтау және оны дамыту; -азаматтық ұстанымды және патриоттық сананы, қалыптасқан ұлттық өзіндік сананы, ұлт аралық мәдени қарым-қатынасты қалыптастыру.

Адамның еркін әрекеттесетін мінез-құлқын тәрбиелеуде Әл-Фараби «Әдеттенудің арқасында бізді жақсы мінез-құлыққа жеткізетін әрекеттер жақсы әрекеттер болып табылады. Яғни ол адамның жетілуі, оның мінез-құлқының жетілуіне сайма-сай келеді» деген ойы арқылы қазіргі кезде тұлғаның жеке қасиетін, мінез-құлқын қалыптастыруда жақсы әрекеттер қалыптастыру керектігі туралы ой айтады.

Бүгінгі күндегі Еліміздің егемендікте өмір сүруі халықтардың ұлттық дүние танымының өсуіне жағдай жасады. Қазіргі кезде жоғары оқу орындарында тәрбие беру мәселесі жаңаша көқарас тұрғысынан қарауды және студенттердің патриоттық сана-сезімін, мінез-құлқын қалыптастыруды көздейтін тәрбиенің формалары мен әдістерін жетілдіруді талап етеді. Бұл Қазақстанның жоғарғы

оқу орындарында студенттерге қазақ халқының этностық ерекшеліктерін, тарихы мен мәдениетін, сондай-ақ халықтың батыр ұл-қыздарының ерлік істерін дәріптеуді және оны қазіргі жағдайда зерттеудің қажеттілігін арттыра түседі. Жалпы Қазақстанда тұратын өзге халықтардың қазақ халқының ұлттық тарихына деген қызығушылығын дамытуда негізгі бағдар болады. Ал қазақстандық патриотизм Қазақстан азаматтарының өзін осы елдің төл баласы, нағыз азаматы ретінде сезінгенде, Қазақстанды өзінің туған елі, Отаны деп есептеген жағдайда ғана қалыптасады. Қазақстандық патриотизм дегеніміз:

1. Қазақстанда тұратын барлық ұлт өкілдері Қазақстан Республикасының мемлекеттік рәміздеріне ерекше құрметпен қарап, шын ниетімен қадірлеуі.
2. Қазақстанда тұратын барлық халықтардың ұлтына қарамай, Отанды қорғауға дайын болуы.
3. Қазақстан Республикасы Қарулы күштерінің қатарында әскери міндетін орындау барысында ұлттық патриоттық мақтаныш сезімінің болуы.
4. Қазақ халқының тарихы мен салтын құрметтеуге, қазақ тілін үйренуге, оның таңдаулы дәстүрлерін сақтауға және оны дамытуға ынталы болуы т.т.

Өз тарихын білу — ұлттық сана-сезімнің ажырамас бөлігі, ол этникалық тұтастықтың сақталуы мен оның келесі буындарда жалғасын табуы маңызды. Қазіргі ұрпақтың өз халқымен бірге екенін сезінуі және өзін оның күллі тарихи жетістіктерінің тікелей мирасқоры мен нақты сақтаушысы, әрі жалғастырушысы екенін сезінуінің мәні зор болмақ. Отанға деген сүйіспеншілік қашанда ұлттық сипатқа ие, өйткені патриоттық сезім мен көзқарастар қашанда белгілі бір ұлтқа, ұлысқа жатады. Қазақ халқы ежелден басқа халықтардай Отанын, ұлтын сүйген. Батырларымыз бастаған қазақ халқы Отанын, жерін, ұлтын жаудан қорғаған. Оны Қазыбек би өз сөзінде былай келтіреді: «Біз қазақ деген мал баққан елміз, бірақ ешкімге соқтықпай, жай жатқан елміз. Елімізден құт береке қашпасын деп, жеріміздің шетін жау баспасын деп, найзаға үкі таққан елміз; ешбір дұшпан басынбаған елміз, басымыздан сөзді асырмаған елміз. Досымызды сақтай білген елміз, дәмі-тұзын ақтай білген елміз; асқақтаған хан болса, хан ордасын таптай білген елміз. Атадан ұл туса, құл боламын деп тумайды, анадан қыз туса, күң боламын деп тумайды» дей отырып, қазақ халқының өз елін, жерін қорғаудағы қажырлығын, жанын аямайтын патриоттығын, такаппарлығын көрсетеді.

Олай болса, біз жастарға осындай ұлағатты сөздерді санасына сіңіру арқылы, оның өз ата-тегін, ұлтын, халқын силауға, Отанын сүйуге, өз еліне деген мақтаныш сезімін оятуға бағыт береміз. Қазақ халқының өз елін шапқыншылықтан қорғауда ерлігі аңыз болған Қобыланды, Алпамыс, Ер Тарғын т.б. батырлар жырымен халық тәрбиесінің бесігінде тербеліп өсуі жас ұрпақтың Отанын сүйуінің негізі болып табылады. Қазақтың ұлтжандылығы, отансүйгіштігі ертеден қалыптасқан. Оған қазақтың мақал- мәтелдері де дәлел. Мәселен, туған жер-отан туралы мақалдар-мәтелдерде: “Туған жердей жер болмас, Туған елдей ел болмас” т.б. болып кете береді. Мұндай мақал-мәтелдердің өзі қазақтың елін, жерін, Отанын сүйуіне негізделіп, өз елін, туған жерін құрметтеуге табиғатын сүйуге жастарды тәрбиелеу көне заманнан өзімен бірге дамып келе жатқанын есімізде ұстағанымыз жөн... Өткеннің үздік дәстүрлерін сақтап, қазіргі заманғы өркениеттің мейлінше озық бағыттарын игергенде қазақстандықтар өз елін ең алдыңғы қатарлы шепке қайта шығара алады.

Патриоттық тәрбие тұлғаның қалыптасуының құрамдас бөлігі, ол жастардың алған білімдерінің негізінде азаматтық борыш ұстанымымен, жекебастық мүдделері қоғамдық ұстанымдармен астасып жататын тіршілік әрекеті үлгісіне даярлығын қамтамасыз етуі тиіс. Қазақ халқының дәстүрлері негізінде жүзеге асырылатын патриоттық тәрбие әлеуметтендіру процесін тұлғаға дәл осы Отанға, Атамекенге қызмет ету арқылы, өз тарихы үшін, өз Отанының әлеуметтік дүниенің ғылымына, мәдениетіне, рухани құндылықтарына қосатын үлесі үшін мақтаныш сезімі арқылы өз қабілеттерін мейлінше терең ашуға мүмкіндік беретін деңгейге жеткізеді.

Әрбір халықтың тарихи өмірінде қол жеткізген ең құнды дүниелері – рухани және адами қасиеттері, құлықтылық (моральдық нормалар) үлгілері бар. Сондықтан да әрбір жаңа ұрпақ үшін мәнді тәрбие — ұлттық тұрғыдағы тәрбие үлгісі болып табылады. Өйткені, мұнда тәрбиенің негізін замандар бойы қалыптасып келген асыл рухани құндылықтар және биік ізеттілік пен құлықтылық тұрғысындағы ұрпақтан-ұрпаққа жалғасып жататын, адамның адамдық қасиетін нығайтып, әрі асылдандыра түсетін, халықтың даналық өмір–салтынан туындап отыратын бұлжымас ережелер мен қағидалар құрайды.

Ұлттық тәрбие – адам өмірінің алтын арқауы. Ұлттық тәрбие жалпыадамзаттық рухани құндылықтарды жоққа шығармайды, қайта солармен үндесіп жатады.

Бұлар бір-бірін байытып, құнарландырып отырады. Ұлттық тәрбиеден тереңдеп нәр алған адам – рухани бай адам. Ондай адам жалпыадамзаттық тұрғыдан мәдени және рухани құндылықтарды бойына тезірек сіңіреді, сөйтіп, толық әрі кәміл Адам дәрежесіне тезірек жетеді. Ұлттық менталитет – тұнып тұрған рухани қазына. Халықтың тілі мен мәдениеті болсын, салт-дәстүрі мен наным-сенімі болсын – мұның бәрі де әрбір халық үшін асыл да қымбатты рухани дүниелер. Этнопедагогика – ұлттық тәрбие негізі деп білеміз. Ал ұлттық тәрбие ғаламдағы құндылықтарды бойына сіңіріп, өз құндылықтарын арттыра береді. Ұлттық патриотизмді қалыптастыруда ата-бабаларымыздың ұлағатты ойлары мен тәлімдік тәрбиесінің атқаратын орны ерекше. Ұлттық патриотизм дегеніміз – ең алдымен, белгілі бір ұлттың өкіліне сүйіспеншілікпен қарау, оның ұрпақтан-ұрпаққа үзілмей жалғасып келе жатқан құндылықтарын бойына сіңіру.

Мағжан Жұмабаев: «Тәрбиелеудегі мақсат-баланы тәрбиешінің дәл өзіндей қылып шығару емес, келешек өз заманына лайықтап шығару. ...Тәрбиешінің қолданатын жолы- ұлт тәрбиесі. Ұлт тәрбиесі баяғыдан бері сыналып, көп буын қолданып келе жатқан тақтай жол болғандықтан әрбір тәрбиеші, сөз жоқ, ұлт тәрбиесімен таныс болуға тиіс. Және әрбір ұлттың баласы өз ұлтының арасында, өз ұлты үшін қызмет қылатын болғандықтан, тәрбиеші баланы сол ұлт тәрбиесімен тәрбие қылуға міндетті» дей отырып, жастарды тәрбиелегенде ұлт тәрбиесінің негізінде тәрбиелеу арқылы, ұлттық құндылықты бойына сіңіре білгенде ғана, ол рухани бай, сол заманға лайық, елі, Отаны үшін қызмет етуге дайын болып шығатынын көрсетеді. Бұл- келешек ұрпақтың патриот болып шығуы үшін, тәрбиелеуді ұлттық тәрбиеден бастауымыз керектігін көрсетеді. Тек тұлға ғана өзінің Отанға деген қатынасын ішкі, қастерлі сезім ретінде пайымдауға қабілетті. Сол себепті, патриотизм де тұлғаның биік даму деңгейін сипаттайтын аса маңызды рухани игілік ретінде түсініледі. Жас ұрпақты патриотизмге тәрбиелеу – бұл тұлғаның, елдің, оның мәдениетінің бірегейлігі, әлеуметтің, халықтың әлеуметтік психологиясының ерекшеліктері толымды көрініс табатын қоғамдық өмірді ұйымдастырудың мәні мен мақсаттарын пайымдау арқылы жүйелі дамуы. Патриотизм міндетті түрде тұлғаның жоғары әлеуметтік белсенділігін көрсетеді, өйткені, оның өзі еңбекте табыстарға жету үшін, қоғамға, ел жұртқа, халыққа қызмет ету үшін биік серпін болып табылады.

Сонымен жалпы ойымызды жинақтай келіп, қорытындыны Мағжан Жұмабаевтың мынандай ойымен аяқтағым келеді. « ...Бала аурулы, зағип болса, баладан емес, тәрбиешіден; бала тар ойлы, ақымақ болса, бала кінәлі емес, тәрбиеші кінәлі. Бала сұлулықтан ләззат ала білмейтін мылқау жанды болса, бала айыпты емес, тәрбиеші жазалы. Бала істеген жауыздықтың жазасын тәрбиеші көтерсін» деген иран елінің мәтелі-шын, дұрыс.

Пайдаланылған әдебиеттер

1. Философиялық сөздік. Ред. кол: Р.Н.Нұрғалиев, Ғ.Ғ.Ақмамбетов және т.б. – Алматы: Қазақ энциклопедиясы 1996, 80 б
2. Қазақ ұлттық энциклопедиясы. Алматы. Қазақ Ұлттық Энциклопедиясы, 2001, 95 б

Абильдина С.Қ., Дюсембинова Р.Қ., Рымханова А.Р.

Академик Е.А.Букетов атындағы Қарағанды мемлекеттік университеті

ЕРІКТІЛЕР ҚОЗҒАЛЫСЫ- СТУДЕНТ ЖАСТАРДЫҢ ӘЛЕУМЕТТІК БЕЛСЕНДІЛІГІН ДАМУДЫҢ ФАКТОРЫ РЕТІНДЕ

Қазіргі заманғы қоғамның болмысы жастарға оның әлеуметтік-маңызды қасиеттеріне, бастамашылық танытуға, өз бетінше шешім қабылдауға, бәсекелестікке төтеп беруге, қоғамның қоғамдық-саяси өміріне өзіндік үлес қосуға, гуманистік құндылықтарға бағдарлауға жаңа талаптар қояды. Бұл жағдайда ең өзекті міндеттердің бірі әлеуметтік белсенділік ретінде тұлғаның аса маңызды сапасын дамыту болып табылады.

Бұл үдерісте оқу орындары үлкен рөл атқарады. Бұл әсіресе, студенттердің өмірлік құндылықтар жүйесінде өзін-өзі анықтау мәселелерін шешетін жоғары оқу орындарына, олардың жаңа әлеуметтік рөлдерді меңгеруіне, өз қабілеттерін көрсету ауқымын кеңейтуге, кәсіби құзыреттілікті қалыптастыруға қатысты. Сонымен қатар, оқу орны жеткілікті қуатты тәрбиелік әлеуетке ие бола отырып, оның іске асырылуын толық көлемде қамтамасыз етпейді, ал студенттердің ЖОО-ның тәрбие қызметіндегі әлеуметтік белсенділігін дамыту мәселелері әлі де болса толық көлемде шешімін таба аламай келеді.

Әлеуметтік белсенділікті дамытудың ең тиімді тәсілдерінің бірі, студенттердің өмірдің түрлі салалары мен бағыттарында өзін-өзі жүзеге асыруы үшін кең ауқымды мүмкіндіктер бере алатын волонтерлық болып табылады. Волонтерлік қызметке кіріктіру бәсекеге төтеп бере алатын, конструктивті ойлаумен ерекшеленетін, өздігінен шешім қабылдай алатын, бастамашылық танытатын бұл кәсіп әлеуметтік және жеке сипаттағы қиындықтарды жеңетін студент жастарды тәрбиелеуге бағытталған жағдайлар жасауға мүмкіндік береді.

Қазіргі жоғары оқу орны болашақ мамандарға білім беру және рухани қалыптасу орталығы болып саналады. Жоғары кәсіби білім көпмәдениетті сипатқа ие болғандықтан, ол құбылысты басқа адам тұрғысынан, әртүрлі мәдениет тарапынан, өзге де әлеуметтік-экономикалық формация тұрғысынан бағалай білу қабілетін дамытады. Бұл ретте ЖОО-да еркін ғылыми шығармашылық рухын қалыптастырып қана қоймай, болашақ маманның өзін-өзі анықтау және

оның тұлғасын байыту мүмкіндігін көздейтін барлық оқу курстары мазмұнды түрде байытылуы тиіс.

Қазақстандық қоғамды дамытудың осы кезеңінде білімді адамға қайта бағдарлау және оны дамыту, гуманистік дәстүрді қайта жаңғырту болашақ мамандарды кәсіби даярлаудың маңызды міндеттерінің қатарынан табылады. Студенттердің оқу кезінде алған теориялық білімі, әрине, олардың кәсіби біліктілігінің негізі болатындығы мәлім, алайда осы орайда студенттердің әлеуеті мен жеке өзіндік ерекшелігі шоғырланған жеке қасиеттерін де дамыту маңызды болмақ. Осыған байланысты жоғары оқу орындарының студенттері арасында волонтерлік қызметті ұйымдастыру және дамыту жас мамандарды даярлаудың басым бағыттарының бірі, өйткені еріктілікке қатысу жеке тұлғалық жетілдіру ресурстарын табуға көмектеседі, рефлексиян дамытуға, өзін-өзі жүзеге асыруды ынталандыруға ықпал етеді.

Қазіргі уақытта волонтерлік қызмет-халықтың қоғамдық белсенділігінің кең тараған түрлерінің бірі, ол өз дамуында тек әлемдік тәжірибеге ғана емес, сонымен қатар отандық еріктілік пен қайырымдылықтың дәстүрлеріне сүйеніп өріс алуда. Бұл ретте, мұқтаж адамдарға кешенді көмек қолын созу және қолдау көрсету міндеттері, ең алдымен, адамға салауатты, өнімді және лайықты өмір сүруге мүмкіндік беретін тұлғаның қалыптасуы мен өзін-өзі жетілдіруге көмектесетін базалық құндылықтар мен бағдарларды өзгертуде шешімін табады. Қазақстанда әлеуметтік құбылыс ретіндегі волонтерлықтың әр түрлі нысандарда және түрлі атаулармен көрініс алған тарихи түп-тамыры ғасырлар қойнауында жатқандығын К.В.Ерофеевтің «Қазақтардың көшпенді қоғамындағы еріктілік дәстүрі (XVI-XX ғғ.басы)» атты зерттеу еңбегінде қазақ көшпенді қоғамының тыныс-тіршілігінде табиғи апаттар мен басқа да төтенше жағдайлар кезінде олардың тіршілігін қамтамасыз ету үшін қажетті мал, азық-түлік және тұрмыстық заттарды жан-жақты қолдау сияқты дәстүр болды. Сондай-ақ, асыраушысынан айырылған және басқа да қолайсыз жағдайларға тап болған туысқандарының пайдасына ерікті қайырмалдықтар жасалды және волонтерлік үрдістер көшпелілердің әскери саласында және әлеуметтік-саяси өмірінде де кеңінен өріс тапқан», - деген пайымдауы дәлелдей түседі [1]. Яғни өзара көмек бұрыннан орныққан ежелгі дәстүр.

XX ғасырдың 80-ші жылдары бастау ала бастаған бүгінгі таңдағы еріктілік Қазақстанда әлемдік еріктіліктің қолдауымен және интеграциялануымен жергілікті, өңірлік және республикалық деңгейде белсенді түрде даму үстінде.

Қазақстандағы волонтерлік қызметті реттейтін негізгі нормативтік-құқықтық құжат ҚР «Еріктілер қызметі» туралы Заңында оның мақсаты, міндеттері, нысандары мен түрлері айқындалған [2]. Сонымен қатар оның еріктілердің өтеусіз болуы, еріктілігі, тең құқылығы, осы Заңда белгіленген еріктілер қызметінің мақсаттарын, нысандарын, түрлері мен әдістерін анықтаудағы, бағыттарын таңдаудағы еркіндік; еріктілік қызметіне қатысатын адамдардың ынтымақтастығы, адалдығы және ынтымақтастығы; өмір мен денсаулық қауіпсіздігі; осы саладағы тең құқықты және өзара тиімді халықаралық ынтымақтастық туралы ақпараттың жариялылығы мен жалпыға қол жетімділігі сияқты қызметінің принциптері белгіленген.

Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2019 жылғы 27 желтоқсандағы № 988 қаулысына сәйкес Қазақстан Республикасында білім беруді және ғылымды дамытудың 2020 – 2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасында Балалардың «Қоғамға қызмет» әлеуметтік волонтерлік жобасын іске асыру, «Қоғамға қызмет» волонтерлер жобасының әлеуметтік жобаларын іске асыру жоспарлануда [3]. «Ашық жүрек» жобасы бойынша колледждерде волонтерлер клубтарын құру, волонтерлердің өңірлік слеттерін өткізу қарастырылған.

Жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беруді жаңғырту ХХІ ғасырдың жаһандық және пәнаралық құзыреттері (оның ішінде волонтерлік, азаматтық және әлеуметтік жауапкершілік, көшбасшылық, коммуникативтік, зерттеу дағдылары, іскерлік және т.б.) және орта білім берудің жаңартылған мазмұны контекстінде жүзеге асырылады.

Қазақстанда республикалық еріктілер мектебі бастапқыда халықаралық ұйым ретінде қалыптаса бастаған еріктілерлер қозғалысы соңғы онжылдықта мемлекеттің назарын аударды. Қазақстанда оны ұйымдастыруда «Әлем Корпусынан» америкалық еріктілер белсенді рөл атқарды. Республикалық «Команда SOS» еріктілердің үйлестіру орталығының қызметіне мектептің бастамашыларының қолдауымен ерікті ұйымдар сериясының мүшелері және БҰҰ еріктілер бағдарламасының мүшелері қатыстырылды.

Қазақстан Республикасы Президентінің 2006 жылғы 25 шілдедегі №154 Жарлығымен бекітілген «Қазақстан Республикасында азаматтық қоғамды дамытудың 2006-2011 жылдарға арналған тұжырымдамасы» қабылданды. Осы тұжырымдамаға сәйкес 2009 жылдан бастап еріктілер институтын дамыту міндеттері әзірленді [4].

2008 жылы БҰҰ еріктілер бағдарламасының және құрылтайшысы Марғұлан Сейсембаевтың жетекшілігімен Seimar Social Fund қайырымдылық бағдарламасының бірлескен бастамасы бойынша «Команда SOS» еріктілердің үйлестіру орталығының жұмысы басталды. Орталықтың қызметі еріктілердің күш-жігері арқылы әлеуметтік маңызды істерді жүзеге асыруға бағытталған. Бүгінгі таңда орталық қандай да бір әлеуметтік проблемаларды тікелей шешуге бағытталған қолданбалы бағдарламалар - жобаларды да, сондай - ақ волонтерлермен жұмыс істейтін кәсіби кадрларды даярлауға бағытталған Ресурстық бағдарламаларды іске асырады. Атап айтқанда, БҰҰ еріктілері мен Сеймар қорының бастамасымен «SOS командасы» үйлестіру орталығының қамқорлығымен көптеген акциялар өткізілді.

2010 жылы Қазақстанда Ұлттық еріктілер желісін құру жобасы басталды. 2012 жылдың 25 қазанында желі «Ұлттық еріктілер желісі» заңды тұлғалар бірлестігі ретінде ресми түрде тіркелді. Желінің мақсаты-азаматтар, азаматтық қоғам институттары, бизнес секторы мен мемлекеттік құрылымдар арасында волонтерлік бастамалар мен волонтерлік қызмет мәдениетін қалыптастыру, қолдау және дамыту [5].

Білім және ғылым министрлігінің мәліметінше, Қазақстан халқының үштен бір бөлігін жастар құрайды, оның 5,4% -ын жастар ұйымдары қызметінде тұрақты жұмыс істейді.

Волонтерлықты дамыту мақсатында Білім және ғылым министрлігі мен баланы қорғау жөніндегі комитет еріктілік тетігіне негізделген қоғамға қызмет етудің ұлттық бағдарламасын әзірледі. Осы тақырыптың жалғасы ретінде Министрліктің Азаматтық Альянспен және «Атамекен»жұмыс берушілер қауымдастығымен өзара ынтымақтастық туралы Меморандумға қол қойылғанын атап өтуге тиіспіз. Бұл ретте Меморандум тармақтарының бірі еріктілікті дамытуды қолдау болып табылады.

Бүгінде «Жас Отан», «Нұр Отан» партиясының жастар қанатының өкілдері соңғы жылдары еріктілердің мәртебесін жоғарылатуға айтарлықтай өз үлестерін

қосуы Қазақстанның барлық өңірлерінде волонтерлік ұйымдардың дербес жұмыстарының жүргізілуінің белсендіре түсті.

«Астана ЭКСПО-2017» ұлттық компаниясымен, «ҚазҒылым» ғылыми орталығымен белсенді түрде ынтымақтасып келеді, ол ЭКСПО-2017 көрмесі үшін волонтерлік қызметті ұйымдастыру бойынша қызметтерді орындаушы болып табылады. «Қазақстан жастар конгресі» заңды тұлғалар бірлестігі, «Жас Отан» жастар қанаты, «Жас Ұлан» жастар қанаты, «Жас Ұлан» жастар қанаты, «Жас Ұлан» республикалық бірыңғай балалар ұйымы, «PosadiDerevo.kz» республикалық қоғамдық бірлестігі өкілдері ЭКСПО-2017 еріктілері штабының құрамына кірді.

Ұлт Көшбасшысы кітапханасы «Әлемді өзгертетін идеялар» әлеуметтік жобасы аясында «Астана ЭКСПО-2017» ұлттық компаниясымен, «ҚазҒылым» ғылыми орталығымен белсенді ынтымақтастық жасауды жалғастыруда. Аталған жоба аясында Қазақстандағы волонтерлік ұйымдар «Қазақстан жолы: Мәңгілік Ел» атты «Қазақстанның ХХІ ғасырдағы «Мәңгілік Ел» ұлттық идеясы «және «Көшбасшы әлемі» тұжырымдамалық модельге негізделген «Тұлға», «Саясаткер», «Жасампаз» атты негізгі үш бөліктер тұратын екі күндік семинар-тренинг өткізілді.

Алайда, тәжірибе көрсеткендей еріктілердің әлеуметтік және саяси ұстанымдарын, қызметінің себептері мен сипатын, сондай-ақ болашақ волонтерларды даярлаудың педагогикалық жолдары мен шарттарының жиынтығын зерделеу жоғары кәсіби оқыту жүйесіне елеулі толықтырулар енгізуді талап етеді.

Волонтерлар қозғалысының даму серпінділігіне қарамастан, ерікті қозғалыстың мәні туралы, өкінішке орай бірыңғай пікір қалыптаса қойған жоқ. Жоғары оқу орнында студенттік еріктілер қозғалысын ұйымдастыру бойынша волонтерлік қызметтің шетелдік және қазақстандық тәжірибесі жинақталмаған, ЖОО-да студенттік еріктілер қозғалысының қалыптасуы мен дамуының педагогикалық шарттары жеткіліксіз әзірленген.

Бұл мәселенің жай-күйіне жасалған шолу көрсеткендей, ғалымдар мен педагогтардың кең ауқымдағы қызығушылығына қарамастан, студенттік волонтерлік қозғалысқа қатысу саласында әлі де арнайы ғылыми зерттеулерлер жоқтың қасы. Волонтерлік қызмет студент жастардың әлеуметтік белсенділігін ынталандыруда үлкен әлеуетке ие, сондықтан волонтерлік қызметті ғылыми-

әдістемелік сүйемелдеу оны табысты іске асырудың маңызды шарттарының бірі болып табылады. Өз кезегінде волонтерлік қызметті іске асырудың табыстылығы көп жағдайда көмекке мұқтаж адамның проблемаларын шешуге қажетті белгілі бір дағдылар мен біліктердің дайындығын талап етеді. Бұл жағдайда бір жағынан еріктілерді оқыту, екінші жағынан волонтерлік қызметте туындайтын қиындықтарды жеңуге көмектесу қажет.

Еріктілік ауқымы мен оның Қазақстандағы даму болашағы волонтерлік қозғалысты ұйымдастыруды ғылыми-әдістемелік қамтамасыз етудің, атап айтқанда, волонтерлік қызмет жағдайында жастардың азаматтық белсенділігін қалыптастыру жөніндегі педагогикалық бағдарлама мен әдістемелік ұсынымдардың, белсенді азаматтық іс-әрекет дағдыларын дамытуға қабілетті педагогикалық үдерістің даярланған басшыларының болуы; әлеуметтік-мәдени қызметтің түрлеріне белсенді түрде енгізу қажеттілігі туралы куәландырады.

Осылайша, біздің ойымызша, болашақ мамандардың волонтерлік қызметін ғылыми-әдістемелік қамтамасыз етудің аса қажеттілігінің туындауына байланысты, волонтерлік қызметтің құрылымдық элементтерін (субъект, объект, қағидаттар, мақсат, мотив) және волонтерлік қызметке дайындық үдерісіне әсер ететін факторларын, алғышарттарын анықтау, болашақ мамандарды волонтерлік қызметке дайындауда озық технологияны пайдалану туралы мәселелер қарастырылып, шешімін табуы тиіс.

Әдебиеттер:

1. Ерофеева К.В. Традиции волонтерства в кочевом обществе казахов (XVI-начало XX вв.). Алматы, 1993
2. Қазақстан Республикасы «Еріктілер қызметі» туралы Заңы. <http://www.volunteers.kz/zakonodatelnaya-baza/o-volontjorskoj-deyatelnosti>
3. Қазақстан Республикасында білім беруді және ғылымды дамытудың 2020–2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы. <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/P1900000988>
4. Қазақстан Республикасы Президентінің 2006 жылғы 25 шілдедегі N 154 Жарлығымен бекітілген «Қазақстан Республикасында азаматтық қоғамды дамытудың 2006-2011 жылдарға арналған тұжырымдамасы. -Астана, 2006 жыл. <http://kzgov.docdat.com/docs/148/index-223019.html>
5. «Национальная волонтерская сеть». <http://volunteers.kz/sluzhby-vzaimodejstviya/nvs-natsionalnaya-volontjorskaya-set>

Moderní metody výuky

Master Dauletiyarova Marzhan , associate professor Rakhimzhanova Lyazat
Al-Farabi Kazakh National University

THE USE OF DIGITAL TECHNOLOGIES IN MENTAL ARITHMETIC TRAINING

Информационные технологии в образовании в настоящее время является необходимым условием перехода общества к информационной цивилизации. Современные технологии и телекоммуникации позволяют изменить характер организации учебно-воспитательного процесса, полностью погрузить обучаемого в информационно-образовательную среду, повысить качество образования, мотивировать процессы восприятия информации и получения знаний. Новые информационные технологии создают среду компьютерной и телекоммуникационной поддержки организации и управления в различных сферах деятельности, в том числе в образовании. Интеграция информационных технологий в образовательные программы осуществляется на всех уровнях: школьном, вузовском и послевузовском обучении. Изучение ментальной арифметики не является исключением. Развитие ребенка начинается буквально с первых дней его жизни. По мере взросления ему необходимо профессиональное влияние педагогов, которые смогут правильно оценить потенциал малыша и направить его в созидательное русло. Ментальная арифметика является одной из самых молодых и перспективных методик детского образования. Она способна развить умственные способности ребенка настолько, что любые арифметические задачи станут для него простым и быстрым вычислением в уме. Актуальность исследования заключается в том, что изучение ментальной арифметики можно теперь проводить с помощью информационных технологии, а именно с использованием мобильных приложений.

Information technology in education is now a necessary condition for the transition of society to an information civilization. Modern technologies and

telecommunications can change the nature of the organization of the educational process, fully immerse the student in the information and educational environment, improve the quality of education, motivate the processes of perception of information and knowledge. New information technologies create an environment of computer and telecommunication support for organization and management in various fields, including education. Integration of information technologies into educational programs is carried out at all levels: school, University and postgraduate education. The study of mental arithmetic is no exception. The development of a child begins literally from the first days of his life. As he grows up, he needs the professional influence of teachers who will be able to correctly assess the potential of the baby and direct it in a creative direction. Mental arithmetic is one of the youngest and most promising methods of children's education. It is able to develop the mental abilities of the child so that any arithmetic problems will be for him a simple and fast calculation in the mind. The relevance of the study is that the study of mental arithmetic can now be carried out with the help of information technology, namely using a mobile application.

Introduction

The age in which we live is the age of modern technology. The Foundation of modern technology is mathematics, because all the calculations to create technologies were calculated using the most simple mathematical formulas. For example, to create the first computer first were invented different number systems such as binary, decimal, hexadecimal. But there are many facts that the development of technology will lead humanity to ignorance. Here we want to prove the opposite, that the development of technology can have a positive influence on humanity. We created an app that promotes thinking and help you to think faster, take on the mind faster than a calculator.

Every day there is a request for student's application. For example, apps for fast learning of the English language or preparing for the state exam and so on. With the help of our application we also want people to develop, moreover, to develop not only the left hemisphere of the brain, which is responsible only for logic and analysis, but also the right hemisphere of the brain, which is responsible for the development of imagination.

The relevance of the thesis is that the app is not only the abacus, as in many applications, but also consists of video lessons, tests reinforce lessons, games to improve skills of the oral account. In the application there are also statistics where you can see the calculation speed of the player. Using statistics, you can compare scores

with other app users. Another advantage of this application is that, can learn as children and adults. The application interface allows you to quickly and easily navigate to new pages, because the design of the application is very simple and intuitive for users of any age.

Thus, this application gives you the possibility to complete training course of mental arithmetic. After learning of mental arithmetic not only will learn to count quickly, but also learn how to quickly solve everyday problems.

Methods

An experiment was conducted in schools in Kazakhstan, the results of students were compared. We compared the knowledge of mental arithmetic in 3 elementary grades (74 students) of school №173 in Almaty. According to the results of the analysis, 9 out of 74 schoolchildren were engaged in mental arithmetic. Out of these 9, only 2 students were fully qualified in mental arithmetic. The rest explained that they did not finish the course for their own reasons. After these statistics, we decided to conduct a scientific experiment to teach mental arithmetic to these students, according to our program. After a survey on experimental training, 68 students agreed. The course lasted 2 months, 3 times a week for 1.5 hours. At the end of the course, 45 out of 68 students began to master mental arithmetic (at a basic level).

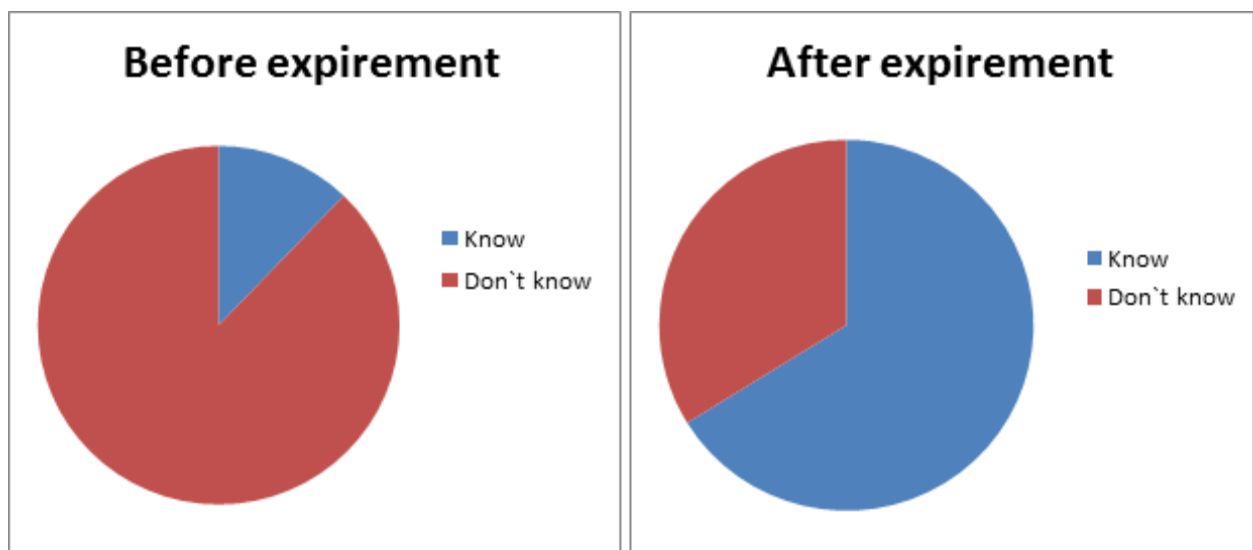

Fig. 1-Experiment diagram

Above is a diagram of the increase in the number of students with mental arithmetic before and after the experiment. After the experiment, the number of schoolchildren

with mental arithmetic increased by 36 people. This makes it clear to us that our course is really effective for students.

When studying mental arithmetic in the course of computer science, it is necessary to increase the activity of students by creating visual applications, in particular using digital technologies. Since digital technologies can easily convey to students all the information and arouses interest among the students themselves. You also need to pay attention to the course on the creation of digital technologies, as they play a huge role in the field of technology. Mobile app development continues to be a hot topic. The reason for this is the implementation and development of various services and services, automation of many organizations. Also mobile apps allow you to reach a huge number of people around the world, since almost everyone has a smartphone. An important aspect in the development of mobile applications is the need to select those versions that your application will support. But at the moment on training Kazakhstan's schoolchildren develop very few mobile application development hours in schools. The success of schoolchildren in this area depends on in-depth study and daily practice. Mobile application development training is the first step in automating everything that surrounds us, it may be the basis for further development. solid foundation for further development. The process of introducing mobile technologies in all areas of life humanity is inevitable

Literature Review

There is no single standard of teaching mental arithmetic in the world. There are several large international schools that operate independently of each other. Distinguished by the nuances in teaching methods, they all strive for one thing: to teach a child to perceive numbers and numbers as images. Adepts of the program claim that this not

One of the schools of mental arithmetic - UCMAS - has been working in our country since 2011. Sana Erzhanova, director of his scientific and methodological center in Kazakhstan, explains: "Children who consider this to be the usual way activate only the left hemisphere of the brain. Those who use abacus (for some reason

“mentalists” call abacus) work in both hemispheres. As a result, there is an active development of the brain: intelligence increases, three types of perception improve - visual, auditory and tactile. In addition, develop memory and reaction rate. Many children who study with us memorize the poems of the school program on the fly after one or two readings. " only teaches fast counting, but also develops other cognitive abilities.

The effect of mental arithmetic on intelligence “American scientists Frank and Barner conducted a curious experiment in India on children involved in mental arithmetic.” The scientists asked the children, who perfectly mastered the mental account technique, to make complex arithmetic calculations. At the same time, they had to listen to the tale "Ali Baba and the Forty Thieves" and repeat each word from this tale (task for hearing) or drum fingers on the table (task for motor skills). It was easier for children to cope with the task of hearing, than with the task of locomotor activity. In turn, American students who had never studied abacus counting rules could not cope with similar tasks at all!

Mind calculations on an imaginary abacus are not related to the language system. People who have not studied under the program of mental arithmetic express numbers in words. While mental calculations are made on the basis of a mental image. The abacus is not just a tool for computing that allows you to read faster than on a calculator, it facilitates the process of visualizing or presenting an image in your mind. Grouping pits into sets of numbers makes it easier to keep these numbers in visual memory.

Results

This highly effective program is the development of mental abilities with the help of arithmetic calculations for accounts (abacus):

- develops independence, initiative, the ability to critically evaluate oneself;
- works in 52 countries (USA, Canada, UK, Austria, Spain, Australia, Japan, Malaysia, Thailand, China, etc.).

There are more than 50 different applications for the study of mental arithmetic. Many of them include the abacus, examples or game. For example, in the application "Math Master" has only game for a while and ratings of players.

As we have seen there are lots of different programs which teaches mental arithmetic. One of them teaches with help of tests, some with games, and some are just taught to use the abacus. But for mental arithmetic it is necessary first to become acquainted with the abacus, to learn how to use the abacus, to learn how to do mathematical operations on it, practice skills with examples, and only after all these acts, we can learn to count mentally.

The difference of this application from other applications is that the application includes not only games, tests, and abacus, but he is also exploring video lessons. That is, by using this application it is possible to complete a full course of mental arithmetic. The application contains video tutorials on every topic in which I explain how to count on the abacus. Another advantage of the application - under each lesson there are tests where trainees learn to count on the abacus. Also, there are the abacus for training your fingers and mind. In order to fully consolidate the obtained knowledge of the lessons we did a game where every user can keep track of your records and compete with other users. Another plus of the application: support for multiple languages, depending on the language of the device.

The main advantage of the application that the program fully teaches mental arithmetic, also provides the opportunity to practice knowledge. Because studies of mental arithmetic, most importantly, daily exercise, without exercise all this knowledge is meaningless.

Another advantage of the application - under each lesson there are tests where trainees learn to count on the abacus. Also, there are the abacus for training your fingers and mind. In order to fully consolidate the obtained knowledge of the lessons we did a game where every user can keep track of your records and compete with other users. Another plus of the application: support for multiple languages, depending on the language of the device.

The existence of abacus under tests gives you the opportunity to train the fingers and the brain simultaneously and can be Kusa what's the score shows the abacus.

The fact that the videos were filmed by me, suggests that learning mental arithmetic is not as difficult as it seems. To study the abacus, I spent a week and continue to count mentally you just have to train every day.

For example, application has test, where we can check your abilities.

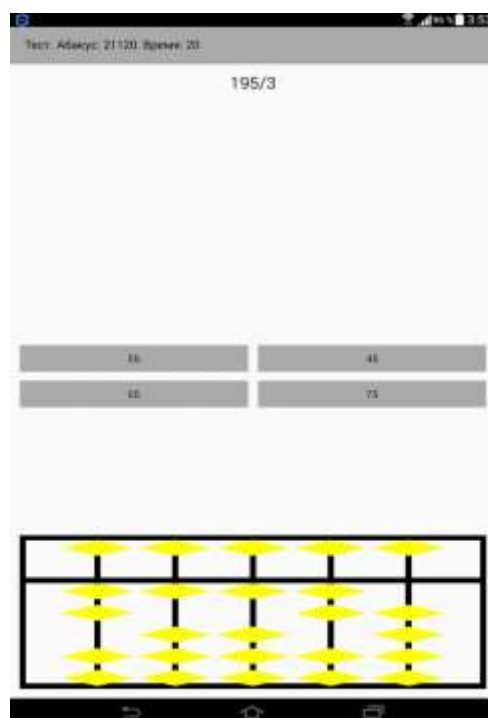

Fig. 2-Test page

This page shows the full overview video at full screen, so this page has landscape orientation.

Fig. 3-Video Page.

The drawing of the abacus is the most difficult part of the project, because the contour of the abacus and the seeds were drawn manually using the canvas. For a start

set of colors and brushes, spacing from sides horizontally and vertically. Specify color and thickness of lines for the brushes, take the width and height of the abacus, in pixels. Then the calculated values for the margins and draw a box:

--

```
Paint beads = new Paint();
Paint lines = new Paint();
int offsetHorizontal;
int offsetVertical;
Paint text = new Paint();
public void onDraw(Canvas canvas)
{
    lines.setStrokeWidth(10);
    beads.setColor(Color.YELLOW);
    beads.setStrokeWidth(10);
    lines.setColor(Color.BLACK);
    lines.setStyle(Paint.Style.STROKE);
    int width = canvas.getWidth();
    int height = canvas.getHeight();
    offsetHorizontal = width/6;
    offsetVertical = height/7;
    canvas.scale(1, -1, width / 2, height / 2);
```

Conclusion

The title presents a program for learning of mental arithmetic, which contains video tutorials, practice tests and games on time, player statistics, and a page account of the abacus. This application gives you the possibility to complete training course of mental

arithmetic. After learning of mental arithmetic not only will learn to count quickly, but also learn how to quickly solve everyday problems.

During the diploma work was obtained a large experience in development of Android applications, in the programming language Python, and also experience in creating servers using Django.

For the beginning was created the UML diagram of the project. After you create UML step by step the project was made. First create the interfaces of the project, then implemented the functionality of the project.

The hardest part of creating the project is to create an abacus, because I had to draw it using Canvas. It was drawn frame of the abacus, then the inside lines and then do the bones for movement.

For the logic of the structure of the abacus counting had to remember school math. The code saves the value by dividing at the remains and save the remains.

Also, during the project was the first experience with the working with ready admin page of Django. The code for the server was written in Python, which is also first experience.

It is should be noted, that all of the video tutorials for the app was removed by the developers. That is, to create the app, had to completely learn the methods of mental arithmetic.

In conclusion, the app will help many children to develop logical thinking, to achieve to calculate faster calculator.

References

1. Mr. Murphy Busy Coder's Guide to Android Developmentfor Android Studio, covering the Android SDK through 6.
2. Alexey Goloshapov Google Android Programming for mobile applications 2007.
3. Said Hashimi, Satiya Komatineni Development applications for Android 2011

4. Satiya Komatineni Pro Android 4 2009
5. Cay S. Horstmann, Gary Cornell Core Java, Volume II--Advanced Features (9th Edition) (Core Series) 2009
6. <https://kapital.kz/gosudarstvo/48161/mentalnaya-arifmetika-um-za-razumili-myshlenie-xxi-veka.html>
7. Вестник КазНУ, “педагогически науки”, “[Возможности формирования информационной культуры учащихся азербайджанских школ на основе использования ИКТ. Әзербайжан мектептерінде АКТ-ны қолдану негізінде оқушылардың ақпараттық мәдениетін қалыптастыру мүмкіндіктері.](#)” А. I. Nasrat, 2017-08-17
8. Вестник КазНУ, “Педагогически науки”, “[Развитие системы высшего образования Казахстана: от централизации управления к институциональной автономии](#)”, N. Anarbek, B. A. Arinova, M. T. Eseeva, 2017-08-20
9. Вестник КазНУ, “Педагогически науки”, “[Индикаторы информатизации школьного образования. Мектепте білім беруді ақпараттандыру индикаторлары.](#)”, А. I. Tazhigulova, 2016-01-14
10. Вестник КазНУ, “Педагогически науки”, “ К вопросу о новой парадигме обучения в условиях информационного общества. Ақпараттық қоғам жағдайындағы оқытудың жаңа парадигмалары туралы., Е. V. Artykbayeva, 2016-01-14
11. <http://isma.bz/articles/>
12. <https://nsportal.ru/detskiy-sad/matematika/2019/02/09/rol-mentalnoy-arifmetiki-v-pedagogicheskom-protsesse>

Candidate of pedagogical sciences, O.L. Ogurtsova

Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute

PRINCIPLES FOR DESIGNING A COMPUTER GAME FOR BUSINESS ENGLISH TEACHING

This abstract discusses the possibility of designing a computer game for Business English language teaching. In particular, the didactic potential of computer games is investigated, factors influencing the effectiveness of educational content mastering are determined. In addition, based on the recent studies in the field of a foreign language teaching methods, psychology and pedagogy, the main principles that should be taken as foundation for designing a computer game for Business English teaching are formulated.

A computer game is defined by many researchers as a form of art that emerged as the result of information and communication technologies development. But, unlike static art forms (such as painting and sculpture) and dynamic forms (such as a video film), it does provide an opportunity to obtain information about environment through the direct interaction with it rather than a reproduction of it ().

Jan Van Looy argues that computer simulations and games are popular because they represent "...a cultural form, a human artifact answering to specific human needs and wishes..." which he finds in its "...being a way of coping with an increasingly competitive society." (2010).

A lot of research in the effectiveness of using computer games and simulations for teaching different disciplines has proven, in particular, the effectiveness of computer game-based teaching of such subjects as chemistry, physics, fire safety, military.

Thus, we can assume that game –based learning environment can be useful and effective tool for a foreign language teaching, and, in particular, for Business English teaching.

It goes without saying that the learning environment in question should be based on general principles of effective teaching and learning represented by the modern and innovative **constructivist paradigm of ESP teaching and learning** at

tertiary non-linguistic schools. It was theoretically sustained (Oleg Tarnopolsky, 2018) and became a foundation for the development of a series of constructive ESP course books for teaching ESP. This paradigm represents three other cutting –edge paradigms such as content-based instruction, English immersion, and culture-specific target language learning (Oleg Tarnopolsky, 2020).

It was proven that a constructivist paradigm of **ESP** teaching and learning corresponds to the main principles of the **principled pragmatism**, modern pedagogical paradigm developed by Kumaravadivelu (2003). They are to maximize learning opportunities, to minimize perceptual mismatches, to facilitate negotiated interaction, to promote learner autonomy, to foster language awareness, to activate intuitive heuristics, to contextualize linguistic input, to integrate language skills, to ensure social relevance, to raise cultural consciousness.

On the other hand, the gamed-based environment for Business English teaching should be developed taking into account principles specific to this tool.

The first principle is to build a computer game in such a way as to provide for learners the flow experience that will help them to concentrate on learning and enjoy it.

The second principle is to provide in a computer game-based environment a maximum learning autonomy that will encourage the development of critical thinking, strategic planning, cooperation with other students. In such a way the pedagogical paradigm “the skills of XXI century” can be realized.

The third principle is to ensure a sufficient cognitive load in a game-based learning environment that means that the level of a learning activity challenge should match to the skills of learners to stimulate their motivation. If the cognitive load is insufficient, students can get bored and lose interest in achieving in-game results as well as educational goals. If the cognitive load is too heavy, students can lose their motivation and leave the game. The important factor is that a computer game should provoke positive emotions and learning experience.

And the **fourth principle** is to make an educational computer game an entertaining one. This will help to involve more students and to keep them motivated.

References

Van Looy, J. (2010). *Understanding computer game culture: The cultural shaping of a new medium*. LAP Lambert Academic Publishing.

Tarnopolsky, O. (2018). Principled pragmatism, or well-grounded eclecticism: A new paradigm in teaching English as a foreign language at Ukrainian tertiary schools?. *Advanced Education*, 5(10), 5-11.

Kumaravadivelu, B. (2003). *Beyond methods: Macrostrategies for language teaching*. Yale University Press.

Антонович Татьяна Александровна

Эйхгорн Наталья Валерьевна

Казахстан. Қараганды КГУ школа-гимназия №95.

ИННОВАЦИОННЫЕ ПОДХОДЫ К ОБУЧЕНИЮ В СОВРЕМЕННОМ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ

Новые образовательные технологии сегодня являются необходимым условием интеллектуального, творческого и нравственного развития обучающихся. Стремление прогрессивных педагогов удовлетворить возрастающие потребности в образовании путем использования возможностей информационных технологий вызывает к жизни и новые формы обучения. Важным критерием успешности работы учителя становится его самообразование, целью которого является овладение учителями новыми различными методами и формами преподавания.

Педагогические технологии – качественно новая ступень в развитии «производственного аппарата» педагогики. Понятие технология (от греческого *techne* – искусство, мастерство, умение, *logos* - учение) имеет множество трактовок. Исторически понятие «технология» возникло в связи с техническим прогрессом и согласно словарным толкованиям представляет собой совокупность знаний о способах и средствах обработки материалов. Сегодня основная цель обучения - это не только накопление учеником определённой суммы знаний, умений, навыков, но и подготовка школьника как самостоятельного субъекта образовательной деятельности. В основе современного образования лежит активность и учителя, и, что не менее важно, ученика. Именно этой цели - воспитанию творческой, активной личности, умеющей учиться, совершенствоваться самостоятельно, и подчиняются основные задачи современного образования.

Традиционная система обучения несколько отстаёт от потребностей общества. Концепция современного образования определила цель профессиональной деятельности учителя – сформировать у учащихся способность к успешной социализации в обществе, активной адаптации на рынке труда. Следствием этого становится разработка инновационных технологий в

обучении. Инновационные методики характеризуются новым стилем организации учебно-познавательной деятельности учеников. Современные педагоги признают, что в развитии творческих способностей, интеллектуальной деятельности максимальные возможности представляет технология проблемного обучения. Целью современного образования в средней школе является дальнейшее развитие, создание условий для формирования профессионально компетентной, социально активной, творчески самостоятельной личности.

Главным недостатком системы школьного образования является отсутствие деятельности ученика, который зачастую пассивно воспринимает информацию, что не соответствует современным потребностям. При переходе к информативному обществу все более важным для педагога становится приобщение учеников к самостоятельной работе для достижения качества обучения в условиях модернизации образования, реализации современных технологий обучения, развития у учеников культуры самообразования, самоорганизации и самоконтроля.

Новые образовательные технологии предлагают инновационные модели построения такого учебного процесса, где на первый план выдвигается взаимосвязанная деятельность учителя и ученика, нацеленная на решение как учебной, так и практически значимой задачи. Это не противоречит творческим процессам личностного совершенствования, так как каждая из педагогических технологий имеет собственную зону, в пределах которой происходит развитие личности.

Кроме того, современная действительность требует от человека деятельного отношения к ней, активной жизненной позиции, компетентности во многих сферах жизни. Известно, что ученик осознанно усваивает только те знания, которые приобретают для него личностный смысл. Чтобы такой смысл появился, необходима актуализация субъективного опыта обучающихся, которую я осуществляю путем: -создания проблемных ситуаций; создания эмоционального фона урока, построением урока в непосредственной близости к жизни.

Большое значение для активизации личного опыта школьников имеет эмоциональный фон урока. Исследования зарубежных психологов (Д.Майерс, С.Паппотто) показали, что настроение влияет на эффективность запоминания и воспроизведения материала, а я убедилась, что только атмосфера доверия и

открытости позволяют вести на уроке продуктивный диалог. Поэтому зачеты провожу в форме деловых игр, тренингов, и пультового тестирования учащихся, если данный урок проводится в кабинете информатики. На уроке, посвященные изучению лирики поэтов серебряного века или поэтов чистого искусства, предлагаю ученикам поразмышлять над афоризмами, собранные в «копилку афоризмов» самими же школьниками, при этом использую разнообразные видео и аудио-материалы и интерактивные средства.

Использование новых технологий на уроке позволяет индивидуализировать и дифференцировать процесс обучения, контролировать деятельность каждого, активизировать творческие и познавательные способности учащихся, оптимизировать учебный процесс, значительно увеличить темп работы. Это приводит к росту качественной успеваемости и сохраняет устойчивый интерес к русскому языку и литературе на протяжении всех лет их изучения.

Список использованной литературы

1. Черненко О.Н. Информационные технологии в учебном процессе. – Волгоград.: Учитель, 2007.
2. Сайков Б.П. Организация информационного пространства образовательного учреждения: практическое руководство. – Москва.: Бином, 2005.

Теміртай А.Е.

Бастауыш сынып мұғалімі

Қазақстан Қарағанды. №95 мектеп-гимназия

ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҚ- САПАЛЫ БІЛІМ НЕГІЗІ

Білім берудегі бәсекеге қабілеттіліктің артуы ,сапалы білім беруді қамтамасыз ету жолында сапалы білім беруге қолжетімділікте адами капиталды дамыту үшін Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы әзірленді. Ондағы басты мақсат жалпы білім беретін мектептерде Қазақстан Республикасының зияткерлік, дене және рухани тұрғысынан дамыған азаматын қалыптастыру, оның физикалық құбылмалы әлемде әлеуметтік бейімделуін қамтамасыз ететін білім алудағы қажеттіліктерін қанағаттандыру болып табылады.. Еліміз үшін маңызды болып табылатын аталған стратегиялық міндетті шешу жағдайында тұлғаның ең басты функциялық сапалары белсенділік, шығармашыл тұрғыда ойлауға және шешім қабылдай алуға, кәсіби жолын таңдай алуға қабілеттілік, өмір бойы білім алуға дайын тұруы болып табылады. Бұл функционалдық дағдылар мектеп қабырғасында қалыптасады.

Білім берудің жаңаша мазмұнының нормативтік базасы ҚР мектеп оқушыларының функционалдық сауаттылығын дамыту жөніндегі 2012 - 2016 жылдарға арналған ұлттық іс-қимыл жоспары болып табылады.

Ұлттық жоспардың мақсаты - Қазақстан Республикасындағы мектеп оқушыларының функционалдық сауаттылығын дамыту үшін жағдай жаса. Функционалдық сауаттылық оқушылардың танымдық қабілеттерінің деңгейін және оқушылардың өнімді жұмысының көрсеткішін білім деңгейі ретінде қарастырады. Бұл деңгей өмірдің әртүрлі саласындағы тапсырмаларды шешуде мектептік білім мазмұнының қолданбалық сипатына және оқушылардың игерген біліміне негізделеді. Сондықтан, қоғамдағы өмірлік пен практикалық іс-әрекеттердің дағдылары мен әлеуметтік іс-тәжірибені меңгеру үшін оқушылардың білім алу барысында негізгі және пәндік құзыреттіліктері

қалыптасуы тиіс. Біздің ойымша, функционалдық сауаттылық дегеніміз — сапалы білім берудің кепілі.

Жалпы, барлық зерттеушілердің болжамы бойынша адамдардың сауатсыздық деңгейінің төмендеуі, оларға дұрыс білім беріп, тиянақты оқытпаудан, оқырман болуға үйретпеуден болған көрінеді. Осыған байланысты 1997 жылдың өзінде-ақ Қазақстан Республикасының орта білімді дамыту жөніндегі Концепция жобасында адамдардың сауатсыздығын жою еліміздің жалпы орта білім беру жүйесіндегі реформалануға тиісті стратегиялық нысан екендігі атап көрсетілді. Осы мәселені анықтау күн тәртібіндегі негізгі мәселеге айналды. Сараптама нәтижесіне көз салсақ, білім құрылымдарының білім алушыларды қоғамдық- шығармашылық өмірге араласуына бағытталмағанын байқаймыз. Басқаша айтқанда, дәлел бар да, оның іске асыру жоқ. Содан болар мемлекет басшысы Н.Назарбаевтың өзінің жыл сайынғы Жолдауында «функционалдық сауаттылықты арттыруды» негізгі тапсырма етіп жүктеуі бекер емес. Елбасы дұрыс айтады, «білім беру тек қана оқытумен ғана шектелмей, оны керісінше, әлеуметтік адаптация процесіне бейімдеу қажет». Аталмыш тапсырманы орындау үшін Білім және ғылым министрі Б.Жұмағұловтың басшылығымен оқушылардың функционалдық сауаттылығын арттыруға бағытталған бес жылға арналған Ұлттық әрекет жоспары құрылды.

Функционалды сауатты тұлға қоғамның құндылықтарына сәйкес, қоғамдық ақуалдың қалыптасқан мүдделеріне қарай әрекет етеді. Бүгінгі күнге қажетті мамандықты таңдап дұрыс шешім қабылдап, заманауи ақпараттық технологиялардың тілін біліп кез келген әлеуметтік ортаға бейімделеді. Осы тұрғыда функционалды сауатты адамның негізгі белгілерін тұжырымдауға болады: қоғамдық ортада өмір сүре білетін, тіл табыса білетін, белгілі бір сапалық қасиеттері бар, жалпы негізгі және пәндік құзыреттіліктерді меңгерген адам болып саналады

Заманауи мектептің ең басты міндеті оқушы өмірінің барлық белеңдерінде білім алуға деген құлшынысын қалыптастыру үшін, оған әрбір қадамының маңыздылығын түсінуге мүмкіндік беруден, тәсілдер мен таным көздерін таңдауда бағдар ұстай білуге үйретуден тұрады.

Қортындылай келе, оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастыруға бағытталған білім мазмұнын игерген оқушылардың білімдері мен біліктері өмірлік жағдаяттарда қолдана білуді, әртүрлі ақпарат көздерімен

жұмыс істей білуді және алынған ақпараттарды сыни тұрғыдан бағалай білуді, өзінің болжамдарын ұсыну және зерттеулер жүргізу, өзінің ойын негіздей білуді; іскерлігі мен дағдыларын адами іс-әрекеттердің әртүрлі салаларында, сондай-ақ тұлғааралық қарым-қатынас пен әлеуметтік қатынастарда өмірлік міндеттерді шешу үшін пайдалануды қамтамасыз етеді.

Қолданылған әдебиеттер тізімі:

1. Қазақстан Республикасының Президенті – Елбасы Н.Ә.Назарбаевтың «Әлеуметтік-экономикалық жаңғырту – Қазақстан дамуының басты бағыты» атты Қазақстан халқына Жолдауы (2012 ж. 27.01.). – Астана, 2012.
2. Оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамыту жөніндегі 2012-2016 жылдарға арналған ұлттық іс-қимыл жоспары /Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 ж. 25.06 №832 Қаулысымен бекітілген.
3. Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы /Қазақстан Республикасы Президентінің 2010ж.07.12. №1118 Жарлығымен бекітілген.
4. Ергешбаева Ш.Н. «Мүдде мен мақсат – жарқын болашақтың кепілі»././ Өрлеу – Шымкент №1 (7) 02.2014ж.

Петенева Л.П.

Учитель начальных классов

Ахметова Г. Ю.

Учитель начальных классов

Казахстан. Караганда. КГУ Гимназия №45

ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ УСЛОВИЯ ВОСПИТАНИЯ НРАВСТВЕННЫХ ЦЕННОСТЕЙ У ДЕТЕЙ МЛАДШЕГО ШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА

Модернизация образования предполагает ориентацию на развитие созидательной личности, обладающей гражданской ответственностью, толерантностью, высокой нравственностью и культурой, способностью к успешной социализации и социальному самоопределению

Нравственный кризис в современном обществе, отчуждение человека от культуры как способа сохранения и передачи ценностей, нарушение связи и духовно-нравственной преемственности поколений, трудности социализации, снижение воспитательной роли семьи актуализируют проблему целенаправленного и последовательного формирования нравственной культуры личности, основы которой закладываются в детском возрасте, являющемся важным этапом становления морального облика ребенка, формирования нравственного сознания, развития его нравственных качеств, приобретения субъектного опыта деятельности и поведения.

В педагогическом словаре нравственное воспитание трактуется как процесс формирования моральных качеств, черт характера, навыков и привычек поведения [1]. Несомненно, в процессе формирования моральных и нравственных качеств, характерных специфических проявлений в поведенческих реакциях, рассматривающихся через систему определенных навыков и привычек поведения, должны быть задействованы все институты социализации, начиная с семьи, образовательных учреждений и заканчивая институтами социальных и производственных отношений [2].

Результатом нравственного воспитания является нравственная воспитанность, которая выражается через совокупность положительных нравственных качеств, таких как: дружелюбность, дисциплинированность,

честность, трудолюбивость, ответственность, эмпатичность, и др. То есть, поддержание интереса к людям, оптимистичность, доверительность при установлении взаимоотношений, доброе отношение и расположение к комулибо, любовь к самому процессу труда и осознанность значимости своих трудовых действий в социуме есть показатели нравственной воспитанности человека.

Рассмотрим характеристики нравственных качеств, которые могут стать основой нравственной воспитанности у детей младшего школьного возраста.

Дружелюбность – это черта характера человека, и манера его поведения.

Дисциплинированность – черта характера, или выработанная, ставшая привычкой склонность человека к соблюдению правил работы и норм поведения.

Ответственность – это особое отношение между человеческими поступками (людей, институтов), и намерениями.

Трудолюбивость – это качество присуще человеку, который стремится, желаем и склоняется к трудовой деятельности, испытывает наслаждение от процесса и результата работы.

Честность – это моральное качество человека, которое отражает одно из важнейших требований нравственности.

Эмпатичность – это сопереживание текущему эмоциональному состоянию другого человека.

Нравственная воспитанность материализуется в общественно ценных свойствах и качествах личности, проявляется в отношениях, деятельности, общении. Нравственное воспитание эффективно тогда когда его следствием становится нравственное самовоспитание (целенаправленное воздействие индивида на самого себя с целью выработки желаемых черт характера) и самосовершенствование (процесс углубления общего нравственного состояния личности, возвышение всего образа жизни, поднятие его на ступень более высокого качества) школьников [4].

В младшем школьном возрасте, благодаря сознательной фазе формирования личности, активно формируются в процессе нравственного воспитания моральные чувства и нравственные качества. Ребенок в данный возрастной период способен адекватно воспринимать и осознавать отношения между ним и окружающими, мотивы поведения в той или иной ситуации, умеет

давать нравственные оценки, что в последствие формирует у него нравственные убеждения.

Таким образом, под нравственным воспитанием младших школьников понимается процесс усвоения заданных обществом образцов поведения, в результате которого эти образцы становятся регуляторами (мотивами) поведения ребенка. Результатом нравственного воспитания является нравственная воспитанность, которая выражается совокупностью определенных положительных нравственных качеств младшего школьника к своим обязанностям, к деятельности, к одноклассникам и другим людям.

Список литературы

- 1.Артюхова И. С. Ценности и воспитание / И.С. Артюхова // Педагогика, 1999, №4 С. 78-80.
- 2.Белоусова Т.Л. Духовно-нравственное развитие и воспитание младших школьников. Методические рекомендации / Т.Л. Белоусова. М., 2011. С. 15-19.
3. Божович Л.И. Нравственное формирование личности школьника в коллективе / Л.И. Божович, Т.Е. Конникова. М.: Просвещение, 2000. 464 с .
4. Болдырев Н.И. Нравственное воспитание школьников: (Вопросы теории) / Н.И. Болдырев. М.: Педагогика, 2000. 224 с

Bolatbekova A.K., Akhmetova B.B., 'Khasenova A.A.

*Karaganda State University named after E.A. Buketov, 'Gymnasium № 93
(Karaganda, Kazakhstan)*

ROLE OF PROJECT TECHNOLOGY IN THE FORMATION OF COMMUNICATIVE COMPETENCES

A solid theoretical basis has been created for communicatively-oriented teaching of foreign languages in the context of a dialogue of cultures, methodological technologies have been developed and tested for realizing the ideas of communicative-activity and social and cultural approaches (I.L. Bim, EA Passov, E. S. Polat, V.V.Safonova and others.) These approaches and technologies have both their adherents and opponents.

Among the variety of new pedagogical technologies aimed at implementing a personality-oriented approach in teaching methods, project-based learning is of interest, which is characterized by the cooperative nature of completing tasks, being creative in nature and focused on the development of the student's personality. The essence of the project methodology is that the purpose of classes and methods for achieving it should be determined by the student himself on the basis of his interests of individual characteristics, motives, abilities.

As a result of this, personality-oriented learning, which is the basis of the project methodology, involves changing the traditional teacher-student, subject-object interaction scheme to the subject-subject partnership educational cooperation scheme.

The main goal of teaching a foreign language is speech activity, in which the language system acts only as a means of its implementation.

A teacher of a foreign language has a pedagogical problem of the initial creation, formation or preservation of a student's already existing need for communication in a foreign language and knowledge of a personally significant reality by this language. Thus, the general principle on which the project method is based is to establish a direct connection between the educational material and the students' life experience.

In order to implement the project method in foreign language lessons, it is necessary to use all modern technologies that increase the effectiveness of training and the maximum interest of students, i.e. their motivation.

Project technology is an effective tool for the formation of educational and cognitive competence of students as an integral component of communicative competence.

Educational and cognitive competence requires the successful functioning of a set of special educational skills. Among them, an important place is given to the ability to actively participate in project activities that require not only a selective search for foreign-language information, but also an adequate presentation of the realities of the native culture, including regional ones, in the language being studied.

During the course of a foreign language, students perform project tasks: role-based, informational, applied, educational, cognitive, creative.

We will show the stages of work on the educational and research project «Zaili Alatau-a Well Known Kazakh Health-Resort».

Stage I - Definition of the problem and objectives of the study.

The problem is attracting vacationers and tourists from different parts of Kazakhstan and abroad to the resort city.

Tasks:

- 1) to show the dignity of Zaili Alatau as a resort of world importance;
- 2) to describe the historical attractions of the city;
- 3) to show the possibilities of the city for organizing tourist vacations;
- 4) to prepare an emotional promotional speech of the guide in a foreign language;
- 5) to organize video filming and prepare «Zaili Alatau-resort of world significance»;
- 6) to think over the form of a colorful brochure about Zaili Alatau.

Stage II - Implementation of the tasks of the project-creative extracurricular work.

- a visit to the excursion bureau of Almaty, a conversation with the employees of the spa council, video and photography of the sights of the city,

- questioning of vacationers in the resort area, interviews of old residents of Almaty, etc.

Stage III - Analysis and systematization of work done in the group (mutual control of project participants and teacher supervision).

Stage IV - Presentation of the results of work:

- in the form of the video «Welcom to Zaili Alatau»;
- in the form of a brochure «Zaili Alatau-a Well Known Kazakh Health-Resort».

Stage V - Protection of the project.

Stage VI - Discussion of the project and its evaluation.

Students should be proficient in the speech cliches used to protect it, appeal to commission members, communicate project objectives, outline the main content, analyze difficulties and the most significant results, show the final product, main conclusions and prospects for further research in this area by other students, express gratitude audience and inviting them to discuss the project.

Work on a project is a creative process.

Students interacting with each other are engaged in the search for a solution to a problem that is personally significant for them. This requires students in the vast majority of cases to independently transfer knowledge, skills and abilities to the new context of their use. Therefore, it is safe to say that students develop creative competency as an indicator of communicative knowledge of a foreign language at a certain level. Moreover, in the educational process, a situation is created in which students use a foreign language is natural and free, such as it appears in their native language. It is quite obvious that in this situation the project participants are expected to be able to focus their attention not so much on the language form of the statement as on its content.

During the project, students are active, they are creative and not passive. Working on the project, every student, even the weakest in language and less active in psychological terms, has the opportunity to show their own imagination and creativity, activity and independence.

Project work allows us to exclude the formal nature of students learning the language (on the basis of the «Need to Know» principle) and activates their interaction to achieve the practical result of language learning.

Thus, based on the foregoing, it can be argued that the project work gives the learning process a personality-oriented and active character and fully meets the new learning goals. It creates conditions in which the process of teaching a foreign language, in its basic characteristics, approaches the process of natural mastery of the language in an authentic language context.

Literature:

1. Polat E.S. "The project method in foreign language lessons" // Foreign languages at school-2000.-№2-p.3-10.
2. Socol I.A. "The project as a method for implementing the communicative approach in teaching a foreign language" // Foreign languages at school-2008.-№1-p.16-17
3. Shatko O.A. "The method of projects in foreign language lessons" // Foreign languages at school 2010.-№1-p.32-34.
4. Galskova, N.D. Modern methodology of teaching foreign languages: a manual for the teacher / N.D. Galskova. - M.: ARKTI, 2003. -192 p.

Тажибаев С.К.

Е.А. Бөкетов атындағы Қарағанды мемлекеттік университеті, Қазақстан

Тажибаева Г.Г.

«№6 ЖББОМ» КММ Қарағанды қаласы, Қазақстан

КӘСІПТІК ОҚЫТУ ЖҮЙЕСІНДЕ БІЛІМ БЕРУ ӘДІСТЕРІ

Өндірістік оқу жүйесі – дидактикалық және өндірістік процестердің мақсатты түрде байланысын, маман жұмыскерлерді дайындауға, технологиялық және техникалық білімді келісіп нықталған құрылысымен, кәсіби білімді, дағдыны және іскерлікті жүйелі қалыптастыру.

Пәндік жүйе – теориялық дәлелдеу апатысыз пайда болып, қол өнер шеберін оқу ретінде көрсетеді. Оқу еңбек әрекеттерін қайталап, яғни қолөнершіге жұмыс кезінде көмектеседі.

Операциялық жүйе - өндірістік оқытудың бірінші ғылыми дәлелдеу жүйесі болып табылады.

Операциялық-пәндік жүйе – талдау және операциялық жүйенің дамуы арқылы қалыптасады.

Моторлы-жаттықтыру жүйе – операциялық жүйе ретінде көрінетін жұмыскерлердің қозғалысы мен элементін оқытуға бағытталған. Осы жүйе арқылы өндеуді 5 кезеңге бөлуге болады:

Еңбек әреке мен қозғалыстарды қабылдау;

Әрекеттерді, қозғалыстарды қабылдаған тәсілдер;

Тәсілдерді қабылдаған еңбек әрекетінде жаттықтыруды орындау;

Кешенді жұмыстарды орындау яғни еңбек операциясына байланысты;

Жұмыс орнында берілген маман бойынша өзіндік жұмыстарды орындау.

Операциялық-кешенді жүйе – өндірістік оқытудың жүйесінің мәні оқушылар маман бойынша негізгі еңбек тәсілдерін оқып, орындауға жаттықтырады. Бұл жүйені талдай отырып 4 кезеңге бөлуге болады:

Кіріспе кезеңі – маманмен таныстыру, мінездемелерінің біліктілігі, жұмыс орнының ұйымдастырылуы, оқу шеберханаларының ішкі орналасу

ережелері мен қауіпсіздік техникасы, өндірістік санитариясымен қамтамасыз етіледі;

Меңгеру кезеңі – еңбек операциясын меңгерген кезде жүйелілік оқу тәсілдерін орындау, осы операция тәсілі арқылы жаттығулар, әр түрлі операциялар байланысымен кешенді жұмыстарды орындау; Жетілдіру кезеңі - өзіндік өндірістік жұмыстарды орындау, білім беру мекемелерінің дағдысы мен іскерліктерін бағытау, маман бойынша анықталады;

Аяқталу кезеңі – оқушының жұмыс істеуі.

Дидактика – (грек сөзден шыққан «дидактикос» - оқыту) – бұл педагогиканың жартысы, оқыту теориясын анықтайды.

Кәсіби оқыту қағидаларының ерекшеліктері:

Оқытудың жалпы педагогикалық қағидаларына қоса кәсіптік мектептердегі оқу үрдісінің тиімділігі мен табысқа жетуі инженер

педагог қызметкерлердің кәсіби оқыту принциптерін сақтай білуі мен тек оларға тән мына ерекшеліктер де бар. Ол мына қағидалар:

Жалпы білім беретін және жалпы техникалық пәндерді кәсіби бағыттау принципі. Бұл принцип бойынша кәсіп саласына бағытталған жалпы техникалық және арнайы пәндер циклы өзара байланыста оқытылады, олардың мақсаты білім алушылармен бірлесіп жүзеге асырылуы тиіс.

Оқу материалдарын игеруде технологиялық бірізділік принципі. Бұл «Өндірістік оқыту» және «Арнайы технология» пәндеріне ғана тән. Ол оқушыларға өндірістік операцияларды бірізділікпен үйрете отырып, ол үлгілерді өндірісте қолдана машыктандыруы тиіс.

Оқу үрдісі кезінде кәсіби қызметті модельдеу принципі.

Кәсіби қызметті оқу үрдісінде модельдеу деп белгілі бір кәсіби іс-әрекетті қалыптастыру үшін тиісті оқыту әдістері мен түрлерін таңдап алу арқылы оқытуды айтады.

Жұмысшы қызметінің эталондық моделін қалыптастыруға мына талаптар ұсынылады:

жұмыс орнындағы атқаратын қызметін жетік білу;

жұмысшының өзі шешуі тиіс міндеттерін білу;

тиісті міндеттерді орындау үшін жалпы кәсіптік, жалпы технологиялық

және арнайы білім, білік, дағдыларын жете меңгеру.

Кәсіби жұмылдыру принципі. Бұл принцип білім алушылардың кәсіпті, жаңа техникалық құралды, технологиялық процесті, жаңа мамандықты игеруде, біліктілігін көтеруде білім мазмұны мен оқу үрдісін оқушылардың өздігінен үйрендіре жұмылдыру. Өндірістің даму болашағын түсіну, бағытын білу, практикалық мәселелерді пайымдап шеше білу, ой - өрісінің кеңдігі. Шығармашылық қабілетін сол іске жұмылдыра білуіне байланысты.

Кәсіби оқытудың модульдік принципі. Модульдік оқытудың мәні, оқушылардың жеке оқу бағдарламасына сай тапсырманы, не ақпаратты өзінше өңдеп, әдістемелік нұсқауларды басшылыққа ала отырып, көздеген мақсатына жету. Бағдарлама вариативті (таңдаулы) түрде беріліп, әлеуметтік сұранысқа орай модуль мазмұны жаңартылып отырады. Модуль деп оның принципін іске асыру оқушының барлық іс-қимыл әрекетін біртұтас етіп, кәсіби деңгейін дамыта отырып, дәрежеге бағыттап, жеткізуді камтамасыз етеді.

Осы айтылған оқыту принциптерін жүйелі түрде сақтап, іс асырған инженер - педагог өз қызметінде шәкірттеріне дидактикалық, тәрбиелік және дамыта оқыту арқылы кәсіптік білім бере алады.

Пайдаланған әдебиеттер тізімі:

1. Әбілқасымова Г. Кәсіптік оқыту әдістемесіне кіріспе. – Қарағанды, 2015. -101 б.
2. Ситаров В. А. Дидактика. – Москва, 2004. - 368 с.
3. Кругликов Г.И. Методика преподавания технологии с практикумом. - Москва, 2002.-288 с.

Omarova G.N., Rahmetullina M.A., Akhmetova B.B.

Senior teachers at E.A. Buketov Karaganda State University

DEVELOPMENT OF FOREIGN LANGUAGE COMMUNICATIVE COMPETENCE IN THE SYSTEM OF LIFELONG PROFESSIONAL EDUCATION

Annotation. The modern world sets forward new requirements for the vocational education of a graduate and his personal qualities. These are the most important ones: profound professional knowledge and skills, the ability to flexibly apply them, creativity, sociability, and commitment to continuous self-development. Today, foreign language skills are one of the main criteria for employment, at the same time being a competitive advantage, as the “cost” of a specialist, who speaks at least one foreign language, increases at least by 20%. Knowledge of a foreign language is rightly considered a social value; therefore the introduction the respective discipline into the program of vocational education is a social mandate.

In the curriculum of educational institutions of secondary professional education in the sphere of service industries, the subject “Foreign Language” occupies an important place in terms of class hours (from 160 to 190 hr.). Foreign language is an interdisciplinary subject, and as such is designed to promote the expansion of educational horizons and the socialization of students; it can be seen as a means of professional and social orientation of the future specialist. According to the European framework, one of the key competences is communication in foreign languages. Analysis of scientific and educational literature revealed three groups of foreign language communicative competencies: linguistic, communicative and pragmatic competence.

The first, linguistic, group includes core competencies that determine the command of oral and written speech. If the language competence is manifested as the sum of the command of a language and the ability to recognize and use language elements, the speech component can be represented as a verbal behavior in accordance with the purpose of communication.

The second, communicative, group includes professional and intercultural communicative competences. Vocational and communicative competence is the ability

to adequately use language and speech tools in relation to the problems of communication and is based on the ability to build verbal behavior taking into consideration professional communication situations. Intercultural competence presupposes possession of a certain body of knowledge about the culture of the foreign language one learns, which mediates cultural interaction in the profession, as well as the ability to overcome cross-cultural differences in foreign language communication.

Informational and technological competence is based on the ability to search for and extract necessary and important information from the professional point of view in a foreign language from various sources, assess it, and transfer its content in accordance with the preset goal, as well as the ability to efficiently use internet resources during the course of professional activities. Growth of self-development competence is limited by the small amount of time which is allocated for the study of foreign languages. That is why the ability to enrich knowledge in the process of independent research and creative activities is a crucial condition of the lifelong self-education of a specialist aiming at further improving his professional activities.

What are the characteristics of professional foreign language communicative competencies of students majoring in service industry?

The goal of any study of foreign languages in educational institutions of secondary professional education is achieving a level sufficient for practical use of a foreign language in any future professional activity. Professionally oriented training provides a professional focus on not only the content of educational materials, but also activity, which includes methods and operations that make up professional skills. The professional activities of a future specialist in the service industry, in particularly in applied aesthetics and hairstyling, have a number of peculiarities. Representatives of these professions are responsible for the well-being and health of the client, which is why they must be attentive, careful and reliable in the course of fulfilling their procedures. The great healer and philosopher of ancient times, commonly known as Avicenna, said that things that heal are a word, a herb and a knife. This sequence clearly expresses the essence of work of an esthetician, a cosmetologist. The word goes first. Genuine interest in the client and his problems, amiability, tact, ability to build relations, converse with the client at his own social level – these are personal characteristics a service industry specialist must have. The subject “Foreign language” occupies an important place in the development of these characteristics.

It is commonly known, that the basis of work organization and social relations in the service industry is the ability to communicate, which actually is the purpose of learning a foreign language as well- learning to communicate. Communicative education implies organization of the educational process as a model of the communication process. In the course of learning, students master speech etiquette, learn to solve various communicative problems, be speech partners, i.e. to acquire abilities to communicate, and to build contact with other people.

Foreign language as a discipline makes a considerable contribution to the culture of intellectual labor of students, due to development of such specific learning skills as the ability to use bilingual dictionaries, grammar books, and instruction booklets for the rational accomplishment of tasks. All these factors serve as a condition for development of the need for linguistic self-education. Foreign language as a discipline greatly influences the development of creative abilities of students. Communicative method in the study of a foreign language produces a positive effect on the development of all psychic functions of a person. Many researchers in the sphere of linguistics believe that during the study of a language, the development of thinking goes not only through comparison with the native language, but rather due to the solution of increasingly complex speech and cogitative problems containing problematic elements, associated with the semantic content of the learning process. Thereby, we observe the active development of cognitive and communicative functions of thinking. Study of a foreign language contributes to such important cogitative operations as comparison, analysis, and synthesis. In-class simulations of situations from real life, participation in speech games, and activities in given situations develop the imaginative and creative skills of students. Study of a foreign language has a wholesome effect on the communication culture and speech activities in the native language.

However, if we consider the foreign language as a discipline, under the present conditions we will come to the conclusion that its educational and pedagogical functions are not essential. The function of a foreign language as a means of forming a professional orientation, i.e. interest in the future profession, and the desire to acquire knowledge through as many communication channels as possible, is of paramount importance. On the basis of interdisciplinary links, a foreign language is used as a means of systematic replenishment of professional knowledge, as well as a means of forming the professional skills and abilities of future specialists.

Knowledge of a foreign language, along with the aforementioned applications, has an immediate, applied importance. As we all know, there exists a “language fashion” of borrowing linguistic material from a certain language. Today, the English language is “at its peak”. Following the “style” of the day, we borrow English words even if we have more adequate Russian equivalents. But there are other reasons for borrowings. Almost in every topical group, most of the borrowed Anglicisms are words that appeared in the Russian language as a result of meeting the need to describe a new thing or concept, in the absence of a respective (or more precise) name (or its failure in competition with a borrowing) in the Russian language. 15% of the latest Anglicisms are borrowed due to the absence of a respective name in the Russian language. In this regard we can mention such terms from the beauty industry as make-up (мейк-ап – макияж); concealer (консилер – карандаш-корректор); peeling-cream (пилинг-крем – крем, убирающий верхний слой кожи); lifting-cream (лифтинг-крем – крем, подтягивающий кожу) and others.

A modern specialist in any sphere cannot do without a foreign language, which is especially true for the area of applied aesthetics. Why? Let me name some trivial professional notions operated today in this area and not translated into the Russian language: remover (римувер – средство для снятия макияжа); dermabrasion (дермабразия – шлифовка верхнего слоя кожи); liposuction (липосакция – отсасывание жира); rhytidectomy (ритидектомия – подтяжка кожи лица и шеи после иссечения ее излишков для устранения возрастного провисания кожи); rhinoplasty (ринопластика – коррекция носа) and others.

Zhumakanova L.T.

Senior teacher at E. A. Buketov Karaganda State University

FOREIGN LANGUAGE EDUCATION THROUGH SONG

Annotation. Songs offer students an incomparable window onto idiomatic language; this is the principal value of the method. Songs not only contain all of the components that are covered in an ordinary lesson – grammar, vocabulary, usage, all of which can be explicated in the song lesson – but they are also a perfect example of these components being employed in a natural and idiomatic way.

Songs in the target language also demonstrate a wealth of rhetorical techniques for which the students generally have an analog in their native language.

Songs, furthermore, are embedded in the memory in a more automatic way than vocabulary lists; students who may not remember where they left their mobile phones may memorize lyrics to a song in a language they do not yet understand. Even this passive knowledge facilitates learning of vocabulary and grammar, both by becoming active knowledge at a later time, as well as by increasing the student's intuitive grasp of the target language (i.e. the student will pick up on the same patterns in new contexts).

In fact, choosing songs that contain elements of non-standard English is one of the best choices a teacher can make in selecting a song. A song with grammatical “mistakes” (such as “don’t” in the singular third person) allows students to relish picking out these non-standard usages and explaining them to the teacher and the rest of the class. Differences in dialect and accent give the teacher concrete examples with which to explain the rich diversity of the target language, conventions of artistic forms in the target language (e.g. pop music, folk music, soul), and colloquial forms – language as they will hear it spoken in natural contexts.

All of these songs may be used with advanced students; there is no song too simple for a student of language. Some of them, however, also work well with lower-level students, such as:

The Beatles, “Yesterday” (good for **past forms**)

The Beatles, “Blackbird” (can also discuss the African American struggle for equality)

Bob Dylan, “Blowin’ in the Wind” (same topic; the above three songs have the advantage of being internationally well-known)

Woody Guthrie, “This Land Is Your Land” (students will be pleased to learn a song that **all** Americans know)

And for all other levels, the following songs all have different strengths:

The Beatles, “When I’m Sixty-Four” (good for **British English** word choice, phrases and pronunciation)

Barry Polisar, “All I Want Is You” (great for **second conditional**; fast)

Gloria Gaynor, “I Will Survive” (**simple past and simple future**, and also makes the students feel good about themselves)

Otis Redding, “(Sittin’ On) The Dock of the Bay” (good for **gerund, past forms**)

Don McLean, “American Pie” (**past forms, future, contractions**, huge amounts of references to American culture, rhetorical technique of **allusion**)

Nina Simone, “Mississippi Goddam” (rhetorical technique of **satire**)

John Lennon, “Jealous Guy” (**past continuous**)

Rolling Stones, “Sympathy for the Devil” (don’t tell them the title, but let them guess who it is about; **conversational English**; use instrumental breaks to talk)

Buffalo Springfield, “For What It’s Worth” (good for **old and new slang**, about the Vietnam War and American/Canadian resistance to it)

Головченко О.І.

*асистент кафедри фармацевтичної, біологічної та токсикологічної хімії
фармацевтичного факультету Національного медичного університету імені
О.О. Богомольця (Україна, м. Київ)*

ОСВІТНЄ МОДЕЛЮВАННЯ В ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ ФАРМАЦІЇ З НАВЧАННЯ ОРГАНІЧНОЇ ХІМІЇ ЗАСОБАМИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Комплексний аналіз проблеми організації самостійної роботи студентів фармацевтичних факультетів медичних закладів вищої освіти (ЗВО) України зумовив необхідність розроблення структурно-функціональної моделі її розв'язання із подальшим розробленням етапів цього процесу, складових та методики упровадження.

З огляду на це, важливими у межах нашого дослідження стали умовиводи В. Краєвського, який зазначав, що процедура побудови моделі об'єкта дослідження є етапом на шляху від чуттєво-конкретного знання про нього до мисленнєво-конкретного з тим, щоб уможливити фіксування чіткого зв'язку елементів, урахування складних, множинних й різноспрямованих чинників перебігу освітнього процесу [2, с. 213]. Тож, при розробленні структурно-функціональної моделі методики організації самостійної роботи майбутніх магістрів фармації з органічної хімії засобами дистанційного навчання (ДН) ми керувалися тим, що модель є уявною або матеріально реалізованою системою, яка відображає об'єкт дослідження і здатна змінювати його так, що її вивчення дає нову інформацію стосовно об'єкта [1, с. 516].

Основа побудови задуму означеної моделі була базована на розумінні сутності організації самостійної роботи майбутніх фахівців з вищою фармацевтичною освітою як складного (багатокомпонентного) утворення, що включав:

мету – організацію ефективної самостійної роботи студентів (СРС) фармацевтичних спеціальностей як складника забезпечення якісної професійної освіти у медичних ЗВО; методологічні підходи (системний; компетентнісний; особистісно-орієнтований; проєктний; діяльнісний); принципи навчання (наукового змісту й методів навчання; зв'язку навчання з практикою;

індивідуалізації; доступності; забезпечення відкритості і гнучкості навчання) – *методологічно-цільовий компонент* моделі;

організаційно-методичні умови організації СРС фармацевтичних спеціальностей з навчання органічної хімії засобами ДН, до яких було включено такі:

інтеграція традиційних і дистанційних технологій навчання;

реалізація принципів навчання (наукового змісту й методів навчання; зв'язку навчання з практикою; індивідуалізації тощо), пріоритетності процесів самопізнання, самоорганізації, самореалізації й саморозвитку;

спрямованість процесу на суб'єктну позицію студента як замовника якісних освітніх послуг й активного учасника освітнього процесу (стейкхолдера), носія індивідуального досвіду;

залучення студентів до діяльності, яка моделює різні аспекти їх майбутньої професійної праці, зокрема здійснення самоосвіти;

розроблення і впровадження навчально-методичного супроводу, який відповідає завданням формування професійно значущих компетентностей майбутніх фахівців у галузі фармації, умінь застосовувати дистанційні технології у процесі навчання й професійної діяльності.

Сукупність вище окреслених умов складав *організаційно-методичний компонент* моделі.

методику організації самостійної роботи майбутніх магістрів фармації з навчання органічної хімії засобами ДН, яка презентувала *процесуально-змістовий компонент* моделі. Компонентний склад методики було представлено:

цілями СРС з навчання дисципліни «Органічна хімія»;

змістом (контентом) СРС з навчання органічній хімії;

формами організації СРС за технологією змішаного навчання і характером суб'єкт-суб'єктної взаємодії;

методами організації СРС ;

засобами організації СРС.

структуру предметної компетентності майбутніх магістрів фармації (мотиваційна; знаннява; праксеологічна; рефлексивна складові) як показника ефективності методики організації СРС з органічної хімії засобами ДН, а також

критерії (особистісний; когнітивний; діяльнісно-технологічний; професійно-корекційний), показники та рівні (елементарний; середній; високий) її сформованості – *результативно-оцінний компонент* моделі.

Узагальнюючи викладене, зазначимо, що освітнє моделювання дало змогу розробити задум, сконструювати компонентний склад, окреслити умови реалізації структурно-функціональної моделі методики організації самостійної роботи майбутніх магістрів фармації з органічної хімії засобами ДН. Це уможливило реалізацію етапу побудови моделі як сходинки від мисленнєвого конструювання досліджуваного об'єкта до створення проєкту стратегії й тактики досягнення мети дослідження – вияву ефективності методики організації СРС майбутніх магістрів фармації як складника забезпечення якісної вищої фармацевтичної освіти у медичних ЗВО України.

Література:

1. *Енциклопедія освіти*, Акад. пед. наук України; головний ред. В. Г. Кремень, Київ, Україна: Юрінком Інтер, 2008.
2. В. В. Краевский, *Общие основы педагогики* [учеб. для студ. высш. пед. заведений], Москва, Россия: Издательский центр «Академия», 2003.

Алиев Б.А.

Тараз мемлекеттік педагогикалық университеті

БАСТАПҚЫ ӘСКЕРИ ДАЙЫНДЫҚТЫ ОҚЫТУДЫҢ БАСТЫ МАҚСАТТАРЫ

Бастапқы әскери дайындықты оқытудың басты мақсаттары мынадай: Оқушыларды Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінде қызмет ету дайындықтың теориялық тиянақты білімдері негізінде, Қазақстан Республикасы мерзімді әскери қызметке шақырылған азаматтар қысқа уақыт ішінде мерзімді шарттарына бейімделіп, сеніп тапсырылған әскери техника мен қару – жарақты үнемі әзірлік жағдайда ұстау;

– Оқушылардың Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің қызметі туралы үйлесімді жүйесін қалыптастыру;

– Оқушыларды қарулы қорғаныс рөлі нақты түрде өсіп отырған Қазақстандықтарды жаңа технологияға, өмірге даярлау [1].

Бастапқы әскери дайындыққа үйретудің басты міндеттері негізінде нақты дағды қалыптасады, оның ішінде аса маңыздысы – оқушылардың сенімділігін, сана, Республиканың егемендігін қорғау қажеттілігін, әскери қызметке жауапкершілік болып табылады. Бастапқы әскери дайындық пәнінің зерттеу объектілері. Пәнді оқып-үйрену негізінде басты жағдайда Қазақстан Республикасының конституциялық міндеттері мен құқықтарын зерделеу, Қазақстан Республикасының арналуы мен сипатын түсіну, әскери іс пен Азаматтық қорғаныс негіздерін даярлау кезінде қажетті теориялық білімдер мен практикалық дағдыларға ие болу тұрақтылықты қалыптастыру болып табылады. “Бастапқы әскери дайындық” пәні мазмұнының таяудағы даму болашағы әскерді қайта құру кезінде қазіргі кезеңдегі Қарулы Күштерінің алдына қойып, есепке ала отырып, әскери Доктринаның маңызды талаптарының бірі – білімді дайындалған, жаңа технологияны меңгерген армия болып табылады. “Бастапқы әскери дайындық” пәнін оқушыларға оқыту әскери адамға кәсіби білім береді. Оқушыларды Қазақстандық патриотизм, интернационализм, аға буын әскери дос борышқа және әскери антқа берік болуға баулу, Қарулы Күштер қатарындағы әскери, жалпы айтқанда әскери әзірлікті қолдауға ықпал етеді. Базистік оқу

жоспарындағы “Алғашқы әскери дайындық” пәнінің орны “Бастапқы әскери дайындық” оқу пәні ретінде Қазақстан Республикасы орта БОЖ-ның мемлекеттік компоненттік құрушылардың бірі болып табылады. Пән “Дене шынықтыру және БӨД” білім саласына кіреді. Базистік оқу жоспарындағы “Бастапқы әскери дайындық” МЖС-да міндетті түрде оқыту көрсетілген. Бастапқы әскери дайындық пәнінен білім беру білім берудің негізгі бағдарламасы. Оқушылардың алғашқы әскери дайындығы мазмұны мен міндеті, мақсаты. Қазақстан Республикасының “Жалпыға ортақ әскери міндет және әскери қызмет туралы, «Ұлттық қауіпсіздік туралы», «Азаматтық қорғаныс туралы» заңдары. Қарулы Күштер Қазақстан Республикасы егемендігінің күзетінде, Республиканың мемлекеттік тәуелсіздікке ие болуы. Қазақстан Республикасының негіздері мен даму перспективалары. Қазақстан әскери саясатының жалпы қағидалары Қарулы Күштердің ұлттық қауіпсіздікті қамтамасыз етудегі рөлі. Армияның қоғамдағы және мемлекеттегі орны. Республиканың Қарулы Күштерінің түрлері, олардың тағайындалуы және құрамы. Қызмет – сарбаздарда патриотизм мен интернационализм қасиеттерін қалыптастыру мектебі. Республиканың мемлекеттік нышандары, әскери бөлімнің Жауынгерлік туы, Қазақстанның Қарулы Күштері әскери қызметшілерінің әскери анты. Қазақстанның әскери саясаты, ретінде әлемде болып жатқан түбегейлі өзгерістерде әскери қауіпсіздікті қамтамасыз ету бойынша Қазақстанның әскери доктринасы, бейбіт уақытта, қауіп төнген және қақтығыс басталған кезде әскери қауіпсіздікті қамтамасыз ету үшін мемлекет шешетін міндеттер. Қарулы Күштерді құрудың заңдылық негіздері. Қарулы Күштердің мемлекет құрылымында тағайындалуы. Әскери қызметті өтеудің құқықтық негіздері. Әскери қызметке шақырылушылар мен әскер жасына дейінгілерді даярлау. Қазақстанда әскери офицер кадрларды даярлау. Қазақстан Республикасы Қарулы Күштері сарбаздарды даңқты батырлардың ерлігінде даярлау, Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің Жалпы Әскери Жарғылары. Тәртіптік Жарғының маңызы, әскери тәртіпті сақтаудағы әскери қызметшілердің міндеттері болып табылады[2]. Атыс дайындығы – ұрысқа дайындық барысында жауынгерлердің қызметінің негізгі бөлігін құрайды. Мұнда оқу, міндетті еңбек және ойын кезеңінен элементтері күрделі үйлесім табады. Саптық дайындық – бұл әскерді оқыту мен тәрбиелеудің маңызды бөлімі. Сап – бұл әскери қызметті орындау үшін адамдарды ұйымдастыру.

Сондықтан саптық дайындық кезінде жауынгерлер бөлімшенің құрамында келісіп әрекет етуге дағдыланады, бұйрықтарды орындайтын әскери қызметшілер ерекшеліктері қалыптасады.

Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің ішкі қызмет жарғысының мәні мен маңызы, әскери қызметшілердің мінез – құлқы мен әскери әдептілігі.

Қазақстан Республикасы Қарулы Күштері Гарнизондық және Қарауылдық қызметтерінің жарғысы. Тәуліктік кезекшінің міндеттері. Қарауылдық қызметті тағайындау және оның міндеттері. Қарауылдық қызмет үшін объектілерді қоршау және постыларды жабдықтау, сақшының міндеттері. Ротаның жеке құрамына арналған үй – жайлар, үй – жайлардағы жатын бөлмелер. Жатын бөлмелерді күтіп баптауға қойылатын талаптар. Қаруды сақтауға қойылатын талаптар. Ротаның жеке заттары мен сақтауды қамтамасыз ету. Әскери бөлімшелерді елді мекендерде орналастыру, өрт қауіпсіздігін қамтамасыз ету бойынша өткізілетін шаралар, өрт пайда болған жағдайдағы жеке құрамының іс-әрекеті. Әскери қызметшінің қоршаған ортаны қорғау жөніндегі міндеттері. Әскери бөлімнің күн тәртібі, күн тәртібінде қарастырылатын шаралар. Әскери қызметшілердің тұрмыс жағдайын сауықтыру шарттары. Әскери қызметшінің денсаулығына медициналық бақылау жасау. Тактикалық дайындық. Әскери өнер тактикасының дамуы. Жаңа қару мен ұрыс жүргізу тактикасының дамуы. Қазіргі заманғы жалпы әскери ұрыс сипаты мен міндеттері, мақсаты. Ұрыс жүргізу принциптері және, қарсыласқа зақым келтіру құралдары. Мотоатқыштар бөлімшесін ұйымдастыру. Мотоатқыштар бөлімшесінің ұрыстағы мүмкіндіктері мен жауынгерлік міндеті. Қорғаныстағы бөлімше, Шабуылдағы бөлімше, Мотоатқыш бөлімшесінің жорық ұрысқа кіруі және ұрыс реті. Сарбаздың ұрыстағы Іс – әрекеті. Бақылаушы – сарбаз. Қорғаныстағы сарбаз. Шабуылдағы сарбаз. Мотоатқыштар бөлімшесін ұйымдастыру. Штаттық қарулануы мен ұрыс техникасы. Ұрыс сипаттамасы және оның түрлері. Ұрыстағы ату. Атыс жүйесі. Атыспен маневр жасау. Бөлімшелермен және атыспен басқару. Мотоатқыштар бөлімшесінің жорық, ұрысқа кіру және ұрыс реттері. Ұрыстағы өзара қимыл және оның мәні. Қорғаныстағы атыс жүйесі. Қорғаныстағы взводтың орны, рөлі мен міндеттер. Қазіргі ұрыстарда барлау жүргізу тәсілдері мен міндеттері, рөлі. Шеру негіздері. Взводтың жорық күзеті. взводтың бір орында орналасуы. Взвод сақтық күзетін,

Карулы қақтығыстағы арнайы іс-қимылдар. Бөлімшелердің ұрыс тапсырмаларын орындау кезінде блокпостты инженерлік жарақтандыру.

Танкіге қарсы және жаяу әскерге қарсы қолданылатын негізгі миалар. Жарылмайтын инженерлік бөгеттер. Жарылмайтын және мина – жарылғыш бөгеттерден өту [3]. Атыс дайындығы. Гранататқыштың ұрыстық қасиеті мен қолданылуы. Гранататқыштың негізгі бөліктері мен механизмдері. Гранататқышты толымсыз бөлшектеу реті. Толымсыз бөлшектеуден кейін гранататқышты жинастыру реті. РПГ гранататқышының бөліктері мен механизмдерінің жұмысы. Ату кезіндегі кідірістер және оларды жою тәсілдері. Атыс қаруынан атыс жүргізу ережелері мен тәсілдері және жарықшақты қол гранаттарын лақтыру тәсілдері, атыс қаруынан атыс жүргізу кезіндегі қауіпсіздік шаралары. Атыс қаруынан атыс жүргізу тәсілдері. Жарықшақты қол гранаттарын лақтыру тәсілдері. Ұрыста бақылау және арақашықтықты анықтау болып табылады. Мергендік винтовка (МВ) мен қол гранататқышынан ату тәсілдері мен ережелері. Мергендік винтовкадан ату үшін атыс орнын таңдап алу. Жергілікті жерде атыс орнын ауыстыру тәсілдері. Атысқа ыңғайлану. Винтовканы оқтау тәртібі. Атыс жүргізу. Атысты уақытша немесе толық тоқтату. Винтовканы тексеру және оғын алу тәртібі. Тасадан ату тәртібі. Әуе нысаналарын ату тәсілдері. Гранат атқыштан ату тәсілдері болып табылады [4].

XXI ғасырдың ғылым мен білім дамыған заманы немесе әскери білім мен ғылымды игеру кезеңі. Әскери білімдерді игеру арқылы жауынгердің басқаларға, оқу шарттарына деген қатынасы қалыптасады. Әскери қызмет – бұл мемлекеттік және қоғамдық мәнге ие міндетті борышты қамтамасыз ететін білім жүйесі. Жауынгер техниканы қолданады, ұрысқа жоғары деңгейде дайындалады, үнемі күштеу жағдайында болады, жауапкершілігі және маңыздылығы күшті тәрбиелік факторлар. Жауынгер саяси, арнайы, әскери-техникалық, тактикалық білімдерді игереді, жарғылармен, нұсқаулармен танысады, әскери өмірді таниды. Тұлғаның кейпін анықтайтын берік ілімдер, дағдылар, ой-пікірлер қалыптасады. Жауынгерлердің жеке басының дамуына жарғылық тәртіп, адамдармен қарым-қатынас, еңбектің құралдары – техникалар мен қару-жарақтар әсерін тигізеді. Әскери қызмет – бұл ең алдымен, үлкен саяси-әлеуметтік мәнділігімен, ұрыстық техникалар мен қару-жарақтарды қолданумен сипатталатын жауынгерлік қызмет. Оның әсерінен қорғаушының кең пейілді белгілері дамиды. Қызметтің психологиялық құрылымын талдау осы процесте тұлға қалыптасып, адамның

психикалық процестері мен психикалық қасиеттері дамитындығын көрсетеді. Бұл мәселені алғашқы әскери дайындық сабағының педагогикалық мақсаттылығын анықтауда ескерген жөн [5].

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР

1. Әскери бөлімшеде тәрбие жұмыстарын ұйымдастыру. И.Түрметов., Қ.Әшімбаев. Түркістан 2005ж.
2. Ә.Р.Айтуғанов, И.Қ. Түрметов, К.Д.Баєтов. Әскери психология және әскери педагогика. Кентау – 2007.
3. Қ.Аманжолов. Қ.Аманжолов. Алғашқы әскери дайындық. Алматы, 2004 ж.
Алғашқы әскери дайындық. Алматы, 2004 ж.
4. Қ.Аманжолов. А.Тасболатов Алғашқы әскери дайындық. Алматы, 2010 ж.
5. Основы военной психологии и педагогики. Каргин С.Т. Дошаков С.Х.Караганда 2003г.

Алиев Б.А.

Тараз мемлекеттік педагогикалық университеті

МӘҢГІЛІК ЕЛ - ҚАЗАҚСТАН

Мәңгілік Ел - ата-бабаларымыздың сан мың жылдан бергі асыл арманы. Ол арман –әлем елдерімен терезесі тең қатынас құрып, әлем картасынан ойып тұрып оның алатын Тәуелсіз мемлекет атану еді. Ол арман-тұрмысы бақуатты, түтіні түзу ұшқан, ұрпағы ертеңіне сеніммен қарайтын бақытты Ел болу еді. Біз армандарды ақиқатқа айналдырдық. Мәңгілік Елдің іргетасын қаладық./**Нұрсұлтан Назарбаев**/

Қазақстан «Мәңгілік Ел» идеясына біріккен көп ұлттың өкілдеріне Отан болып табылады. Қазақстандықтар бар қиыншылықтардан өтіп, ұлттық қауымдастықта лайықты орын алды. Бұған жету жолы да оңай болмағаны аян. Иә, ел болып еңсе көтердік дегенде – арғы жағында арқасүйер, табан тірер не бар екенін қазақ жұрты мен қазақстандықтардың жарасымды тіршілігінің дәлелі болды. Бір кездері Алаш арысы Міржақып Дулатов «Түрік баласы» атты жазбасында: «Келешек күннің қандай болашағын білуге тарих анық құрал болады. Өзінің тарихын жоғалтқан жұрт, өзінің тарихын ұмытқан ел қайда жүріп, қайда тұрғандығын, не істеп, не қойғандығын білмейді, келешекте басына қандай күн туатынына көзі жетпейді. Бір халық өзінің тарихын білмесе, бір ел өзінің тарихын жоғалтса, оның артынша өзі де жоғалуға ыңғайлы болып тұрады», – деп, сонымен бірге тағы жазған мақаласында: «Тарихы, әдебиеті жоқ халықтың дүниеде өмір сүруі, ұлттығын сақтап ілгері басуы қиын. Әдебиеті, тарихы жоқ халықтар басқаларға сіңісіп, жұтылып жоқ болады», – деді. Елбасының «Мәңгілік Ел» идеясы қазірдің өзінде елді біріктіруші күшке, ұлттық идеологияға айналды. Ол – «Қазақстан-2050» Стратегиясының, сонымен қатар, ХХІ ғасырдағы Қазақстан мемлекетінің мызғымас идеялық тұғыры, ұлттың рухани құндылығы. Қазақстанның бүгінгі алатын орны, халықтың әл-ауқаты мен экономикасының дамуы елімізде жүргізілген саясаттың нақты нәтижесі болып табылады. Өткенге сәл шегініс жасап көретін болсақ, тәуелсіздіктің бірінші күні яғни 1991 жылдың 17 желтоқсанында Елбасының «Кең – байтақ жеріміздің байлығы осы даланың түпкілікті халқына да, тағдыр қосып бірге өмір сүріп

жатқан өзге ұлт өкілдеріне де молынан жетеді. Не істесек те ақылмен істейік, арзан ұранға ермейік, ұшпа сезімге ерік бермейік. Әсіресе, жастар салқынқандылықтан, үлкенді сыйлаудан, сөзге тоқтаудан айнымаса, қашанда достыққа адал болса, бауырмал, кеңпейіл болса, халықтың атына сөз келтіретін ұстамсыздық атаулыдан аулақ жүрсе деп тілейік» - дегенінің өзінде Елбасының көрегенділігімен Қазақстанның жарқын болашағына деген үлкен сенімі мен серпіліс берер салиқалы ойы ұштасып жатқаны бүгінде ақиқатқа айналды. Содан бері жиырма төрт жыл уақыт ішінде қаншама жаңашыл бағдарламалар мен жолдауларын арнап мемлекетіміздің өркендеуі мен өсуіне ықпал ететін тиімді даму жолдарын нақты көрсетіп берді. «Мәңгілік Қазақстан» жобасы, ел тарихындағы жаңа дәуірдің, келісті келбетінің көрінісін саралап берді деп толыққанды сенімді айтуға болады. «Мәңгілік Қазақстан» деп аталуы арқылы тұғырлы еліміздегі әрбір отандастарымыздың жүрегіне жылу ұялата, мақтаныш сезімінің және оған деген сенімін айқындады. Елбасымыз тағы бір сөзінде, бүгінімен ертеңін ғана ойлап, кеңшілікті ойлаудан түсер пайданың қазіргі бәсекелестік заманында түкке тұрмайтын тіршілік екенін баса айтты.

«Мәңгілік Қазақстан» жобасы – елдігіміз бен бірлігіміз, ерлігіміз бен еңбегіміз сыналатын, сынала жүріп шыңдалатын үлкен сынақ, осыдан мүлтіксіз орындап, сүрінбей өту – ортақ парыз, абыройлы міндет екенін баса айтты. Шынында да, бұл біз үшін жүктелген, мақсат етілген, жұмыла жеңетін алдағы міндетіміз. Осы орайда басты мақсат – Қазақстанның ең дамыған 30 мемлекеттің қатарына ілігуі, яғни «Мәңгілік Қазақстан» жобасы, ел тарихындағы біз қадам басатын жаңа дәуірдің кемел келбеті. Атап айтар болсақ, тұңғыш мемлекеттік тұжырым идеологиясының елең еткізерлік жаңалық екені бізге мәлім. Қазақстан Республикасының ұлттық идеясынан келген түйін – тұжырым ретінде «Мәңгілік Ел» идеясының жариялануының айтсақ болады. «Мәңгілік Ел» идеясы, қазақ елінің тәуелсіздік жолында еңбекпен қол жеткізген биік асу, үлкен белес. «Мәңгілік Ел» ұғымын тереңірек түсіндіру, тарихи негіздерін көрсету маңызды болып табылады. Түрік тарихын зерттеуші, профессор Қаржаубай Сартқожаұлы: «Мәңгілік Ел» - түрік жұртының данагөйі, үш бірдей қағанның кеңесшісі болған атақты Тоныкөк негізін қалаған идея...» - екендігін жазған еді. Түрік қағанатын құрағаннан кейін Тоныкөк «Мәңгілік Ел» идеясын қолына алды. Мәңгілік ел – мақсаты түрік елінің билігі деп біршама ғасыр бұрын мәңгілік ел идеясын ұсынылғаны байқалады. Мәңгілік ел дегеніміз – мемлекеттің

ғасырлар тоғысында, ірі державалар арасында бәсекеге төтеп бере отырып, өзіндік қорғаныс саясатын ұстану деп түсінуге болады. Қазақтың Мәңгілік Ғұмыры ұрпақтың Мәңгілік Болашағын баянды етуге арналады. Ендігі ұрпақ – Мәңгілік Қазақтың Перзенті. Ендеше, Қазақ Елінің Ұлттық Идеясы – Мәңгілік Ел!

Қорыта айтқанда ел ертеңі көреген басшы мен кемеңгер халқының негізінде болмақ басшысына бағына алған халық пен халықының мүдесінен шыға алған басшысы бар ел мәңгілік болмақ! Елбасымыздың «Мәңгілік ел» идеясы өзінен бұрын өткен бабалар реформасы мен мақсаты бір болғанымен мағынасы мен жүйесі жағынан зор айырмашылық жасайды. Бабаларымыз халқын ауызбіршілікпен алға бастырып, әдет-ғұрпымен руханиятын шындап, заңдарымен ел бүтіндігін жер амандығын қорғап отырса, Елбасымыз сындарлы саясатымен өз халқын дамыған елдердің қатарына қосып, басқа елдермен терезесін тең етіп, бақытты да ша-шадыман тірлікке жеткізу, бұл дегеніміз бабалар арманымен мақсаты мен маңызы бір, мәні мен жүйесі бөлек іс.

Елбасы бастаған істі ел де қолдамақ, біз секілді ұрпағы жалғамақ. Ол ұлы міндет. Сол үшін біз ұрпақ мәңгілік ел болмақ үшін мәңгілік тілдің өрісін кеңейтпегіміз парыз. Қазақ тілі болашақта тек қазақ әдебиетінің тілі ғана емес, техниканың, ғылымның һәм саясаттың тілі болса, елбасы жүктеген міндетті ел болып атқарғанымыз болмақ. Елдің ертеңі үшін мәңгілік ел болашағы үшін, мәңгілік елдің тілдің қанат жаймағы үшін білім нәрімен әлеуеттеніп, мәңгілік мұрат ұстанбақ керек.

Пайдаланылған әдебиеттер

Бас редактор: Ерлан Сыдықов. «MANGI EL» халықаралық ғылыми-көпшілік тарихи журналы, - Алматы, «Pride Print», баспасы, 09.2013. - 108 бет.

ҚР Президентінің «Қазақстан-2050» стратегиясы қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты» атты Қазақстан халқына Жолдауы

Қазақстан Республикасы Президенті Н.Ә.Назарбаевтың Қазақстан халқына Жолдауы 2014 ж 12 жылдық білім. Журнал. 2006 ж. №8.

Omarova G.N., Rahmetullina M.A., Akhmetova B.B.

Senior teachers at E.A. Buketov Karaganda State University

SELF-DIRECTED WORK OF STUDENTS IN STUDYING FOREIGN LANGUAGE

Annotation. Planning, managing and carrying out the student's work in the absence of a teacher is one of the most important goals of student's studies in a higher education institution. In order for this aspect of the training process to be successfully implemented, it is necessary that a few prerequisites be met, such as ensuring the right balance between the amount of classroom and self-directed learning; providing the right methodology for managing the student's work both in and outside of the class; and providing the student with necessary learning aids in order to render the self-directed learning creative.

It is first necessary to define what self-directed work of students means. Broadly, self-directed work should be understood as a combination of all self-directed activities of students, both in and outside of the class, and both through interactions with a teacher and without teacher support. It is well known that it takes regular practice to achieve perfection in any activity. This is especially relevant in the case of mastering a foreign language. Given the specific nature of our university, this should involve speech practices and learning activities of various forms, such as reading, translating, retelling and abstracting. General discipline, a systematic approach and responsibility for accomplishing tasks in students can be promoted through weekly reporting and monitoring. The success of achieving the final practical purpose of teaching a foreign language – for the student to fulfill his or her aims with the help of adequate linguistic means – is to a great extent dependent on the quality of the student's self-directed learning efforts. Since the self-directed work of a student studying a foreign language is an intellectual pursuit which requires a lot of thinking, language self-learning should, first of all, develop logical thinking in the student to enable him or her to think in the right way and respectively express thoughts not only in the student's own language but also in the foreign language.

The main effort in teaching a foreign language should be focused on arranging for self-directed work of students, bringing the time budget available to the student in

line with the amount of tasks assigned, and providing learning aids for self-directed work. This involves: testing first-year students in order to identify the level of their knowledge and maintain a certain sequence and succession in learning; questioning in order to identify students' needs and demands for the purpose of selecting the content of foreign language teaching; minimizing the subject-specific content with a view towards developing communicative competence to enable self-directed language learning on the basis of meticulously selected language and speech-related material; making study guides aimed at developing different types of language behaviors; selecting exercises for self-directed learning; selecting texts for self-directed learning; planning all types of self-directed work; and other activities.

Now let us discuss the specific aspects of self-guided work in the course of language practice in class and through extracurricular activities. In this respect, managing self-guided work involves a teacher's direct and indirect influence. At first, the teacher serves as an information source. Later, he or she becomes a facilitator and coordinator of communication. Unprepared or initiative speech is possible even in the context of the teacher's indirect influence, as well as facilitating creativity and thinking. It is spontaneity that promotes self-reliance in selecting the content, and drives the thinking process. When developing receptive skills, it is advisable to focus on promoting creative understanding of the information received, with preference being given to the abilities to predict, conceptualize and break down the whole into meaningful fragments and efforts to cut down a text. A component of such a task should be either personal appraisal or reasoning. Based on the final goal of teaching a foreign language as a specialty, it can be expected that self-directed work in practical mastering of a foreign language is mainly aimed at: (a) achieving the relevant level of communicative competence in the foreign language during one's studies in a higher education institution; and

(b) preparing pre-graduate students for effective self-learning practices in the foreign language after the graduation. Therefore, we can not only differentiate the content of self-directed learning, but also flexibly manage and gradually expand its scope and intervals between giving tasks to students and following up on their completion.

In order to develop self-learning competence, it is important not only that a student learns to study a language on his or her own, but also that he or she continues to do so in their new life environment after graduation. Apparently, the achieved level

of self-reliance in learning should be integrated into the new environment as early as during the studies in a higher education institution.

Thus, radical improvement of self-directed work in studying a foreign language requires both a significant improvement in its conventional practices and overall development of the forms, aspects and techniques that are aimed at developing self-learning competence.

Sociální pedagogika

**Candidate of Pedagogical Sciences, acting associate professor Kiyasova K.K.,
Master-Teacher Aydarkulova A., Student - 123-87 Group Toylybek G.**

South Kazakhstan State Pedagogical University, Kazakhstan

PHILOSOPHICAL TREATISES OF AL-FARABI

On the subject, Farabi's philosophical studies cover almost all branches of medieval science. Together, they can be called the knowledge encyclopedia of the time. As the content of individual treatises shows, Farabi was most interested in the theoretical side of various sciences, their philosophical meaning. Considering even the individual concrete sciences of a particular scientific discipline, he approached them not as an empiricist, but as a theorist, philosopher.

Achievements of Greek natural-scientific thought and socio-philosophical ideas under the rule of religious orthodoxy were an important source of enlightenment and dissemination of secular knowledge. Progressive people of the Middle Ages well understood the importance of Greek wisdom for liberation from the clutches of religious dogma, for freedom of thought and therefore paid great attention to promoting its achievements and using them to develop and develop innovative ideas. In this extremely important matter, Farabi played a prominent role. Farabi carried out his activities in promoting Greek philosophical thought in two ways: firstly, he wrote commentaries on major works of ancient Greek thinkers and naturalists, striving to make them accessible and understandable to readers, explaining difficult places, often spelling them out in his own words; secondly, he devoted special works to the analysis and disclosure of the general content and direction of certain important works of Greek thinkers. Those works, to which the philosopher prefaced his comments, very vividly characterize his scientific interests .

Farabi wrote comments on almost all of Aristotle's works: "First Analytics", "Second Analytics", "On Interpretation", "Topic", "Categories" - according to logic; to such natural scientific works as Ethics, Rhetoric, Poetics, Metaphysics, Sophistry, etc. In addition, he sent comments on Ptolemy's Almagest, On the Soul of Alexander Afrodeziysky, to individual chapters "Geometries" of Euclid, "Izagoge" of Porfiry and others. Three types of comments were known in the described period: a) a large

commentary, where for each chapter and section of the commented work quotes are separately given - the author's statements, and then an explanation is given to them; b) an average commentary, where only the first words of the text of each paragraph of the commented essay are quoted, and the rest are explained; c) a small comment is a paraphrase or analysis of the commented work, where the commentator speaks on his own behalf. He sets forth the teachings of the commented philosopher, adding something or omitting, citing from other treatises that which can replenish a given thought, establishing an order of his choice.

Paraphrases reflect not only the subject matter and general content of the work under consideration, but also the thoughts, views, ideas of the author himself, who chose this work. Obviously, the paraphrases had two goals: firstly, educational - to acquaint readers with the works of ancient Greek natural-scientific and philosophical thought; secondly, they served as the best means for expressing the progressive ideas of the commentator himself. Farabi's paraphrases to the works of Aristotle not only contributed to the wide dissemination of the ideas of the great Stagirite, but also within the scope of the themes of his works provided rich material for studying the social and philosophical views of Abu Nasr himself. These paraphrases reflect both the attitude of Farabi to Aristotle, and his attitude to various philosophical problems.

Compiling comments on the works of Greek philosophers and writing various essays about them is only the first stage of Farabi's scientific activity, reflecting a certain stage in the development of his philosophical interests. Most of Farabi's works are original, both in the subject and in the content of the essay, the result of an independent study on the pressing problems of medieval socio-cultural thought. Their appearance, in our opinion, is connected with the second stage of his activity, with the period of his scientific maturity, the heyday of creative independence and research abilities.

The content of the work of Abu Nasra Farabi can be divided into the following groups: 1) treatises on philosophical issues, i.e. dedicated to common properties, laws and various categories; 2) treatises on the philosophical aspects of human cognitive activity, i.e. about forms, steps and methods of cognition; 3) treatises on the beginnings, subject, content and topics of philosophy and various specific treatises devoted to the study of quantitative, spatial and volumetric relations of matter, that is, arithmetic, geometry, astronomy, music; 4) treatises examining various properties of matter and its types, properties of inorganic nature, animals and the human body, i.e. works in the

natural sciences: physics, chemistry, optics, medicine, biology, etc. 5) treatises on linguistics, poetics, rhetoric, calligraphy; 6) treatises on socio-political life, features of the social system, issues of public administration, morality and its categories, problems of upbringing, i.e. work on state studies, politics, ethics, pedagogy, etc. Unable to list the names of all the works written by the philosopher, and their coverage, it is necessary to disclose the main provisions of his philosophical views. The scientific views of Al-Farabi cover almost all philosophical problems of the Middle Ages: the doctrine of being, questions of matter and its development, the properties of the inorganic and organic world, the ratio of the physical and mental, problems of cognitive activity of a person, form and level of cognition; the doctrine of logical thinking, the connection of thought and speech, the question of reason and its role in social activities of man, etc. The questions of being, its structure and categories are especially detailed in the treatises “Essences of Questions”, “Treatise on Differences”, “On the Beginning of the Existence of Accidents and Bodies”.

According to Farabi, being consists of six stages, which are simultaneously the foundations of everything that exists and are connected with each other by a relationship of cause and effect. The first stage is the root cause (al-sabab-al-avval), the second stage is the second reason (al-sabab-al-sony), the third stage is the third reason, active mind (al akl al-faol), the fourth stage is the fourth reason, soul (en nafs), the fifth stage is form (as-surat), the sixth stage is matter (al-modda).

Everything that exists, and everything that we know in this world, comes from these six foundations, and all that exists, including these beginnings, are divided into two types by their nature, principles and capabilities. Things belong to the first, from the essence of which their existence does not follow with necessity. Things of this kind are called “possibly existent”. Another type includes things from the essence of which their existence always and necessarily follows. Things of this kind are called “necessarily existing”), i.e. existing by themselves.

The most important thing is that as a result of such a consideration, Farabi draws a materialistic conclusion based on the eternity of the world, nature and the indestructibility of matter. He writes: it, “necessary being” is the reason for the existence of all things in the sense that it gives them eternal existence and generally excludes them from non-existence.

In his doctrine of being, Farabi is under some influence of the emanational theory of Neoplatonism, externally and structurally reproducing the doctrine of the

stages of the emergence of being. But the goal pursued by him is completely different. If for Neoplatonism, matter is the face of the attenuation of divine radiation, darkness, disappearance, death, then Farabi affirms and reveals the wealth of matter. For him, matter, nature is the carrier of life, eternity, thanks to it, sciences arise. In the pantheistic system of the thinker, as well as his followers - Ibn Sina, Ibn Rushd and others, the functions of God are significantly limited, and the rights of nature increase accordingly.

Literature:

1. Medetbayev T. Heritage of al-Farabi and world culture. A., 2001, p. 451.
2. Al-Farabi. Treatises on music and poetry. A., 1993, pp. 348-351.
3. Burabayev S. Philosophy of art Abu Nasra al-Farabi. A., 1993, p. 42.

**Candidate of Pedagogical Sciences, acting associate professor Kiyasova K.K.,
Master-Teacher Akhmetova M.R., Student-Group 123-87 Turanova Y.**

South Kazakhstan State Pedagogical University, Kazakhstan

PHILOSOPHY OF MORAL IMPROVEMENT ABU NASRA AL-FARABI

Abu Nasr Al-Farabi was born in 870 in one of the major political, cultural, commercial centers, in the city of Farab (Otrar), which was also the hub of the caravan routes of Central Asia, one of the intermediaries between Russia, Persia and other states. Here he received the basics of scientific knowledge, got acquainted with the philosophical and scientific works of the great scientists of antiquity. Subsequently, the great encyclopedic scientist gained knowledge in such cultural centers of Uzbekistan as Samarkand and Bukhara. Al-Farabi spent the last years of his life in Cairo, Aleppo and Damascus.

He wrote about 160 treatises. The great thinker Abu Nasr Al-Farabi died in December 950. Al-Farabi's ideological heritage is unusually large and diverse. This is evidenced by numerous works that brought him wide fame not only in the countries of the Muslim East, but also throughout the world. Al-Farabi studied and compared the branches of knowledge known at that time, such as ethics, politics, natural sciences, psychology, aesthetics, and logic. He attached particular importance to issues of morality and humanism, which he considered the basis for achieving human happiness.

Contemporaries respectfully called him "Muallimus Sonya" - "The Second Teacher" after Aristotle, as well as "Aristotle of the East".

The formation of the social, ethical, philosophical views of the encyclopedic scientist was greatly influenced, first of all, by the original and original culture of the peoples of Central Asia, the countries of the Middle and Middle East, ancient Greek philosophy, in particular, the legacy of Aristotle, as well as the ideology of that period. The scientist, who had independent and original philosophical thinking, created a whole encyclopedic system. The importance of the work and the importance of the activities of Abu Nasr Al-Farabi is also evidenced by the enormous, ever-increasing attention paid to the study of its rich scientific heritage.

Of particular interest in understanding the socio-ethical views of Al-Farabi is the work "The Essence of the Laws of Plato, in which the philosopher conducts a

comparative analysis and which testifies to the peculiar and critical perception of the Platonic composition. Farabi, based on the position that the mind of a newborn is a pure opportunity, that is, is in a potential state, and therefore can not make a choice between good and evil action, believed that virtues are acquired by a person in the process of his life. He calls this initial state of man natural, and, according to him, it is neither a virtue nor a vice, although a person can be predisposed to them, as to writing, reading. Man only as his mind improves, is he able to choose between good and evil, as a result of which he repeats good and evil actions and acquires a certain character. Both good and bad morals are acquired, says the philosopher.

According to the thinker, a person is not doomed to sin and vice, but becomes one on condition that he does not strive for virtue: "He who wants to possess some virtue should make an effort to expel vices that oppose virtues, since virtues are achieved rarely and only after liberation from vices. " Therefore, a person needs to consolidate virtues in himself, turning them into habits. Speaking about the path to achieving moral perfection, the philosopher asserts that "if a person achieves the desired goal and becomes absolutely good and worthy, but goes towards this goal in a non-creditable way, then this is condemned. The best thing is to achieve the goal beautifully and with dignity. "

In addition, Al-Farabi emphasizes: "In the process of acquiring the habit of justice, chastity, courage and others, as well as in denying evil deeds, it is necessary that the time passes during which a person refuses bad deeds. ... it is necessary that arrogance be strong so as to restrain love from voluptuous desires. In this case, one should take advantage of anger in order not to give your soul everything that kills a person, but to accustom him from the very beginning to manifest dissatisfaction with himself. The philosopher also considers upbringing and training to be a powerful means of forming a person, thanks to which the moral and intellectual qualities necessary for a young person are developed. So a thinker from the city of Farab writes: "Education is a way of endowing peoples with ethical virtues and knowledge-based arts."

In addition, the philosopher is convinced that the educational process gives rise to rationality and emphasizes the special role of the law in this process: "Whoever lacks upbringing finds vices pleasant, and those who have good breeding find only benefits good. The law is the path to good, and therefore, the legislator should make an effort to strengthen education. If a person's habits and character are not lawful, beautiful, and

satisfactory, then he will always be in a state of baseness, ugliness, he will be an apostate every time he criticizes the law. ” Al-Farabi’s main and deepest work is the work “A Treatise on the Views of the Residents of a Virtuous City,” in which he revealed the essence, structure, development and prosperity of the “ideal city”. An integral part of the problem of the “ideal city” of Farabi is the question of various moral categories and the education of the perfect person.

Speaking of a perfect person, Farabi means the head of state. In his opinion, such a ruler should be the reason for the existence of a virtuous state, the reason for the formation of the necessary qualities among its members. The philosopher likens the rule of a morally perfect ruler to art. The ruler, according to Farabi, should be able to figuratively convey his knowledge in words and guide people in the best way to happiness. The great thinker also turned to the innate qualities of a perfect person, such as love of truth, justice, hatred of lies and liars, pride of the soul, honor, contempt for money and other attributes of worldly life. "Vices disappear from cities either when virtues are strengthened in the souls of people, or when the latter become restrained." In a virtuous state, upbringing and training is carried out by two methods: the persuasion method, which comes first, and the compulsion method, which should be applied to “rebellious and rebellious citizens and peoples who are not voluntarily encouraged, of their own accord, to prudence”.

In the treatise *The Essence of Plato’s Laws*, a philosopher from the city of Farab agrees with Plato’s opinion about the feeling of moderation, which is necessary for improving one’s personality: “Educated people, Plato says, need to make their souls neglect what goes beyond moderation, like constant joy excessive laughter, intense sadness, excessive grief. If a person has hope for the acquisition of divine virtues, then his life will be most pleasant, and his lifestyle will be most beautiful. And a wonderful way of life happens to be beautiful both among the people and the gods. ” As the philosopher, the head of state, or “ideal” person notes, in the process of upbringing and moral improvement, they should know and determine the ideal measure of influence, which should not be either excessive or insufficient.

Al-Farabi gives a definition of moral categories, thereby characterizing the concept of "middle". Courage, he defines as the middle between recklessness and cowardice, generosity as - between avarice and wastefulness. Moderation in action, according to Farabi, is good for human health. But bad temper is nothing but a disease of the soul that can be eliminated, just like a disease of the body. To bring an excess or

lack of morals to a moderate state, some virtue, by a skillful technique, Farabi convinced, offering self-analysis and self-discipline as a technique. Great importance is attached to the philosopher of "mental virtue."

According to Farabi, the perfection of man, the formation of his virtues is a process that lasts his whole life and ends with death. The philosopher attributes moral qualities to temperament, courage, generosity, and justice. But Farabi claims that complete perfection can be achieved with the presence of rational virtues.

Thus, the thinker emphasizes the connection between ethical and rational, morality and reason, criticizing those who do not recognize it. Based on the inextricability of these concepts and their interdependence, he interprets the humanistic ideals of a perfect person and a virtuous society. The embodiment of genuine moral perfection and knowledge, which lead to happiness, is the main idea of Farabi philosophy.

Literature:

1. Abdildin J.M., Burabaev M.S. Al-Farabi. Historical and philosophical treatises. Translation from Arabic. Alma-Ata: Science, 1985.
2. Al-Farabi. Philosophical treatises. Alma-Ata, 1970.
3. Khayrullaev M. Abu Nasr Al-Farabi. M., 1982.
4. Al-Farabi. A book pointing the way to happiness. Hyderabad, 1927.

CONTENTS

PEDAGOGICKÉ VĚDY

Distanční vzdělávání

Nauryzbayeva A.M., Myrzageldi A.A MODERN METHODS OF DISTANCE LEARNING.....	3
---	---

Problémy tréninku

Ибраева Г.М. ОҚУШЫЛАРДЫҢ БІЛІМ ДЕҢГЕЙІН АРТТЫРУДАҒЫ МҰҒАЛІМ ІС-ӨРЕКЕТІНІҢ МАҢЫЗЫ	7
Султанбекова Ж.Х. ТАНЫМДЫЛЫҚ БЕЛСЕНДІЛІКТЕРІН АРТТЫРУ ҚҰРАЛЫ РЕТІНДЕ АЙНАЛАМЕН ТАНЫСТЫРУ ОҚУ ІС-ӨРЕКЕТІНДЕ ОЙЫН ТӘСІЛДЕРІН ПАЙДАЛАНУ	10
Абельмажинов А.Б., Буняшин И.В., Зазулина Н.С. ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ ШКОЛА В СИСТЕМЕ ПОДГОТОВКИ МОЛОДЕЖИ К СЛУЖБЕ В АРМИИ.....	14
Шаббаев Ю.Н., Мкртычян З.А. ВОСПИТАТЕЛЬНАЯ РАБОТА КАК ОСНОВА ПОВЫШЕНИЯ БОЕВОЙ ПОДГОТОВКИ ВОЕННОСЛУЖАЩИХ ПО КОНТРАКТУ	18
Купербаева А. Ж. МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВАНИЯ И ОСОБЕННОСТИ ВКЛЮЧЕНИЯ ИНКЛЮЗИВНОГО ОБУЧЕНИЯ В УЧЕБНЫЙ ПРОЦЕСС	26
Акмалдінова В. Є. АЛГОРИТМ СТРУКТУРУВАННЯ ОСВІТНЬО-ІНФОРМАЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА НАЦІОНАЛЬНОГО АВІАЦІЙНОГО УНІВЕРСИТЕТУ	31

Metodické základy vzdělávacího procesu

Джумашева А.С. «РУХАНИ ЖАҢҒЫРУ – ОЙ САНАНЫҢ КЕМЕЛДЕНУІ»	35
Үмбетәлі А.Б. БЕЙНЕЛЕУ ӨНЕРІН ПЕДАГОГИКАЛЫҚ – ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ ТҮРҒЫДА ОҚЫТУ МАҢЫЗДЫЛЫҒЫНЫҢ ЕРЕКШЕЛІГІ.....	39
Уразова Г.М., Үсен Б.М. ЖАСТАРДЫ ПАТРИОТТЫҚҚА ТӨРБИЕЛЕУДІҢ НЕГІЗІ – ЭТНОПЕДАГОГИКАЛЫҚ ТӨРБИЕ.....	43
Абилядина С.К., Дюсембинова Р.Қ., Рымханова А.Р. ЕРІКТІЛЕР ҚОЗҒАЛЫСЫ-СТУДЕНТ ЖАСТАРДЫҢ ӨЛЕУМЕТТІК БЕЛСЕНДІЛІГІН ДАМУДЫҢ ФАКТОРЫ РЕТІНДЕ	48

Moderní metody výuky

Dauletiyarova Marzhan , Rakhimzhanova Lyazat THE USE OF DIGITAL TECHNOLOGIES IN MENTAL ARITHMETIC TRAINING	54
Ogurtsova O.L. PRINCIPLES FOR DESIGNING A COMPUTER GAME FOR BUSINESS ENGLISH TEACHING	64
Антонович Т. А., Эйхгорн Н.В. ИННОВАЦИОННЫЕ ПОДХОДЫ К ОБУЧЕНИЮ В СОВРЕМЕННОМ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ	67
Теміртай А.Е. ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҚ- САПАЛЫ БІЛІМ НЕГІЗІ.....	70
Петенева Л.П. , Ахметова Г.Ю. ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ УСЛОВИЯ ВОСПИТАНИЯ НРАВСТВЕННЫХ ЦЕННОСТЕЙ У ДЕТЕЙ МЛАДШЕГО ШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА...	73
Болатбекова А.К., Ахметова Б.Б., Хасенова А.А. ROLE OF PROJECT TECHNOLOGY IN THE FORMATION OF COMMUNICATIVE COMPETENCES.....	76
Тажибаев С.К., Тажибаева Г.Ғ. КӘСІПТІК ОҚЫТУ ЖҮЙЕСІНДЕ БІЛІМ БЕРУ ӨДІСТЕРІ	80

Omarova G.N., Rahmetullina M.A., Akhmetova B.B. DEVELOPMENT OF FOREIGN LANGUAGE COMMUNICATIVE COMPETENCE IN THE SYSTEM OF LIFELONG PROFESSIONAL EDUCATION	83
Zhumakanova L.T. FOREIGN LANGUAGE EDUCATION THROUGH SONG	87
Головченко О.І. ОСВІТНЄ МОДЕЛЮВАННЯ В ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ ФАРМАЦІЇ З НАВЧАННЯ ОРГАНІЧНОЇ ХІМІЇ ЗАСОБАМИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	89
Алиев Б.А. БАСТАПҚЫ ӘСКЕРИ ДАЙЫНДЫҚТЫ ОҚЫТУДЫҢ БАСТЫ МАҚСАТТАРЫ	92
Алиев Б.А. МӘҢГІЛІК ЕЛ - ҚАЗАҚСТАН.....	97
Omarova G.N., Rahmetullina M.A., Akhmetova B.B. SELF-DIRECTED WORK OF STUDENTS IN STUDYING FOREIGN LANGUAGE.....	100
Zhumakanova L.T. FOREIGN LANGUAGE EDUCATION THROUGH SONGS	Ошибка! Закладка не определена.
Sociální pedagogika	
Kiyasova K.K., PHILOSOPHICAL TREATISES OF AL-FARABI.....	103
Kiyasova K.K., PHILOSOPHY OF MORAL IMPROVEMENT ABU NASRA AL-FARABI	107
CONTENTS	111

282884
 283381
 283436
 283456
 283499
 283513
 283514
 283508
 283509
 283545
 283558
 283182
 283242
 283379
 283380
 283428
 283494
 283500
 283505

283507
 283511
 283521
 283522
 283523
 283524
 283576
 283577